Funding: Tata Trusts Heritage Foundation, Kolkata. Digitization: eGangotri

CC-0. Bhagwad Ramanuja National Research Institute. Mahanta Collection

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

52

B_2

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

శ్రీ రస్తు.

శ్రీరఘుపతయేనమఃి.

మహాకవికాళిదాసప్రణీతమ్

విక్రమోర్వశీయంనామనాటకమ్

బెంగుళూర్

వాజపేయం-వేంకటేశశాస్త్రిణా

సమ్యక్పరిశోధితమ్

శ్రీమచ్చన్ననగరినివాసినా

బరూరు-తాళిగరాయశాస్త్రిణా

స్వకీయాయామ్

గీర్వాణభాషారత్నాకరముద్రాక్షరశాలాయామ్

ముద్రితమ్

మహాజనామోదాయజగతిచిరంవిజయతామ్

చన్నపట్టణము.

౧౮౮౩ వ సంవత్సరము.

(దీనివెల అణాలు— ౧౬.)

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ప్ర క ట న.

ప్రకృతంబున ముద్రింపంబడియుండు గ్రంథముల వివరము.

నిర్ణయసింధువు (ధర్మశాస్త్రము)	3 - 0 - 0
సంధ్యావందనభాష్యము (కృష్ణభట్టీయము)	0 - ౯ - ౬
సంధ్యావందనము (ఆంధ్రీకాత్పర్యసహితము)	0 - ౪ - 0
విష్ణుదివ్యసహస్రనామస్తోత్రభాష్యము (శాంకరీయము)	0 - ౯ - 0
ఉత్తరరామచరితనాటకము (సవ్యాఖ్యానము)	0 - ౧౩ - 0
తర్పణదర్పణము (తర్పణము జేయునట్టివిధిం దెలుపు)	0 - ౧ - ౬
విక్రమోర్వశీయనాటకము (కాళిదాసప్రణీతము)	0 - ౧౩ - 0
మాళవికాగ్నిమిత్రనామనాటకము (కాళిదాసప్రణీతము)	0 - ౧౩ - 0
మాధవపురాణము (పాద్మాంతర్గతము)	0 - ౧౩ - 0
నరసభూపాలీయము (అలంకారశాస్త్రముఆంధ్రము)	0 - ౧౩ - 0
హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానం (పద్యకావ్యముశంకరకవిప్రణీతము)	0 - ౧౩ - 0
మహాన్యాసము	0 - ౪ - 0
సటీకాంధ్రశబ్దచింతామణి	0 - ౪ - 0

ముద్రింపంబడుచుండు గ్రంథములు.

గంగాలహరీ (పండితరాయప్రణీతముసవ్యాఖ్యానము) ❋

జీవవారైకాదశీవ్రతకల్పము (ఆంధ్రీకథాసహితము) ❋

ఇవి వలయువారలు చన్నపట్టణంకృష్ణమనాయని అగ్రహారమున 3౫ వడోర్ సెంబరు గల గృహంబున నివసింపుచుండు గీర్వాణభాషారత్నాకరముద్రాత్మర శాలాధికారి - బరూరు - త్యాగరాయశాస్త్రులవారి పేర వ్రాసి తెప్పించు కొనవచ్చును. ❋

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీగణేశాయనమః.

విక్రమోర్వశీయనాటక ప్రారంభః.

ప॥ వేదాంతేషుయమాహురేకపురుషంవ్యాప్యస్థితంరోదసీ
యస్మిన్నీశ్వరఇత్యనన్యవిషయస్శబ్దోయథార్థాక్షరః।
అంతర్యశ్చముముక్షుభిర్నియమితప్రాణాదిభిర్మృగ్యతే
సస్థాణుస్స్థిరభక్తియోగసులభోనశ్శ్రేయసాయాస్తునః ॥

నాంద్యంతేసూత్రధారః.

సూత్ర । అలమతివిస్తరేణ । (నేపథ్యాభిముఖమవలోక్య) మారిష! పరిషదేషా పూర్వేషాంకవీనాం దృష్టప్రబంధాః అహమస్యాం కాళిదాస-గ్రథితవస్తునా నవేన నాటకేనోపస్థాస్యే, తదుచ్యతాం పాత్రవర్గః, స్వేషు స్థానేష్వవహిత్తైశ్చవితవ్యం భవద్భిరితి.

నటః । (ప్రవిశ్య) యథాజ్ఞాపయతిభావః

సూత్ర । యావదస్యా మార్యవిదగ్ధ మిశ్రాం శిరసా ప్రణిపత్యవిజ్ఞాపయామి.

ప॥ ప్రణయిషు దాక్షిణ్యవశాదథవా సద్వస్తుబహుమానాత్ ।
శృణుతజనాః! అవధానాత్ క్రియామిమాం కాళిదాసస్య॥

నేపథ్యే। అజ్ఞాప్తాస్మి। పరిత్రాయధ్వం పరిత్రాయధ్వం.

ఛా॥ ఆర్యాః! పరిత్రాయధ్వం పరిత్రాయధ్వం॥

సూత్ర । అయే! కిమయమకస్మాద్విమానచారిణా మాకాశేకరుణధ్వనిః శ్రూయతే। (విచింత్య) ఆం జ్ఞాతం, భవతు॥

ప॥ ఊరూద్భవా నరసఖస్యసుతేః సురస్త్రీ
శైలాసనాథ మపసృత్య నివర్తమానా।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

వందీకృతా విబుధశత్రుభిరర్థమార్గే
క్రందత్యతః శరణమప్సరసాం గణోఽయం॥

ఇతి నిష్క్రాంతౌ.

ప్రస్తావనా.

తతఃప్రవిశత్యపటీక్షేపేణాప్సరసః.

అప్సరసః। అజ్జా! పరిత్తాఅధ పరిత్తాఅధ, జో అమరపత్థువాదీ, జస్స వా అంబరదళే గదీ అత్థి.

ఛా। ఆర్యాః! పరిత్రాయధ్వం పరిత్రాయధ్వం, యోఽమరపథ్యపాతీ, యస్యవాఅంబరతలేగతిరస్తి.

తతఃప్రవిశత్యపటీక్షేపేణ రథారూఢో రాజా సూతశ్చ.

రాజా। అలమాక్రందితేన; సూర్యోపస్థానసన్నివృత్తం పురూరవసంమామేత్యకథ్యతాం, కుతో భవత్యాః పరిత్రాతవ్యాఃస్యాఃఇతి.

రంభా। అసురావలేవాదో.

ఛా। అసురావలేపాత్-

రాజా। కిమసురావలేపేన భవతీనామపరాద్ధం?

రంభా। సుణాదు మహారాఓ; జా తవోవిసేససంకిదస్స సుఉమారం పహరణంమహేందస్స, పచ్చాదేసో దువగవ్విదాపీ సిరిగారిపీ అలంకారోసగ్గస్స, సా ణో పిఅసహీ కుబేరభవణాదో ణిఅత్తమాణా కేణావి దాణవేణ చిత్తలేహాముదిఆ అద్ధపథజ్జేవ ణిగ్గిహిదా.

ఛా। శృణోతు మహారాజః, యాతపోవిశేషశంకితస్య సుకుమారంప్రహరణం మహేంద్రస్య, ప్రత్యాదేశో రూపగర్వితాయాఃశ్రీగార్యాః, అలంకారఃస్వర్గస్య, సానఃప్రియసఖీ కుబేరభవనాన్నివర్తమానా కేనాపిదానవేనచిత్రలేఖాద్వితీయా అర్ధపథ ఏవ నిగృహీతా.

రాజా। పరిజ్ఞాయతే కతమేన దిగ్విభాగేన గతఃసజాల్మఃస?

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

అప్సరసౌ। ఇసాణీఏ దీసాఏ.

ఛా॥ ఐశాన్యా దిశా.

రాజా। తేన హి ముచ్యతాం విషాదః, యతిష్యే వః సఖీ ప్రత్యానయనాయ.

అప్సరసౌ। (సహర్షం) సదృశం ఏదం సోమవంశసంభవస్య.

ఛా॥ సదృశమేతత్ సోమవంశసంభవస్య.

రాజా। క్వపునర్యాం భవత్యౌ ప్రతిపాలయిష్యంతి?

అప్సరసౌ। ఏదస్సిం హేమకూడసిహరే-

ఛా॥ ఏతస్మిన్ హేమకూటశిఖరే

రాజా। సూత! ఐశాన్యాం దిశం ప్రతి ప్రేరయాశ్వానాతుగమనాయ।

సూతః। యథాజ్ఞాపయత్యాయుష్మాన్। (ఇతి తథాకరోతి)

రాజా। రథవేగంరూపయిత్వా) సాధుసాధు, అనేనరథవేగేనపూర్వప్రస్థితం వైనతేయ మప్యాసాదయేయం।

మమ హి.

పం॥ అగ్రేయాంతిరథస్య రేణుపదవీంచూర్ణీభవంతోఘనా
శ్చక్రభ్రాంతిరరాంతరేషువితనోత్యన్యామివారావళీం।
చిత్రారంభవినిశ్చలంహయశిరస్యాయామవచ్చామరం
యన్మధ్యేసమవస్థితోధ్వజపటఃప్రాంతేచవేగానిలాత్॥

నిష్క్రాంతౌ రాజాసూతశ్చ.

సహజన్యౌ। హలా! గదో రాఏసీ; తా అవ్హేవి విజథాసంఠిట్టం పదేసం గచ్ఛవ్హం.

ఛా॥ అయి! గతో రాజర్షిః, తద్వయమపి యథాసంఠిట్టం ప్రదేశం గచ్ఛామః।

మేనకా। సఖి! ఏవ్వం కరేవ్హం.

ఛా॥ సఖి! ఏవం కుర్మః।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ఇతి హేమకూటశిఖరే నాట్యేనాధిరోహంతి।

రంభా। అవి నామ సో రాఏసీ ఉద్ధరే ణో సీఅఅ సల్లం ?

ఛా॥ అపినామ సరాజర్షిరుద్ధరేత్ నోహృదయశల్యం ?

మేనకా। సహీ ! మాఏసంసఓ భోదు.

ఛా॥ సఖి ! మాతేసంశయోభవతు।

రంభా। ణందుజ్జఅ చాణవా.

ఛా॥ నను దుర్జయా దానవాః।

మేనకా। ఉలత్థిదసంపహారో మహేంద్రో వి మజ్ఝిమలోఆదో సబహుమూణమాణాపిఅ తం జ్జేవ విబుధవిజఅఅ సేణా ముహే నిఓఏది.

ఛా॥ ఉపస్థితసంప్రహారో మహేంద్రోఽపి మధ్యమలోకాత్ సబహుమానమానాయ్య తమేవ విబుధవిజయాయ సేనాముఖేనియోజయతి।

రంభా। ణ్వవదా విజఈ భోదు।

ఛా॥ సర్వథా విజయీ భవతు।

మేనకా। తృణమాత్రం స్థిత్వా) హళా ! సమస్ససధసమస్ససధ, ఏస ఉల్లసిదహరిణకేదణో తస్స రాఏసిణో సోమదత్తో రహో దీసది ; ణఏ సో అకదత్థో పడిణిఉత్తిస్సది త్తిత్తక్కేమి।

ఛా॥ అయి సమాశ్వసిత సమాశ్వసిత, ఏష ఉల్లసితహరిణకేతన స్తస్య రాజర్షేః సోమదత్తో రథో దృశ్యతే నైషోఽకృతార్థః ప్రతినివర్తిష్యతే ఇతి తర్కయామి।

(నిష్క్రమ్యసూచయిత్వా అవలోకయంత్యస్థితాః)

తతః ప్రవిశతి రథారూఢో రాజా సూతశ్చ, భయనిమీలితాక్షీ చిత్రలేఖాదక్షిణహస్తావలంబితా ఉర్వశీచ ।

చిత్ర। సహీ సమస్ససమస్ससం.

ఛా॥ సఖి సమాశ్వసిహి సమాశ్వసిహి।

రాజా। సుందరి సమాశ్వసిహి సమాశ్వసిహి।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ప॥ గతంభయంశిరసురారిసంభవం,
త్రిలోకరక్షీసుహిమాహిపవ్రజిణిః।
తదేతదున్మీలయచక్షురాయతం
నిశావసానేనళినీవపంకజమ్॥

చిత్ర। అమ్మహే, ఉస్ససిదమే త్త సంభావిదజీవిదా అజ్జవిణ్ణం ఏసా ణ పడిపజ్జది।

ఛా॥ ఆశ్చర్యం, ఉచ్ఛ్వసితమాత్రసంభావితజీవితా అద్యాపి సంజ్ఞాఏషా న ప్రతిపద్యతే।

రాజా। బలవదత్రలేసఖీ పరిత్రస్తా। తథాహి,

ప॥ మంచారకునుమదామ్నాగురురస్యాఃసూచ్యతేహృదయకంపః।
ముహురుచ్ఛ్వసితామధ్యేపరిణాహవతోఃపయోధరయోఃి॥

చిత్ర। (సకరుణం) హళా ఉర్వసి పజ్జవత్థావేహి అత్తాణఅమ్, అణచ్ఛరా విఅ పడిహాసి।

ఛా॥ అయి ఉర్వశి పర్యవస్థాపయాత్మానం, అనప్సరాఇవప్రతిభాసి।

రాజా।

ప॥ ముంచతినతావదస్యాభయకంపఃకుసుమకోమలంహృదయమ్।
సిచయాంలేనకథంచిత్ స్తనమధ్యోచ్ఛ్వసినాకథితఃి॥

(ఉర్వశీ ప్రత్యాగచ్ఛతి)

రాజా। (సహర్షం) చిత్రలేఖే దిష్ట్యావర్ధసే, ప్రకృతి మాపన్నాతే ప్రియసఖీ। పశ్య,

ప॥ ఆవిర్భూతేశశినితమసారిచ్యమానేవరాత్రి
శ్వైశస్యార్చిర్హృతభుజఇవచ్ఛిన్నధూయిష్ణధూమా।
మోహానాంతర్వరతనురియంలక్ష్యతేమృచ్యమానా,
గజ్జారోధఃపతనకలుషాగచ్ఛతీవప్రసాదమ్॥

చిత్ర। హళా ఉర్వసి విస్సత్థాహోహి, ఆవణ్ణాణాణుకంపిమహారాఏణ పరాహదాక్ఖుదేతిదనపరివంథిణో హదాసాదాణవా।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ఛా॥ అయిఉర్వశి విశ్వస్తాభవ, ఆపన్నానుకంపినామహారాజేనపరాహతాఃఖలుతేత్రిదశపరిపంథినోహతాశాదానవాఃి

ఉర్వ॥ (ఉన్మీల్యచక్షుషీ) కింసంప్రహారదంసినా మహేంద్రేణ అబ్భవవగ్గామ్హి ?

ఛా॥ కింసంప్రహారదర్శినామహేంద్రేణాభ్యుపపన్నాస్మిి

చిత్ర॥ ణమహేంద్రేణ; మహేంద సరిసాణుభావేణ రాఏసిణాపురూరవసేణ ॥

ఛా॥ నమహేంద్రేణ, మహేంద్ర సదృశానుభావేన రాజర్షిణాపురూరవసా ।

ఉర్వ॥ (రాజానమవలోక్యాత్మగతం) ఉవకిదంక్ఖు మే దాణవేండసంభమేణ ।

ఛా॥ఉపకృతంఖలుమేదానవేంద్రసంభ్రమేణ।

రాజా॥ (ఉర్వశీంవిలోక్యాత్మగతం) స్థానేఖలునారాయణమృషింవిలోభయంన్యఊరుసంభవామిమాంవిలోక్యవ్రీడితాఃసర్వాఅప్సరసఃి అథవా, నేయంతపస్వినఃసృష్టిరిత్యేవమికుతఃి ।

ప॥ అస్యాస్సర్గవిధౌప్రజాపతిరభూచ్చంద్రోనుకాంతిప్రదఃి
శృఙ్గారైకరసఃప్వయంనుమదనోమాసోనువపుష్మాకరఃి।
వేదాభ్యాసజడఃికథంనువిషయవ్యావృత్తకౌతూహలో
నిర్మాతుంప్రభవేన్మనోహరమిదంరూపంపురాణోమునిఃి॥

ఉర్వ॥ హశ్చిత్తలేహే సహీఅణోకహిట్ఠుభవేఃి

ఛా॥ అయిచిత్రలేఖే సఖీజనఃకుత్రఖలుభవేత్ ?

చిత్ర॥ అభఅప్పచాఈమహారాఓజాణాది

ఛా॥ అభయప్రదాయీమహారాజోజానాతిి

రాజా॥ (ఉర్వశీంవిలోక్య) మహతివిషాదేవర్తతేతేసఖీజనఃి; పశ్యతుభవతీి

ప॥ యదృచ్ఛయాత్వంసకృదప్యబంధ్యయోస్తి
పథిస్థితానుందరి యస్యనేత్రయోఃి।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

త్వయావినాసోఽపి సముత్సుకోభవేత్
సఖీజనస్తేకిము రూఢసౌహృదః॥ ౬

ఉర్వ। (ఆత్మగతమ్) అమిఅం ఖు దేవ అణం; అధవా, చందాదో అమిఅంత్తి కిమ్ ఏత్థ అచ్చరీయమ్? (ప్రకాశమ్) అదో జ్జేవ మే తువరది హిఆఅమ్॥

ఛా॥ అన్యతఃఖలు తేవచనమ్; అథవాచంద్రతోఽమృతమితికిమత్రాశ్చర్యమ్। అతఏవమేత్వరతేహృదయమ్॥

రాజా। (హస్తేనదర్శయన్)

పు॥ ఏతాఃసుతనుముఖంతేసఖ్యఃసఖ్యంతిహేమకూటగతాఃl
ఉత్సుకనయనాలోకాశ్చంద్రమివోపప్లవాన్ముక్తమ్॥

(ఉర్వశీ సాభిలాషం పశ్యతి)

చిత్ర। హలా కింపేక్ఖసి?

ఛా॥ అయి కింప్రేక్షసే?

ఉర్వ। సమదుక్ఖసుహూ పీవీఅది లోఅణేహిం॥

ఛా॥ సమదుఃఖసుఖఃపీయతేలోచనాభ్యామ్॥

చిత్ర। (సస్మితమ్)। అఇ కో?

ఛా॥ అయి కః?

ఉర్వ। ణం పణఇఅణో।

ఛా॥ ననుప్రణయిజనః।

మేనకా। (సహర్షమవలోక్య)। హలా హేసో చిత్తలేహాదుదిఅంపి అసహీఅమ్ ఉవ్వసీం గేణ్హేఅ, విసాహాసహిదోవిఅ భఅవం సోమో, ఉవట్ఠిదోసోరాఏసీ॥

ఛా॥ అయి హేమచిత్రలేఖాద్వితీయాంప్రియసఖీం ఉర్వశీంగృహీత్వా విశాఖాసహిత ఇవభగవాన్సోమఃఉపస్థితఃసరాజర్షిఃll

రంభా। (నిర్వర్ణ్య) దువేవి ఏత్థ పిఅ ఉవగదా జం సహీ పచ్చి

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ణీదా, జంచఅపరిక్ఖదసరీరో రాఏసీ దీసది।

ఛా। జ్వేఅఅత్రప్రియేఽపగతే యత్ సఖి ప్రత్యానీతా యచ్చ అపరిక్షతశరీరో రాజర్షిర్దృశ్యతే॥

సహజన్యా। సహి తుమం భణాసి దుజ్జఏ దానవో త్తి।

ఛా॥ సఖి త్వంభణసి దుర్జయో దానవ ఇతి॥

రాజా। సూత ఇదంతచ్ఛైలశిఖరమ్, అవతారయరథమ్।

సూతః। యథాజ్ఞాపయత్యాయుష్మాన్। (ఇతితథాకరోతి)।

(ఉర్వశీరథావతారప్రయోగం నాటయంతీసత్రాసం

రాజానమవలంబతే)

రాజా। (స్వగతమ్) హంతహంత, సఫలోమేవిషయావతారః॥

ప॥ యదిదంరథసంక్షోభాదజ్ఞానాన్మయి మమాయతేఽణయా।

స్పృష్టం సరోమకంటకమంకురితం మనసిజేనేవ॥

ఉర్వ। (సవ్రీడా)। హలా కించిదవరతో ఓసర

ఛా॥ సఖి కించిదపరతోవసర॥

చిత్ర। ణాహంణాహంసక్కా।

ఛా॥ నాహంనాహంశక్తా।

రంభా। ఏవంపిఅఆరిణం సంభావేహ్మో రాఏసిం।

ఛా॥ ఏవంప్రియకారిణంసంభావయామో రాజర్షిమ్।

అప్సరసః। ఏవంకేహ్మో।

ఛా॥ ఏవంకుర్మః॥

(ఇత్యుపసర్పంతి)

రాజా। సూత ఉపశ్లేషయరథమ్।

ప॥ యావత్పురియంసుభ్రూరుత్సుకాభిఃసముత్సుకా।

సఖీభిర్వ్యతిసంపర్కంలతాభిఃశ్రీరివార్తవీ॥

సంభావయామఃప్రత్యుద్గమనక్రియసంభావణాదినాసత్కుర్మః॥

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

సూతః। తథా। (ఇతిరథంస్థాపయతి)।

అప్సరసః। దిట్ఠిఆ మహారాఓ విజఏణ వడ్ఢది।

ఛా॥ దిష్ట్యామహారాజోవిజయేనవర్ధతే।

రాజా॥ భవత్యశ్చ సఖీసమాగమేన।

ఉర్వ। (చిత్రలేఖాదత్తహస్తావలంబా రథాదవతీర్య) హలా! బలిఅం పరిస్సఅధమం, ణక్ఖు మే ఆసి ఆసంసో, జధా వుణోవి సవ్వం సహీఅణం పేక్ఖిస్సం।

ఛా॥ అయి! బలవత్ పరిష్వజధ్వంమాం, నఖలుమేఆసీత్ ఆశంసాయథాపునరపిసర్వం సఖీజనం ప్రేక్షిష్యే।

(సఖ్యౌ పరిష్వజంతే)

మేనకా। (సాశంసం) సవ్వధా మహారాఓ పుహవీం పాలయంతో భోదు।

ఛా॥ సర్వథామహారాజఃపృథివీం పాలయతుభవతు।

సూతః। ఆయుష్మన్ మహాంతా రథవంశేనోద్దర్శితమ్।

ప॥ అయంచగగనాత్కోపిత ప్తచామీకరాంగదః।

అభిరోహతిశైలాగ్రంతటిత్వానివతోయదః॥

అప్సరసః। అమ్మో! చిత్తరహో।

ఛా॥ అహో! చిత్రరథః।

(తతఃప్రవిశతి చిత్రరథః)

చిత్రరథః। (రాజానముపసృత్య) దిష్ట్యా మహేంద్ర కారపర్యాప్తే నవిక్రమమహిమ్నా వర్ధసే।

రాజా। అయే గంధర్వరాజః! (రథాదవతీర్య) స్వాగతం ప్రియసుహృదే।

(అన్యోన్యం హస్తం స్పృశతః)

చిత్రరథః। వయస్య కేశినాపహృతామూర్వశీముపశ్రుత్య ప్రత్యాహృ

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

రణార్థమస్యాః శతక్రతునా గంధర్వసేనాః సమాదిష్టాః। అనంతరం విమాన చారిభ్యస్త్వదీయమ్

ప॥ యశోరాశిముపస్రుత్యత్వామిహస్థముపాగతః।
భవానిమాంసమాదాయమహేంద్రంద్రష్టుమర్హతి॥

మహత్ఖలుత్వయాతత్ప్రియమనుష్ఠితమ్। పశ్య,

ప॥ పురానారాయణేనేయమభిసృష్టామరుత్వతః।
దైత్యహస్తాదవాచ్ఛిద్యనుహృదాసంప్రతిత్వయా॥

రాజా। సఖే మైత్రేయమ్।

ప॥ ననువజ్రిణఏవవీర్యమేతద్విజయంతేద్విషతోయదస్యపక్షాన్।
వసుధాధరకందరావిసర్పీప్రతిశబ్దోహిహరేర్నినస్తినాగాక॥

చిత్రరథః। యుక్తం; అనుత్సుకతా ఖలు విక్రమాలంకారః।

రాజా। సఖే నాయమవసరఃశతక్రతుం ద్రష్టుం; అతస్త్వమేవాత్రభవతీం ప్రభోరంతికంప్రాపయ।

చిత్రరథః। యథా భవాన్మన్యతే। ఇతఇతోభవత్యాః।

(ఇతి సర్వాః ప్రస్థితాః.)

ఉర్వ। (జనాంతికం) హలా చిత్తలేహే ఉఅఆరిణం రాఏసిం ణసక్కణోమి ఆమంతెదుం, తా తుమం మే ముహం హోహీ।

ఛా॥ అయి చిత్రలేఖే ఉపకారిణంరాజర్షిం నశక్నోమ్యాహ్వాంత్రయితుం, తత్త్వంమేముఖం భవ।

చిత్ర। (రాజానముపసృత్య) మహారాఅ ఉవ్వసీ విణ్ణవేది, మహారాఏణ అబ్భణుణ్ణాదా ఇచ్ఛామి పిఅం విఅ మహారాఅస్స కిత్తిఅం సురలోఅం నేదుమ్।

ఛా॥ మహారాజ ఉర్వశీవిజ్ఞాపయతిమహారాజేన అభ్యనుజ్ఞాతాఇచ్ఛామి ప్రియమివమహారాజస్య కీర్తింసురలోకంనేతుమ్।

రాజా। గమ్యతాం పునరర్థసాయ।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

(ఇతి సర్వాఃసగంధర్వా ఆకాశేయానంరూపయంతి)

ఊర్వ। (ఉత్పతనభంగం రూపయిత్వా) అమ్మో లదావిరహే ఏఆవలీ వైజఅంతిఆ మే లగ్గా। (సవ్యాజముపసృత్య రాజానం పశ్యంతీ) సహీ చిత్తలేహే మోఆవేహి దావణమ్।

ఛా॥ అహో లతావిటపేఏకావళీవైజయంతికా మే లగ్నా। సభిచిత్ర లేఖే మోచయతావదేనామ్।

చిత్ర। విలోక్య విహస్య చ, అం అఇ దధం క్ఖులగ్గా, న సక్కణోమి మోఆవిదుమ్ ।

ఛా॥ ఆ అయి దృఢంఖలులగ్నాన శక్నోమి మోచయితుమ్।

ఊర్వ। అలం పడిహాసేన, మోఆవేహి దావణమ్।

ఛా॥ అలంపరిహాసేన। మోచయతావదేనామ్।

చిత్ర। అం, దుమ్మోఆ విఅ మే పడిహాది, తధావిమోఆవిస్సందావ।

ఛా ॥ ఆ, దుమోచ్యేవ మే ప్రతిభాతి, తథాపిమోచయిష్యామి తావత్ ।

ఊర్వ । (స్మితం కృత్వా) పిఅసహీ నుమరేసి క్ఖు ఏదం అత్తణో వఅణమ్ ।

ఛా॥ ప్రియసఖి స్మరసిఖల్వేతదాత్మనోవచనమ్।

రాజా ।

ప॥ ప్రియసూచరితంలతేత్వయామేగమనేస్యాకృణవిఘ్ననూచరంత్యా।
యదియంపునరప్యరాళనేత్రాపరివృత్తార్ధముఖీమయాద్యదృష్టా ॥

(చిత్రలేఖా మోచయతి। ఉర్వశీ రాజానమాలోకయంతీ సనిశ్వాసం సఖీజనముత్పతంతం పశ్యతి।)

సూతః। ఆయుష్మన్।

ప॥ అధన్యశేంద్రస్యకృతాపరాధాక
ప్రపీడ్యదైత్యాక్షలవణాంబురాశా।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

వాయవ్యమస్త్రంశరధింపునస్తే
మహోరగశ్వభ్రమివప్రవిష్టమ్ ॥

రాజా। తేన హి ఉపస్థేషయ రథం, యావదభిరోహామి ।

(సూత స్తథాకరోతి। రాజానాట్యేనాభిరోహతి)

ఉర్వ। (సస్పృహం రాజానమవలోకయంతీ) అవి ణామపుణోవిఉ అఆరిణం ఏదం పేక్ఖిస్సం ?

ఛా। అపినామపునరప్యుపకారిణమేతం ప్రేక్షిష్యే ?

(ఇతి సగంధర్వా సహ సభీభిర్నిష్క్రాంతా)

రాజా। (ఉర్వశీమవర్ణోక్ష్యతిః) అహో దుర్లభాభిలాషీ మదనః।

ప॥ ఏషామనోమేప్రసభంశరీరాత్
పితుఃపదంమధ్యమమాక్షిపంతీ।
సురాంగనాకర్షతిఖండితాగ్రాత్
సూత్రంమృణాళాదివరాజహంసీ॥

(ఇతి నిష్క్రాంతాస్సర్వే)

ఇతి ప్రథమోంకః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

శ్రీ ర స్తు.

విక్రమోర్వశీయనాటకే - ద్వితీయోంకః.

(తతఃప్రవిశతివిదూషకః.)

విదూ। అవిదఅవిద, భో! ణిమ్మత్తణీఓ పరమ్మణ్ణేణవిఅ రాఅరహస్సేణఘుటమూణేణ ణ సక్కణోమి జణాఇణ్ణిఅ త్తణో జీహంధారిదుం; తా జావసోరాఅ ధమ్మాసణగదో భవే, తావ ఇమస్సిం విరళజణసంపాదే దేవచ్ఛందప్పాసాదే అహిరుహిఅ చిట్ఠిస్సమ్.

ఛా॥ అవిదఅవిదేతిసంభ్రమే, భో! నిమంత్రణికః పరమ్మణ్ణేనేవ రాజరహస్యేనస్ఫుటతానశక్నోమిజనాకీర్ణే ఆత్మనోజిహ్వాంధారయితుం, తద్యావత్సరాజాధర్మాసనగతో భవేత్, తావదస్మిన్విరళ జనసంపాతే దేవచ్ఛందప్రాసాదే అభిరుహ్యస్థాస్యామి।

(పరిక్రమ్యోపవిశ్యపాణిభ్యాంముఖంపిధాయస్థితః.)

(తతఃప్రవిశతిచేటీ.)

చేటీ। ఆణత్తమ్హి దేణఏ కాసిరాఅదుహిదాఏ; జధా, హంజే ణిఉణిఏ! జదో పహుది భవదోసుజ్జస్సఉఅత్థాణం కదుఅ పడిణిఉత్తోమహారాఓ, తదోపహుది సుణ్ణహిఅఓ విఅలక్ఖీఅది; తా, తుమంపి అజ్జమూణవఆదోజాణాహి సేఉక్కణ్ఠాకారణం త్తి। తా, కదంసోబమ్హా బంధూఅబ్భత్తిదవ్వోఽ అధవా. తణలగ్గంవిఅ ఓసాఅసలిలంణతస్సిం రాఅరహస్సంచిరం చిట్ఠిస్సది త్తితక్కేమి; తాజావణంఅణ్ణేసామి। (పరిక్రమ్యప్రకాశ్య) అమ్మహే! ఆలేక్ఖ వాణరోవిఅ కింపి మంత అంతో నిహ్ణుదో అజ్జమూణవఓ చిట్ఠది; తాజావణమ్ ఉపసప్పామి। (ఉపసృత్య) అజ్జ! వందామి।

విదూషకలక్షణం యథాభరతే " కుసుమవసంతాద్యభిధః కర్మవపుష్మాభాషాద్యైః। హాస్యకరఃకలహరతిర్విదూషకస్స్యాత్స్వకర్మజ్ఞః " ఇతి

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ఛా॥ అజ్జ ఎత్తాస్మి దేవ్యాకాశీరాజదుహిత్రా, యథా, అయినిపుణికే యతఃప్రభృతిభగవతః సూర్యస్యోదయస్థానం కృత్వా ప్రతినివృత్తో మహారాజః, తతఃప్రభృతి శూన్యహృదయభవలక్ష్యతే, తస్మాత్ త్వమపిఆర్యమాణవకాత్ జానీహితస్యోత్కణ్ఠాకారణమితి.తత్ కథంసబ్రహ్మభంధురభ్యర్థితవ్యః అథవాతృణలగ్నమివ అవధార్యతాం సలిలంనతస్మిన్ రాజరహస్యం చిరంస్థాస్యతీతి తర్కయామి. తద్యావదేనమన్వేష్యామి. అహో! ఆలేఖ్యవానరభవకమపిముం త్రయక నిహ్నుతఆర్యమాణవక స్థితి,తద్యావదేనముపసర్పామి. ఆర్యవంచే.

విదూ! సోత్థిభోదిఏ. (స్వగతం) ఏదందుట్ఠచేలిఅంపేక్ఖిఅతం రాఅరహస్సంహిఅఅంభిందిఅణిక్కరుణివిఅ. (కించిన్ముఖంసంవృత్య ప్రకాశమ్) భోదిణిఉణిఏ సంగీదవావారమ్ ఉజ్ఝిఅకహింపఉత్తాసి?

ఛా॥ స్వస్తిభవత్యై!ఏనాందుష్టచేటికాంప్రేక్ష్యతత్రాజరహస్యంహృదయంభిత్వానిష్క్రామతీవ. భవతినిపుణికే సంగీతవ్యాపారముజ్ఝిత్వా తత్ర ప్రవృత్తాసి?

చేటీ. జేఈఏవఅణేనఅజ్జం జ్జేవపేక్ఖిదుం.

ఛా॥ దేవ్యావచనేన ఆర్యమేవప్రేక్షితుమ్.

విదూ. కింతత్థభోదీ ఆణవేది?

ఛా॥ కింతత్రభవతీ ఆజ్ఞాపయతి?

చేటీ. జేఈభణాది,జధా,అజ్జస్సమమడలరిఅదక్ఖిణం, ణమంఅణుభూఅవేఅణం దుక్ఖిదంఅవలోఅదిత్తి.

ఛా॥ దేవీభణతి,యథా,ఆర్యస్యనమోపరిఅదాక్షిణ్యంనమామనుభూతవేదనాందుఃఖితామవలోకయతీతి.

విదూ. ణిఉణిఏ కింపిఅవఅస్సేణపడిఉలంకింపిసమాచరిదం?

ఛా॥ నివుణికే కింప్రియవయస్యేన ప్రతికూలంకిమపిసమాచరితమ్?

చేటీ. జంణిమిత్తండణభట్టాఉక్కణ్ఠిదో, తాఏఇత్థిఆఏణామేణ భట్టిణా జేఈఆలవిదా.

బ్రహ్మబంధుః, కుక్షితబ్రాహ్మణః

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ఛా॥ యస్మిన్ని త్తం పునర్భర్తా ఉత్తర్తృకః తస్యాస్త్రియా నామ్నాభ
ర్త్రీదేవీ ఆలపితా।

విదూ। (స్వగతమ్) కథంసలంజ్జేవతత్థభఅదావఅస్సేణ రహస్సభే
ఓకఓ, కిందాణింఅహంబమ్హణో జీహంరక్ఖిదుంసమత్థోమ్హి ? (ప్రకాశమ్)
ఆం, తత్థభోదీఉవ్వసిత్తిఅచ్చరా, తాఏదంస్సణేణఉమ్మాదిదోణకేవలంతంఅఆ
సేది, మంపిబమ్హణం అసిదవ్వవిమూహందధం పీలేది।

ఛా॥ కథంస్వయమేవతత్రభవతా వయస్యేనరహస్యభేదః కృతః, కిమి
దానీమహంబ్రాహ్మణోజిహ్వంరక్షితుంసమర్థోఽస్మి ? ఆ, తత్రభవతీఉర్వశీత్య
స్సరాః, తస్యాదర్శనేనఉన్మాదితోనకేవలంతామాయాసయతిమామపిబ్రాహ్మ
ణంఅసితవ్యవిమూఖంధృధంపీడయతి।

చేటీ। (స్వగతమ్) ఉవవాదిదోమఏభేఓభట్టిణోరహస్సదుగ్గస్సః తా
గదుఅదేఈఏదంణివేదేమి।

ఛా॥ ఉపపాదితోమయా భేదోభర్తూరహస్యదుర్గస్య ? తస్మాద్గత్వాదే
వ్యా ఏతన్నివేదయామి।

(ఇతిప్రస్థితా)

విదూ। ణిఉణిఏ! విణ్ణవేహిమమవఅణేణకాసిరాఅదుహిదరం పరిస్సం
తమ్హి ఇమంఏవిఅణ్ణాఏ పిఅవఅస్సంణిఅత్తావేదుం, జఇభోదీఏముహ కమలం
పేక్ఖిస్సదితదోణిఅత్తిస్సది త్తి।

ఛా॥ నిపుణికేవిజ్ఞాపయమమవచనేనకాశీరాజదుహితరంపరిశ్రాంతోఽ
స్మిఅస్యామృగతృష్ణాయాఃప్రియవయస్యం నివర్తయితుంయదిభవత్యా ముఖక
మలంప్రేక్షిష్యతేతదానివర్తిష్యతేఇతి।

చేటీ। జంఅజ్జోఆణవేది।

ఛా॥ యదార్యఆజ్ఞాపయతి।

(ఇతినిష్క్రాంతా)

నేపథ్యేవైతాళికఃపఠతి.

జయతిజయతిదేవః।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri

పు॥ ఆలోకాంతప్రతిహతతమోవృత్తిరాసాంప్రజానాం
తుల్యోద్యోగస్తవవచసివితుశ్చాధికారోమతోనః।
తిష్ఠల్లోకక్షణమధిసటర్జ్యోతిషాంవ్యోమమధ్యే
షష్ఠేకాలేత్వమపిలభసేదేవ ! విశ్రాంతిమహ్నాం॥

విదూ। కర్ణందత్వా। ఏసోఉణపిఅవఅస్సోధమ్మసణాదో సముత్థిదోఇ భజ్జేవ ఆలబ్భది, తాజావపాసపలివత్తీహోమి।

ఛా॥ ఏషవునఃప్రియవయస్యోధర్మాసనాత్సముత్థిత ఇహైవాగచ్ఛతి, తద్యావత్పార్శ్వపరివర్తీభవామి।

ఇతినిష్క్రాంతాః ప్రవేశకః.

తతః ప్రవిశత్యుత్కణ్ఠితో రాజావిదూషకశ్చ।

రాజా।

పు॥ ఆ-దర్శనాత్ప్రవిషాసామేసురలోకసుందరీహృదయమ్।
బాణేనమకరకేతోఃకృతమార్గమబంధ్యపాతేన॥

విదూ। సపీడాక్ఖజూదా తత్తభోదీకాసిరాఅదుహిదా।

ఛా। సపీడాఖలుజాతాతత్రభవతీకాశీరాజదుహితా।

రాజా। నిరీక్ష్య రత్నలేభవతారహస్యనిక్షేపః।

విదూ। ఆత్మగతమ్ వంచిదంహిదాసీఏధీఆఏణిఉణిఆఏ, అణ్ణధాకధం విఅసంపుచ్ఛదివఅస్సో।

ఛా॥ వంచితోఽస్మిదాస్యాఃదుహిత్రానిపుణికయా, అన్యథాకథమివ సంపృచ్ఛతివయస్యఃః

రాజా। కింభవాఽతూష్ణీమాస్తే? ।

విదూ। భో! ఏక్వం మఏ జీహా సంజంతిదా, జేణ భవదో వి ణత్థిపడివఅణం।

ఛా। భో ఏవంమయాజిహ్వాసంయంత్రితా, యేనభవతోఽపినాస్తిప్రతివచనమ్।

ప్రవేశకలక్షణంయథా దశరూపే "ప్రవేశకోనుదాత్తోక్త్యానీచపాత్రప్రయోజితః। అంకద్వ్యాయంకర్విజ్ఞేయఃశేషవిష్కంభకే యథాఇతి"

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

రాజా। యుక్తం; అథ కేనేదానీమాత్మానం వినోదయామి?

విదూ। భో! మహానసం గచ్ఛామ్హా

ఛా। భో! * మహానసంగచ్ఛావః.

రాజా। కింతత్ర?

విదూ। తహిం పంచవిహస్స అబ్భవహారస్స ఉత్తమణ్ణసంభారస్స భోజణం, మోఅసక్కరపవ్వలేహిం ఉక్కణ్ఠం వినోదేదు.

ఛా॥ తత్రపంచవిధస్య అభ్యవహారస్య ఉత్తమాన్నసంభారస్య భోజనం, మోదకశర్కరాపర్పటైరుత్కంఠాం వినోదయతు.

రాజా। తత్రఈప్సితరససన్నిధానాద్భవతారంస్యతే; మయాపునఃకథమనులభప్రార్థయితవ్య ఆత్మావినోదయితవ్యః?

విదూ। ణం భవంపి తత్థభోదీఏ ఉవ్వసీఏ దంసణపధంగదో?

ఛా॥ ననుభవానపితత్రభవత్యా ఉర్వశ్యాదర్శనపథంగతః?

రాజా। తతఃకిమ్?

విదూ। ణ క్ఖు డే దుల్లహ త్తి తక్కేమి।

ఛా॥ నఖలుతేదుర్లభేతితర్కయామి।

రాజా। పటుపాతోపితస్యాః రూపస్యాలౌకికీవ

విదూ। ఏవం? వట్టది కోదూహలం, కిం దావ తత్థభోదీఏ ఉవ్వసీఏ రూఏణ అహం జ్జేవ దుదిఓ నిరూపిదో?

ఛ్చా॥ ఏవం? వర్తతేకౌతూహలం, కింతావత్తత్రభవత్యా ఉర్వశ్యా రూపేణ అహమేవద్వితీయోనిరూపితః।

రాజా। ప్రత్యవయవవర్ణనాతు నకృతామయా, తేనహిశ్రూయతాం సమాసతః.

విదూ। భో! అవహిదోమ్హి.

ఛ్చా॥ భో! అవహితోస్మి.

రాజా। వయస్య!

---

* మహానసం పాకశాలామ్.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ప॥ ఆ- భరణస్యాభరణంప్రసాధనవిధేఃప్రసాధనవిశేషః।
ఉపమానస్యాపిసఖే ! ప్రత్యుపమానంవపుష్తస్యాః॥

విదూ। ఇదం చావమిఅతిణ్ణారసాహీలాసిణా చాగ్దపీణ విఅ దివ్వర సాహీలాసిణా భవదా చారురూఅత్తణం పరిగ్గహీదమ్.

చ్చా॥ ఇదంతావన్మృగతృష్ణారసాభిలాషిణా చంద్రదేవదివ్యరసాభిలాషిణా భవతాచారురూపత్వం పరిగృహీతమ్.

రాజా। వివిధశిరోపచారాన్నాన్యచ్ఛరణమస్తిః తద్భవాక్ ప్రమదవనమార్గమూదేశయతు.

విదూ। (స్వగతమ్) కా గదీ ॥ (ప్రకాశమ్) ఇదో ఇదో భవమ్।

చ్చా॥ కాగతిః। ఇతఇతోభవాక్।

(ఇతి పరిక్రామతః)

విదూ। ఏసో పమదవణపరిసరోఅణాలవిదోవి పత్తువగదో ఆ అంతు ణా దక్ఖిణమారుపేణ।

చ్చా॥ఏషప్రమదవనపరిసరోఽనాలపితోఽపిప్రత్యుపగతఆగంతునాదక్షి ణమారుతేన.

రాజా। ఉపపన్నంవిశేషణమస్యవాయోఃఅయంహి,

ప॥ నిషించన్మాధవీంలక్ష్మీం లతాంకొందీంచలానయక్ ।
స్నేహదాక్షిణ్యయోర్యోగాత్కామీవప్రతిభాతిమే॥

విదూ। ఈదిసో జ్జేవ అహిణివేసో భోదు । (ఇతిపరిక్రామక్) ఇదం పమదవణం పవిసదు భవమ్।

చ్చా॥ ఈదృశఏవాభినివేశోభవతు। ఇదంప్రమదవనం, ప్రవిశతుభవాక్

రాజా। వయస్యప్రవిశాగ్రతః। (ఉభౌప్రవేశంనాటయతః)

రాజా। (త్రాసంరూపయిత్వా) వయస్య సాధుమనసాసమర్థితఃఆ పత్ప్రతీకారఃకిలమమోద్యానప్రవేశః, తచ్చాన్యత్రైవోపపన్నమ్।

ప॥ వివిక్తోర్యదిదంనూనముద్యానం నాద్యశాంతయే ।
సోత్కసేవోహ్యమానస్యప్రతీపతరణంమహత్ ॥

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

విదూ। కథం విఅ ?

చ్చా॥ కథమివ।

రాజా। స॥ ఇదమసులభవస్తు ప్రార్థనాదుర్నివారమ్ ।
ప్రథమమపిమనోమేపంచబాణఃక్షిణోతి ।
కిముతమలయవాతోన్మీలితాపాండుపత్రై।
రుపవనసహకారైర్దర్శితేప్వంకురేషు॥

విదూ। అలం భవదో పరిదేవిదేణ అణ్ణరేణ ణిబ్భిదసమ్పాదఓ అణం గో జ్జేవ దే సహఓహవిస్సది త్తి।

చ్చా॥ అలంభవతఃపరిదేవితేన, అచిరేణేష్టసమ్పాదకోనంగఏవతేసహా యోభవిష్యతీతి।

రాజా। ప్రతిగృహీతంబ్రాహ్మణవచనం (ఇతిపరిక్రామతః)

విదూ। పేక్ఖదు పేక్ఖదు భవంవసంతావదారసూఅఅస్స అహిరామ త్తణం పమదవణస్స।

చ్చా॥ ప్రేక్షతాంప్రేక్షతాంభవాన్ వసంతావతారసూచకస్యాభిరా మత్వంప్రమదవనస్య।

రాజా। నను ప్రతిపదమేవతావదవలోకయామి। అత్రహి।

ప॥ అగ్రేస్త్రీనఖపాటలం కురువకంశ్యామంద్వయోర్భాగయో
ర్బాలాశోకముపోఢరాగసుభగంభేదోన్ముఖంకిశ్శుకం।
ఈషద్బద్ధరజఃకణాగ్రకపిశాచూతేనవామంజరీ
ముగ్ధత్వస్యచయేవనస్యచసఖే మధ్యేమధుశ్రీఃస్థితా॥

విదూ। భో ఏసో కసణమణిసిలావట్టసణాహో మాహవీలదామండ ఓ భమరసంహపఅవిహడిదేహిం కుసుమేహిం కఓవఆరో విఅ అత్తభవదో వట్టది; తా అణుగ్గహీఅదుఏసో।

చ్చా॥ భో ఏవకృష్ణమణిశిలావట్టసనాథోమాధవీలతామండపోభ్రమర సంఘపదవిఘట్టితైఃకుసుమైఃకృతోపచారఇవాత్రభవతోవర్తతే। తదనుగృహ్య తామేవఃఇ।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

రాజా। యదభిరోచతేభవతే (ఇత్యుపవిశతః)

విదూ। తా దాణింఇహాసీణో లలితలదాలోహమాణలో అణో ఉవ్వసీగదం ఉక్కంతంవిణోదేదుభవమ్।

చ్ఛా। తదిదానీమిహాసీనోలలితలతాలోభమానలోచన ఊర్వశీగతామృక్కంతామవినోదయతుభవాన్।

రాజా। (నిశ్వస్య)

ప॥ బహుకుసుమితాస్వపిసఖే నోపవనలతాసురభ్యవిటపాసు ।
చతుర్భిర్ధ్యానస్తిభృతింతదంగనాలోకదుర్లలితమ్॥
తదుపాయశ్చింత్యతాంయథాసఫలప్రార్థనోభవేయమ్।

విదూ। (విహస్య) భో భో అహల్లాకామఅస్స ఇందస్స వజ్జోసచివో, ఉవ్వసీపజ్జుస్సఅస్స భవదోవి అహం, దువేవి ఏత్థ ఉమ్మత్తలా।

చ్ఛా। భో భో అహల్యాకాముకస్యేంద్రస్యవజ్రంసచివః, ఊర్వశీపర్యుత్సుకస్యభవతోపిఅహం, ద్వావప్యత్రోన్మత్తౌ।

రాజా। నఖలుచింతయతిభవాన్

విదూ। (చింతయతి) ఏస చింతేమి; మా ఉణ పరిజేవిజేహిం సమాధిం భంజిస్ససి । (నిభృతంసూచయిత్వాఆత్మగతమ్ ।) అహో అహం కజ్జదంసీ ।

చ్ఛా। ఏషచింతయామి, మావునఃపరిజేవిత్వైఃసమాధింభజ్ఞ్యసి । అహోఅహంకార్యదర్శీ

రాజా। ప॥ అసులభాసకలేందుముఖీచసా,
కిమపిచేదమనంగవిచేష్టితమ్।
అభిముఖీష్వివవాంఛితసిద్ధిషు,
ప్రభవతినిర్వృతిమేకపదేమనః॥
ఇతిమనోత్సుకస్తిష్ఠతి।

(తతఃప్రవిశత్యాకాశయానేనోర్వశీచిత్రలేఖాచ)

చిత్ర। సహి ఉవ్వసి? కహిం క్ఖు అణేద్దిట్ఠకారణంగచ్ఛీఅది ?

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ఛా। సఖిఉర్వశి! కుత్రభవ్వానిర్దిష్టకారణంగమ్యతే?

ఉర్వ। (మదనవేదనామభినీయసఃజ్జమ్) సహీ! హేమకూడసిహరే లదాఽడవే లగ్గం వైజఅంతిఅం మోఅవేహి త్తిమఏ భణిదా, తుఏ ఉణ ఉఅహసిఅ భణిదామ్హి, దహం క్ఖు లగ్గా, ణసక్కామోఅవిదుం; దాణింవుచ్ఛసి, కహింఅణిద్దిట్టకారణం గచ్ఛీఅది?।

ఛా। సఖిహేమకూటశిఖరేలతావిటపేలగ్నంవైజయంతి కాంమోచయేతిమయాభణితా, త్వయాపునరుపహస్య భణితాస్మి, దృఢంఖలులగ్నానశక్తామోచయితుమ్; ఇదానీంపృచ్ఛసికుత్రానిర్దిష్టకారణంగమ్యతే?

చిత్ర। కిం ణు క్ఖు తస్స రాఏసిణో పురూరవస్స సఆసం పట్ఠిదాసి?

ఛా। కింఖలుతస్యరాజర్షేఃపురూరవసఃసకాశంప్రస్థితాసి?

ఉర్వ। ఏసో సో అగణిదలజ్జో వవసాఓ।

ఛా। ఏషసోఽగణితలజ్జోవ్యవసాయః।

చిత్ర। కో ఉణ సహీఏ పఢమం తహిం పేసిదో?

ఛా। కఃపునఃసఖ్యాప్రథమంతత్రప్రేషితః?

ఉర్వ। ణం హిఅఓ।

ఛా। ననుహృదయమ్।

చిత్ర। తథావి సంపధారీఅదు దావ।

*ఛా। తథాపిసమ్ప్రధార్యతాంతావత్।

ఉర్వ। మఅణో క్ఖు ణిఓఏది మం, కుదో సంపధారణా

*చ్ఛా। మదనఃఖలునియోజయతిమాం, కుతఃసంప్రధారణా।

చిత్ర। అదో అవరం ణత్థి మే ఉత్తరమ్।

చ్ఛా। అతోపరంనాస్తిమేఉత్తరమ్।

ఉర్వ। తేణ ఆదేసదు మే పిఅసహీ మగ్గం, జేణ తహిం గచ్ఛంతీఏ ణ అంతరాఓ భవే।

---

* సంప్రధార్యతాం ఆకృష్యస్వాపజేస్తా స్యతామ్. * మదననియోగేమప్రభుత్వస్యాసంభావ్యాత్.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

చ్చా। తేనఆదిశతుమేప్రియసఖీకూర్గం, యేనతత్రగచ్ఛంత్యానాంతరా యోభవేత్।

చిత్ర।సహి ! వీసత్థాహెూహి ; ణం భఅవదా దేఅగురుణా అవరా ఇదంనామ సిహాబంధణీం విజ్జమ్ ఉఅదిసంతేణ తిదసపలిపక్ఖస్స అలంఘణీఅ కదమ్హా।

* చ్చా। సఖి ! విశ్వస్తాభవ ; ననుభగవతా దేవగురుణా అపరాజితాం నామశిఖాబంధనీంవిద్యాముపదిశతాత్రిదశప్రతిపక్షస్యాలంఘనీయేకృతేస్వాః।

ఉర్వ। (సలజ్జమ్) తాపీ పఓఅం సవ్వం సుమరేసి

చ్చా। తస్యాఃప్రయోగంసర్వంస్మరసి

చిత్ర॥ హిఅఓ ఏదం సవ్వం జానాది।

చ్చా। హృదయమేతత్సర్వంజానాతి।

ఉర్వ। సహి ! హిఅఓ ఏదం సవ్వం జాణాది జ్జేవ ; మమఉణతధాపి అదిభఏణ అణిచ్చఓ।

చ్చా। సఖి ! హృదయమేతత్ సర్వంజానాత్యేవ; మమపున స్తథాపిఅతి భయేనానిశ్చయాః।

(ఉభేభ్యోమణంరూపయతః)

చిత్ర। సహి ! పేక్ఖ పేక్ఖ ఏదం భఅవదీయే భాఈరహీఏ జఉణాసంగ మపావణేసుం సలిలేసుం పుణ్ణేసుం అవలోఅంతస్స విఅలత్తాణఅం పఇట్ఠాణ స్స సిహాభరణభూదం విఅతస్స రాఏసీణో భవణమ్ ఉవగదమ్హా।

చ్చా। సఖి ! పశ్యపశ్య, ఇదంభగవత్యాభాగీరథ్యా యమునాసంగమ పావనేషుసలిలేషుపుణ్యేషు అవలోకయతఇవాత్మానంప్రతిష్ఠా నస్యశిఖాభర ణభూతమివతస్యరాజర్షే ర్భవనముపగతేస్వాః।

ఉర్వ। (సస్పృహమవలోక్య) ణం ఓత్తోవ్వం తాణాంతరగదో సగ్గో త్తి। హళా ! కహిం సో ఆవణ్ణాణుకంపీభవే.

---

* శిఖాబంధనీ, బృహస్పతిదత్తమంత్రో చ్చారణేనకేశాంశబంధనరూపా

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

చ్చా। ననువక్తవ్యంస్థానాం తరగతఃస్వర్గఇతి। అయి! కుత్రసఉపస్థాసుకంపీభవేత్.

చిత్ర। ఏదస్సిం ణందణవణేక్కప్పదేసే విఅ పమదవణే ఓదరిఅ జాణిస్సామో।

చ్చా। ఏతస్మిన్నందనవనైకప్రదేశఇవప్రమదవనేఅవతీర్యజ్ఞాస్యామః।ఇంద్రస్యోపవనఃనందనమ్।

(ఉభే అవతరతః)

చిత్ర। (రాజానందృష్ట్వా సహర్షం) సహి। ఏసో పథమోదిదో విఅ భఅవం చందో కుముదిం అవేక్ఖదితుమ్।

చ్చా। సఖిఏషప్రథమోదిత ఇవభగవాక్ చంద్రఃకౌముదీమ పేక్షతే త్వాం। కౌముదీంజ్యోత్స్నామ్।

ఉర్వ। (విలోక్య) హళా। దాణిం పథమదంసణాదోవి సవిసేసపిఅదంసణో మే మహారాఓ పడిహాది।

చ్చా। అయి। ఇదానీంప్రథమదర్శనతోపిసవిశేషప్రియదర్శనో మేమహారాజఃప్రతిభాతి।

చిత్ర। జుజ్జది; తా ఏహి, ఉవసప్పమ్హ।

చ్చా। యుజ్యతే; తదేహ్యుపసర్పావః।

ఉర్వ। ణ దావ ఉవసప్పిస్సం, తిరక్కరిణీపచ్ఛణ్ణా పాసపలివత్తిణీభవిఅ సుణిస్సం దావ,పాసపలివత్తిణా వఅస్సేణ సహ విజణే కిమంతఅంతో చిట్ఠది।

చ్చా। నతావదుపసర్పిష్యామి, తిరస్కరిణ్యా ప్రచ్ఛన్నాపార్శ్వపరివర్తినీభూత్వా శ్రోష్యామితావత్పార్శ్వ వరివర్తినావయస్యేన సహ విజనేకింమంత్రయంస్థితి। తత్క్రియతేఽనయేతితిరస్కరిణీవిద్యావిశేషః।

చిత్ర। జధా ధేరోఅది

చ్చా। యథారోచతే।

(ఉభేయథోక్తమనుతిష్ఠతః.)

విదూ। భో। చింతిదో మఏ దుల్లహపణఇణస్స సమాగమోవాఓ।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ఛా। భోచింతితోమయాదుర్లభప్రణయిజనస్యసమాగమోపాయః।

(రాజాతూష్ణీమాస్తే)

ఉర్వ। కా ఉణ ధణ్ణా ఇత్థిఅ, జా ఇమిణా పరిమగ్గమాణా అత్తాణ అం వినోదేది।

ఛా। కావునర్ధన్యాస్త్రీయాఽనేనపరిమృగ్యమానాత్మానంవినోదయతి।

చిత్ర। హళా ; ఋూణస్యకింవిలమ్బిఅది.

ఛా। అయిధ్యానస్యకింవిలమ్బ్యతే.

ఉర్వ। సహి। భీఅమి క్ఖు సహసా పహావాదోవిణ్ణాదుమ్।

* ఛా। సఖి। బిభేమిఖలుసహసాప్రభావాద్విజ్ఞాతుమ్।

విదూ। భోణం భణామి చిఁతిదో మఏ దుల్లహపణ ఇజణ సమాగమోవాఁ।

ఛా। భోః ననుభణామ్యి చింతితోమయా దుర్లభప్రణయిజనసమాగమోపాయః।

రాజా। వయస్య కథ్యతామ్।

విదూ। సివిణసమాగమకారిణం ణిద్దం సేవదు భవం అధవా తత్థభోదీఏడవ్వసీఏపడికిదిం చిత్తఫలఏ అహిలిహిఅఆలోఅంతోఆత్తణఅంవినోదేదు।

చ్ఛా। స్వప్నసమాగమకారిణీం నిద్రాంసేవతాంభవాన్ అథవా తత్ర భవత్యా ఉర్వశ్యాః ప్రతికృతిం చిత్రఫలకేలిఖిత్వా ఆలోకయన్నాత్మానంవినోదయతు।

ఉర్వ। హీ అఅ సమస్సస।

చ్ఛా। హృదయ సమాశ్వసిహి।

రాజా। తదుభయమప్యనుపపన్నం ; పశ్య।

ప॥ హృదయమిషుభిఃకామస్యాంతస్సశల్యమిదం, తతఃకథముపలభేనిద్రాం స్వప్నేసమాగమకారిణీమ్।

---

* సహసాప్రభావపరిజ్ఞానేఇత్యేవభయహేతుః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

నచసువదనామాలేఖ్యేపిప్రియాంసమవాప్యతాం
మమనయనయోరుచ్చాప్పత్వంసఖే ! నభవిష్యతి॥

చిత్ర। సహా। సుదం తుపీ వఅణం

ఛా। సఖి। శ్రుతంత్వయావచనమ్

ఉర్వ। సుదం; ణ ఉణ పజ్జత్తం హిఅఅస్స।

ఛా। శ్రుతంనవునఃపర్యాప్తంహృదయస్య।

విదూ। ఏత్తికో మే మదివిహవో।

ఛా। ఏతావాన్మేమతివిభవః।

రాజా। (నిశ్వస్య)

పు॥ నితాంతకఠినానాంరుజంమమనవేదయోమానసీమ్
ప్రభావవిదితానురాగమవమన్యతేవాపినామ్
అబద్ధఫలనీరసంప్రతినిధాయతస్మిన్జనే
సమాగమమనోరథంభవతుపంచబాణఃకృతీ॥

ఉర్వ। (సఖీమవలోక్య) హద్దీ హద్దీ మమ్పి ఏవ్వం అవగచ్ఛది మహారాఓ; అహం ఉణ అసమత్థమ్మి అగ్గదో భవిఅ అత్తాణఅం దంసిదుం, తా పహావణిమ్మి దేణ భుజ్జవత్తేన లేహంసమ్పాదిఅ అంతరా సే భవిదుమిచ్ఛామి।

ఛా। హాధిక్ హాధిక్ మామప్యేవమవగచ్ఛతిమహారాజః; అహంపునరసమర్థాస్మి అగ్రతోభూత్వా త్మానందర్శయితుమ్; తత్ప్రభావనిర్మితేనభూర్జపత్రేణ లేఖంసంపాద్యఅంతరాతస్యశ్రోష్యామిచ్ఛామి।

చిత్ర। అణుమదం మే।

ఛా। అనుమతంమే।

(ఉర్వశీనాట్యేనాభిలిఖ్యఉపతిష్ఠతి)

విదూ। అవిద అవిద ! భో కిచ్చేదం ? భుఅంగణిగ్గోఅం కిం ఖాదిదుం మం ణివడిదం ?

* ఛా। అవిదఅవిచేతిసంభ్రమే। భోః ! కిమిదం ? భుజంగనిర్గోకఃకిం ఖాదితుంమాంనిపతితః ?।

---

* భుజంగనిర్గోకః-సర్పత్వక్

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

రాజా। (దృష్ట్వా) నాయంభుజంగసిర్మోకః, భూర్జపత్రగతోఽయమక్షరవిన్యాసః।

విదూ। ణం అదిట్ఠాఏ ఉవ్వసీఏ భవదో పరిదేవిఅం సుణిఅ భుజ్జవత్తే మహానురాఅసూఅఆ అక్ఖరా అహిలిహిఅ విసజ్జిఆ భవే।

ఛా। ననుఅదృష్టయా ఉర్వశ్యాభవతః పరిదేవితంశ్రుత్వా భూర్జపత్రే మహానురాగసూచకాన్యక్షరాణ్యభిలిఖ్య విసృష్టానిభవేయుః.

రాజా। నాస్త్యశక్యందైవస్య (గృహీత్వాఅనువాచ్య, చసహర్షం) సఖే! ఉపపన్నస్తేనితరక్షః।

విదూ। జం ఏత్థ అహిలిహిదం తం సుణిదుం ఇచ్ఛామి।

ఛా। యదత్రాభిలిఖితంతత్ శ్రోతుమిచ్ఛామి।

ఉర్వ। సాహు సాహు అజ్జ! ణాఅరోసి।

ఛా। సాధుసాధుఆర్య! నాగరోఽసి।

రాజా। శ్రూయతామ్। (ఇతివాచయతి) సామిఅ! సంభావిఆ జహా అహం తుఏ అఅలిఆ, తహేఅ, అనురత్తస్సనుహఅ! ఏఅం ఏఅ, తుహ ణవరి ణ, ణ మే లలిఅపారిఆఅసుఅణిజ్జిమ్మి హోంతి సుహా, ణందణవణవాఆవిసిహా విఅణిఅసరీరే।

ఛా। స్వామిక? సంభావితాయథాహంత్వయాఅకలితా, తథైవ,అనురక్తస్యసుభగ! ఏవమేవ; తవకేవలంన। నమేలలితపారిజాతశయనీయేపిభవంతినుఖాని, నందనవనవాతాఅపిశిఖిన ఇవనిజశరీరే। ప్రకృతపాతవిధ్వంసాచేతత్తుగద్యవత్ ప్రతిభాతినొర్భీధంచజాతమ్.

ఉర్వ। కిణ్ణు ఖ్ఖు సమ్ముదం భణేది?

ఛా। కిన్నుఖలుసాంప్రతంభణతి।

చిత్ర। కిం ణ భణేదం ఇమిణా మిలాణకమలణాల సరిసేహిం అంగేహిమ్?।

ఛా। కింనభణితమమునాస్లూనకమలనాళసదృశరంగైః?

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

విదూ। దిట్టిఆ మఏ బుభుక్షిణా సోత్థిఆఅణిఅం పిఅలద్ధం భవదో సమస్సాసణకారణమ్।

ఛా । దిష్ట్యామయా బుభుక్షితేనస్వస్తివాచనికమివలబ్ధం భవతస్సమాశ్వాసనకారణమ్।

రాజా। సమాశ్వాసనమితికిముచ్యతే ? పశ్య।

పు॥ తుల్యానురాగపిశునంలలితార్థబంధమ్
పత్రేణివేశితముదారణంప్రియాయాః।
ఉత్పశ్యామిలంమమసఖే ! మదిరేక్షణాయా
స్తస్యాస్సమాగతమివాననమానసేన॥

ఉర్వ। ఏత్తణో సమువిభాగా మదీ।

ఛా। అత్రావయోస్సమువిభాగామతిః।

* రాజా। వయస్య ! అంగుళీస్వేదేన మే లుప్యంతేక్షరాణి, ధార్యతామయంస్వహస్తేనైషప్రియాయాః।

విదూ। తదో కిం దాణింతత్థభోదీ ఉర్వసీ భవదోమణోరహాతరుకుసుమం దంసిఅ ఫలే విసంవదది ?

ఛా। తదఃకిమిదానీంతత్రభవత్యుర్వశీభవతోమనోరథతరుకుసుమందర్శయిత్వాఫలేవిసంవదతి ?

ఉర్వ। హా ! జావ ఉవత్థాణకాదరం అత్తాణఅం సమత్థావేమి, తావ తుమం అత్తాణఅం దంసిఅ జం మే అణుమదం, తంభణాహి।

ఛా। అయి ! యావదుపస్థానకాతరమాత్మానంసంస్థాపయామి, తావత్త్వమాత్మానందర్శయిత్వాయన్మేఅనుమతంతత్కురు।

చిత్ర। తవ। (ఇతితిరస్కరణీమపనీయరాజానముపసృత్య) జఅదు జఅదు మహారాఓ।

ఛా। తథా। జయతుజయతుమహారాజః।

---

* స్వహస్తేఇతిఅదరాతిశయద్యోతకః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

రాజా। (సంభ్రమాదరగర్భమ్) స్వాగతంభవత్యై। (పార్శ్వమవలోక్య) భద్రే!

ప॥ నతథానందయసిమాంసఖ్యావిరహితాతయా।
సంగమేదృష్టపూర్వేవయమనాగంగయాయథా॥

చిత్ర। ణం పఢమం మేహరాఈ దీసది, పచ్ఛా విజ్జులిఆ।

ఛా। ననుప్రథమంమేఘరాజిర్దృశ్యతే, పశ్చాద్విద్యుల్లతా।

విదూ।(అపవార్యకథం ణ ఏసా ఉవ్వసీ ఉవగదా? తత్థభోదీవీ సహ అరీవీ ఏదావీ హోదవ్వం।

ఛా। కథంనైషాఉర్వశీఉపగతా? తత్రభవత్యాఃసహచర్యాఏతయా భవితవ్యమ్।

రాజా। ఏతదాసనమాస్యతామ్।

చిత్ర। (ఉపవిశ్య) ఉవ్వసీ మహారాఅం సిరసా పణమిఆసీణ్ణవేది।

ఛా। ఉర్వశీమహారాజంశిరసాప్రణమ్యవిజ్ఞాపయతి।

రాజా। కిమాజ్ఞాపయతి?

చిత్ర। మమతస్మిం సురారిసంభవేదుణ్ణయేమహారాఓజ్జేవ సరణం ఆసీ। సంపదం సాహం తుహ దంసణసముత్తేణ ఆఆసిణా వలిఅం వాధేయమాణా మఅణేణ వుణోవి మహారాఅస్స అణుకంపణీఆహోమి।

ఛా। మమతస్మిన్సురారిసంభవే దుర్నయేమహారాజపీవశరణ మాసీత్, సాంప్రతంసాహంతవదర్శన సముత్థేనాయాసినా బలవద్బాధ్యమానామద నేన, పునరపిమహారాజస్యానుకంపనీయాభవామి।

రాజా। అయిసఖి!

ప॥ పర్యుత్సుకాంకథయసిప్రియదర్శనాంతా
మూర్తింనపశ్యసిపురూరవసస్తదర్థామ్।
సాధారణోఽయముభయోఃప్రణయో, యతస్వ
తత్తేనతత్తమయసాఘటనాయయోగ్యమ్॥

చిత్ర। (ఉర్వశీముపేత్య) హలా। ఇదో ఏహి, ణిద్దఅదరం భీసణమ్ అణం పేక్ఖిఅ పిఅదమస్స చే దూఅమ్మి సంవుత్తా।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

చ్చా। అయి। ఇతఏహి ; నిర్దయతరంభీషణమదనంప్రేత్యప్రియతమస్యే తేదూత్యస్మిసంవృత్తా।

ఉర్వ। (శోకాత్సకంపాససాధ్వసా) అయిఅణవత్థిదే ? లహుంజ్జేవ తుఏపరిచ్చత్తాఖ్మి।

చ్చా। అయిఅనవస్థితే ? లఘ్వ్యేవత్వయాపరిత్యక్తాస్మి ?

చిత్ర। (సస్మితమ్) ఏదస్సిం ముహుత్తే జాణిస్సామో కా కంపరిచ్చ ఈస్సది త్తి ; ఆఆరం దావ పలివజ్జ।

చ్చా। ఏతస్మిన్ముహూర్తేజ్ఞాస్యామః కాకాంపరిత్యక్ష్యతీతి ; ఆకారాం తావత్ప్రతిపద్యస్వ।

ఉర్వ। (ససాధ్వసముపసృత్యసవ్రీడమ్) జఅదు మహారాఓ।

చ్చా। జయతుజయతుమహారాజః।

రాజా। (సహర్షం) సుందరి !

ప॥ మయానావజితంయస్యత్వయాజయఉదీర్యతే।
జయశబ్దస్సహాస్మాకం దాగతఃవురుపాంతరమ్॥

(హస్తేగృహీత్వాఆసనేఉపవేశయతి)

విదూ। కీదిసీ ఖ్తిదీ భోదిఏ ? రణ్ణో పిఅవఅస్సో బమ్హణోణ వందీఅది ;

* చ్చా। కీదృశీస్థితిర్భవత్యాః, రాజ్ఞఃప్రియవయస్యోబ్రాహ్మణోనవంద్యతే।

(ఉర్వశీసస్మితంప్రణమతి)

విదూ। సోత్థి భోదిఏ

చ్చా। స్వస్తిభవత్యై

(నేపథ్యేదేవదూతః) చిత్రలేఖే ! త్వరయోర్వశీమ్।

ప॥ మునినాభరతేనయఃప్రయోగోభవతీష్వక్షరసాశ్రయోనిబద్ధః।
లలితాభినయంతమద్యభర్తామరుతాంద్రష్టుమనాస్సలోకపాలః॥

(సర్వేఆకర్ణయంతి। ఉర్వశీవిషాదందర్శయతి)

---

* స్థితిః-లోకమర్యాదజ్ఞతా

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

చిత్ర। నుదం తుఏ దేవదూఅస్స వఅణం ; తా అణుజాణాహి చావ మహారాఅం।

చ్చా । శ్రుతంత్వయాదేవదూతస్యవచనం ; తదనుజ్ఞాపయతావన్మహారాజమ్।

ఉర్వ। (విశ్వస్య) ణత్థి మే వాఆవిహవో।

చ్చా। నాస్తిమేవాగ్విభవః।

చిత్ర। మహారాఅ। ఉవ్వసీ విణ్ణవేది, పరవసో అఅంజణో ; మహారాఏణ అబ్భణుణ్ణాదా ఇచ్ఛామి దేఅదేఅస్స అణవరద్ధం అత్తాణఅం కాదుమ్ ।

* చ్చా। మహారాజ। ఉర్వశీవిజ్ఞాపయతి, పరవశోయంజనః మహారాజేనాభ్యనుజ్ఞాతా ఇచ్ఛామిదేవదేవస్య అనపరాద్ధమాత్మానంకర్తుమ్।

రాజా। (కథంకథమపివచనంసంస్థాప్య) నాహంభవత్యోరీశ్వరనియోగహంతా ; కింతుస్మర్తవ్యస్త్వయాంజనః।

(ఉర్వశీవియోగదుఃఖంరూపయిత్వారాజానంపశ్యంతీసహసఖ్యానిష్క్రాంతా)

రాజా। (సనిశ్వాసమ్) వైయర్థ్యమివవచస్తుషస్యంప్రతి।

విదూ। (పత్రందర్శయితుకామః) ణం భుజ్జ (ఇత్యర్ధోక్తేనాత్మగతమ్) అవిద అవిద భో,ఉవ్వసీదంసనఖిప్పేణ మఏ తం భుజ్జవత్తం పబ్భట్ఠం పి హత్తాదో ణ విణ్ణాదం।

చ్చా। నను భూర్జ। అవిదవిదేతిసంభ్రమే । భోః ఉర్వశీదర్శనమివస్మితేనమయాతద్భూర్జపత్రంప్రభ్రష్టమపిహస్తాన్నవిజ్ఞాతమ్।

రాజా। కిమపివక్తుకామః।

విదూ। వఅస్స ఇదమ్మి వత్తుకామో, ణ భవం అంగాఇం ముంచదు; దహం కు క్ఖు తఇ బద్ధభావా ఉవ్వసీ, ణ సా ఇదో గదుఅ ఏదం అణుబంధం సిథిలీకరిస్సది త్తి।

చ్చా। వయస్య ఇదమస్మివక్తుకామః, నభవానంగానిముంచతు; దృఢంఖలుత్వయిబద్ధభావాఉర్వశీ, నసాఇతోగత్వాఏతమనుబంధంశిథిలీకరిష్యతీతి ।

---

* అనపరాద్ధమాత్మానంకర్తుమ్—ఆజ్ఞాలంఘనాపరాధరహితాంకర్తుమిత్యర్థః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

రాజా। మయూ ష్యేతదేవమనసివర్తతే; తయాఽఖలుప్రస్థానే,

పః। అనిశయాశరీరస్యహృదయంస్వవశంమయి।

స్తనకంపక్రియాలక్ష్యైర్న్యస్తంనిశ్వసితైరివ॥

విదూ। (స్వగతమ్) వేవది మే హిఅఅం; కేత్తిఅం వేలం తస్స భుజ్జవత్తస్స అత్తభవదా వఅస్సేణ ణామం గేణ్హిదవ్వంతి

చ్చా। వేపతేమేహృదయం, కియత్యంవేలాంతస్య భూర్జపత్రస్యాత్రభవతాఽవయస్యేననామగ్రహీతవ్యమితి।

రాజా। వయస్య కేనేదానీమున్మనసమాత్మానంవినోదయామి (స్మృత్వా) ఉపనయభూర్జపత్రమ్।

విదూ। (సర్వతోదృష్ట్వాసవిషాదమ్) హా కధం ణదీసదిభోదివ్వం ఖు తం భుజ్జవత్తం గదం ఉవ్వసీఏమగ్గేణ।

చ్చా। హాకధంనదృశ్యతే। భోదివ్యంఖలు తద్భూర్జపత్రంగతఃఉర్వ్యామార్గేణ।

రాజా। (సాసూయమ్) సర్వత్రప్రమాదీవైనేయః।

విదూ। ణం విచీఅతాం। (ఉత్థాయ) ఇదో భవే ఇదోవాభవే(ఇతిబహువిధంనృత్యతి)

చ్చా। ననువిచీయతాం। ఇతోభవేత్ఇహవాభవేత్।

బౌశీ। హంజే ణిఉణిఏ సచ్చం లదాఘరం వీసంతీ అజ్జమాణవఅసహాఓ దిట్ఠో తుఏ మహారాఓ

(తతఃప్రవిశత్యౌశీనరీచేటీపరివృతశ్చపరీవారః)

చ్చా। అయినిపుణికే సత్యంలతాగృహంవిశఆర్యమాణవకసహాయోదృష్టస్త్వయామహారాజః

చేటీ। అలిఅం కిం ఇమే భట్టిణీ విణ్ణవిదపువ్వా

చ్చా। అళీకఃకింమయాభర్త్రీవిజ్ఞాపితపూర్వా

చేవీ। తేణ హిలదావిడవంతరిదా సుణిస్సం దావవిణ్ణద్ధమంతిదాణం జం తుఏ కధిదం సచ్చకం ణ వేత్తి।

చ్చా। తేనహిలతాపిటపాంతరితాత్రోష్యామితావత్విస్రబ్ధమంత్రితాసి, యత్త్వయాకధితంసత్యకంనవేతి।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

చేటీ। జం దేఈవీ రుచ్చది।

చ్ఛా। యద్దేవ్యై రోచతే।

దేవీ। (పరిక్రమ్యపురస్తాదవలోక్యచ) ణిడణిపీ కిణ్ణేదం పత్తంణవచీర అం విఅ ఇదో దక్ఖిణమారుదేణ ఆణీఅది।

చ్ఛా।నిపుణికేకిమేతత్ పత్రంనవచీరమివఇతోదక్షిణమారుతేనానీయతే।

చేటీ। (విధాయ) భట్టిణి పలివత్తణావిభావిదక్ఖరం భుజ్జవత్తక్ఖు ఏదం హంత కధం దేఈవీ జ్జేవ ణేఉరపరిలగ్గం (గృహీత్వా) ణం వాచీఅదు ఏదం।

చ్ఛా। భర్తి) పరివర్తనావిభావితా ఽరంభూర్జపత్రం ఖల్వేతత్। హంతకథందేవ్యాఏవనూపురపరిలగ్నమ్। నను వాచయత్వేతత్।

దేవీ। ణం అవలోఏహి దావ జఇ అవిరుద్ధం తదోసుణిస్సం।

చ్ఛా। ననుఅవలోకయతావత్, యదిఅవిరుద్ధం తదాశ్రోష్యామి।

చేటీ। (తథాకృత్వా) భట్టిణి తం జ్జేవ ఏదం కోలీణఅం విఅబ్భది మహారాఅ ఉద్దిసిఅ ఉవ్వసీఅక్ఖరఅం కవ్వబంధం త్తి తక్కేమి, అజ్జమూణవ అ-ప్పమాదాదో అవ్వత్తాణంహత్థంఆఅదం త్తి।

* చ్ఛా। భర్తి) తదేవేదంకౌశీనంవిజృంభతే, మహారాజముద్దిశ్యఉర్వశ్యా ఽరకంకావ్యబంధమితి తర్కయామి, ఆర్యమూణవకప్రమాదాదస్మాకంహస్త మాగతమితి।

దేవీ। ణం గహిదత్థా హొహీ।

చ్ఛా। ననుగృహీతార్థాభవ।

(చేటీవాచయతి)

దేవీ। హజ్జే ఏదేణ జ్జేవ ఉపహారేణ తం అచ్ఛరాకామఅం పేక్ఖిస్సం।

చ్ఛా। అయి ఏతేనైవోపహారేణతమప్సరాకామకంపశ్యామః।

చేటీ। జం దేఈ ఆణవేది।

చ్ఛా। యద్దేవీఆజ్ఞాపయతి।

---

* కౌశీనం - లోకాపవాదః। కావ్యబంధం- కావ్యరచనం।ప్రమాదోఽనవధానతా

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

రాజా। భగవన్వసంతసఖేమలయానిల।

పః వాసార్థంహరసమ్భృతంసురభితంపుష్పంరజోవీరుధామ్
కింకార్యంభవతోహృతేనదయితాస్నేహస్వహస్తేనమే।
జానాత్యేవభవాకవినోదనశతైరేవంవిధైర్ధారితం
కామార్తంజనమంజసాభిభవితుంనాలంబితాశ్వాసనమ్॥

చేటీ। దేఇ! పేక్ఖ పేక్ఖ, ఏదస్స జ్జేవ భుజ్జవత్తస్స అణ్ణేసణా వట్టది।

ఛా। దేవి ప్రేక్షస్వ ప్రేక్షస్వ, ఏతస్యైవ భూర్జపత్రస్యా న్వేషణావతటతే।

ఔశీ। తా ణం పేక్ఖమ్హా దావ, తుణ్ణిం చిట్ఠ।

ఛా। తస్మాన్ననుప్రేక్షావహేతావత్తూష్ణీంతిష్ఠ।

విదూ। భో! కిణ్ణు ఖ్వు ఏదం? ఉమ్మిల్లమాణనీలపంకజచ్ఛవిణా మఉరపిచ్ఛేణవిప్పలద్ధమ్హి।

ఛా। భోఃకిన్నుఖల్వేతత్? ఉన్మీలన్నీలపంకజచ్ఛవినామయూరపిచ్ఛేనవిపలబ్ధోస్మి।

రాజా। సర్వథావంతోస్మిమందభాగ్యః।

ఔశీ। (సహసోపసృత్య) అజ్జఉత్త! అలం ఆవేఏణ; ఏదం తఁభూజ్జవత్తమ్।

ఛా। ఆర్యపుత్ర! అలమావేగేన; ఏతత్తత్ భూర్జపత్రమ్।

రాజా। (ససంభ్రమమాత్మగతమ్) అయేదేవీ! (సవైలక్ష్యం। ప్రకాశం) స్వాగతందేవ్యై?!

ఔశీ। దురాగదం ఖాణం మే సంవుత్తమ్।

ఛా। దురాగతమిదానీంమేసంవృత్తమ్।

రాజా। (జనాంతికమ్) వయస్య! కథమత్రప్రతివిధేయమ్।

విదూ। (జనాంతికమ్) లోత్తేణ సూఇదస్స కుంభిలఅస్స ణత్థి వా ఆపలివిధాణమ్।

ఛా। లోభేనసూచితస్యకుంభీలకస్యనాస్తివాచాప్రతివిధానమ్।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

రాజా. (అపవార్య) మూఢ! నాయంపరిహాసకాలః. (ప్రకాశమ్) నేవంపత్రంమయామృగ్యతే; తత్ఖలుమంత్రపత్రం, యదన్వేషణాయమమాయ ప్రారంభిః.

ఔశీ. బుజ్జిఇ అత్తణో సోహగ్గం జిగుహిదుమ్.

ఛా. యుజ్యతేఆత్మనఃసౌభాగ్యంనిగూహితుం.

విదూ. భోది! తువరావేహి సే భోఅణం, జేణ పిత్తప్పసమణేణ సుత్థో భోది.

ఛా. భవతి! త్వరయాస్యభోజనం, యేనపిత్తప్రశమనేనసుస్థోభవతి.

ఔశీ. జిఉణిఏ! సోహణం ఖ్లు ఆస్సాసిదో పిఅవలసోస్సి బమ్హణేణ;కిం అణ్ణా, అణ్ణచింతాఏ ఆవేసిదో పిఓ భుజ్జది.

ఛా. నివుణికే! శోభనం ఖలుఆశ్వాసితఃప్రియవయస్యోబ్రాహ్మణేన, కిమన్యత్, అన్నచింతాయామావేశితఃప్రియఃభుజ్యతే.

విదూ. ణ్ణంపేక్ఖ, సవ్వో ఆస్సాసిదో చిత్తభోఅణేణ.

ఛా. ననుప్రేక్షస్వ, సర్వఆశ్వాసితశ్చిత్రభోజనేన.

రాజా. మూర్ఖ! బలాదపరాధినంమమాపాదయసి?

ఔశీ. ణత్థి పభవంతస్స అవరాహో, అహం, జ్జేవ ఏత్థఅవరద్ధా, జా పలిఉలదంసణా భవిఅ అగ్గదో భవామి; జిఉణిఏ! ఇదో ఏహి.

ఛా. నాస్తిప్రభవతోపరాధః, అహమేవాత్రాపరాద్ధాయా ప్రతికూలదర్శనాభూత్వాఅగ్రతోభవామి; నివుణికే! ఇతఏహి.

(ఇతిసకోపంప్రస్థితా)

రాజా.

పు॥ అపరాధీనూనమహం, ప్రసీదరంభోరు! విరమసంరంభాత్.
సేవ్యోజనశ్చకుపితః, కథంనుదాసోనిరపరాధః॥

(ఇతిపాదయోఃపతతి)

ఔశీ. కిదవ లహుహిఅఆ ఖ్లు అహం, అణుణఅంణగేణ్హామి; కింతు దక్ఖిణస్స దే కిదపచ్చత్తావస్స భాఆమి.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ధా। కితవ లఘుహృదయాఖల్వహం, అనునయంనగృహ్ణాఖి; కింతునక్షీణస్యతేకృతపశ్చాత్తాపస్యబిభేమి।

చేటీ। ఇదో ఇదో దేవీ।

ధా। ఇతఇతోదేవీ।

(ఇతిరాజానమపహాయ సపరిజనా దేవీనిష్క్రాంతా)

విదూ। పాడిసణఈ విఅ అప్పసణ్ణా జ్జేవ తత్థభోదీగదా; తా ఉత్తేహి ఉత్తేహి।

ధా। ప్రాపావృణ్ - నదీవఅప్రసన్నైవతత్రభవతీగతా; తదుత్తిష్ఠోత్తిష్ఠ।

రాజా। (ఉత్థాయ) వయస్య నేదముపపన్నం। పశ్య,

ప॥ ప్రియవచనకృతోపియోషితాందయితజనానునయోరసాదృతే।
ప్రవిశతిహృదయంనతద్విధానమణిరివకృత్రిమరాగయోజితః॥

విదూ। ఆణుఉలం జ్జేవ భవదో ఏదం వఅణం ణహి అక్ఖి దుక్ఖిదో సంముహే దీవసిహం సహది।

* ధా। అనుకూలమేవంభవతపేతద్వచనం నహిఅక్షీదుఃఖితఃసమ్ముఖేదీపశిఖాంసహతే।

రాజా। మైవం, ఊర్వశీగతమనసోపిమమదేవ్యాంసఏవబహుమానః కింతుప్రణిపాతలఘునాదహనపితస్యాంధైర్యమవలంబిష్యే।

విదూ। భో చిట్ఠను దావ దేఉకధా బుభుక్ఖిదస్స మే జీవిఅంఅవలంబదు భవం సమఓక్ఖ్ణ్ణాణ - భోఅణం సేవిదుం।

ధా। భోస్థితథు తావద్దేవీకథా బుభుక్షితస్యమేజీవితమవలంబయతు భవాన్ సమయక్షమలసస్నానభోజనేసేవితుమ్।

రాజా। (ఊర్ధ్వమవలోక్య) కథమర్ధాంగతందివసస్య అతఃకిల।

ప॥ ఉష్ణాళుర్నిశిరేనిషీదతికరోరూత్థాలవాలేశిఖీ
నిచ్ఛిద్రోపరికర్ణికారకుసుమాన్యాశేరతేషట్పదాః।
తప్తంవారివిహాయతీరనళినీసంకారండవస్సేవతే
క్రీడావేశ్మవివేశిపంజరశుకఃక్లాంతోజలంయాచతే॥

(ఇతినిష్క్రాంతా)

ఇతిద్వితీయోంకః.

---

* అక్షీమఃఖితఃచక్షురోగగ్రస్తః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

శ్రీ ర స్తు.

విక్రమోర్వశీయనాటకే - తృతీయోంకః.

(తతఃప్రవిశతోభరతశిష్యౌ)

ప్రథమః। సఖేపైలవ ! అగ్నిశరణాద్గచ్ఛ తామహేంద్రమందిర ముపాధ్యాయేనత్వమానసంగ్రాహితః, అహమగ్నిశరణరక్షార్థం స్థాపితః ; తతఃపశ్చాదిగురోఃప్రయోగేణచేవపరిషదారాధితానవేతి ?

ద్వితీయః। ణ ఆణే కధం సారాధితా భోది ; తస్సిండణ సరస్సఈకవ్వబంధే లచ్ఛీసఅంబరే ఉవ్వసీ తేసు తేసు రసంతరేసు ఉమ్మాఉఇ ఆసి।

* ధా। నజా నేకథంసారాధితాభవతి ; తస్మిక్షణనస్సరస్వతీ కృతకావ్య బంధేలక్ష్మీస్వయంవరే ఉర్వశీతేషు తేషురసాంతరేషు ఉన్మాదితా ఆసీత్।

ప్ర। దోషవికాసఖితివాక్య శేషః।

ద్వి। ఆం, తాఏ వఅణం క్ఖలిదం ఆసి।

ద్వి। ఆం, తస్యావచనంస్ఖలితమాసీత్।

ప్ర। కిమివ ?।

ద్వి।లచ్ఛీభూమిఆఏ వత్తమాణా ఉవ్వసీ వారుణీభూమిఆఏ వత్తమాణాఏ మేణఆఏ పుచ్ఛిచా, సమాగదాతిల్లోఅపురిసా సకేసవా లోఅవాలా ; కస్సిం దే హిఅఆహిణివేసో త్తి।

* చ్చా। లక్ష్మీభూమికాయాంవర్తమానా ఉర్వశీవారుణీభూమికాయాం వర్తమానయామేనకాయాపృష్టా, సమాగతా స్త్రీలోకపురుషాఃసకేశవాలో కపాలాః ; కస్మింస్తేహృదయాభినివేశఇతి।

---

* లక్ష్మీస్వయంవరేతచాఖ్యదృశ్యకావ్యప్రయోగే

* లక్ష్మీభూమికాయాంవర్తమానాం - అభినయార్థంలక్ష్మీవేషధారిణీం.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ప్ర। తతస్తతః ?।

ద్వి। తాఏ పురిసోత్తమే త్తి భణిదవ్వే పురూరవసి త్తిసిగ్గహావాణీ।

చ్ఛా। తస్యాఃపురుషోత్తమఇతిభణితవ్యే పురూరవసోత్తి నిర్గతావాణీ।

ప్ర।భవితవ్యతానువిధాయీనిబుద్ధీంద్రియాణిః నతామభిక్రుద్ధోమునిః।

ద్వి। సత్తా। ఉఅజ్ఝాఏణ ; మహేంద్రేణ ఉణ అణుగ్గహిదా।

చ్ఛా। శప్తాఉపాధ్యాయేన ; మహేంద్రేణపునరనుగృహీతా।

ప్ర। కథమివ ?।

ద్వి। జేణ తుఏ మమ్మోఉఅఏసో లజ్ఝిదో, తేణ ణ జే దిట్ఠం జాణం హువిస్సది త్తి ఉఅజ్ఝాఅస్స సఅసాదో సాఓ ; పురందరేణ ఉణ లజ్జాఓణదముహిం ఉవ్వసిం పేక్ఖిఅ ఏవ్వంభణిదం, జస్సిం బద్ధభావాసితుమం తస్స మే రణసహాఅస్స రాఏసిణోపిఅం కరణీఅం తాతుమంపురూరవసంజధాకామం ఉవచిట్ఠ, జావ సో పడిట్ఠిదసంతాణో భోది త్తి।

చ్ఛా। యేనత్వయామమోపదేశోలంఘితస్తేనతేదివ్యంజ్ఞానంభవిష్యతీత్యుపాధ్యాయస్యసకాశాచ్ఛాపః ; పురందరేణపునర్లజ్జావనతముఖీ మూర్వశీంప్రేత్యుఏవంభణితం, యస్మిన్బద్ధభావాసితుంతస్యమేరణసహాయస్యరాజర్షేఃప్రియంకరణీయం, తస్మాత్త్వంపురూరవసంయధాకామముపతిష్ఠస్వ, యావత్సప్రతిష్ఠితసంతానోభవతీతి।

ప్ర। సదృశంపురుషాంతరవేదినోమహేంద్రస్య।

ద్వి। (సూర్యమవలోక్య) కధాపసంగేణ అవరద్ధా అహిసేఅవేళా, తా ఉఅజ్ఝాఅస్స పాసపల్లవత్తిణో హొమ్హ్మో।

* చ్ఛా। కథాప్రసంగేనాపరాద్ధాభిషేకవేళా ; తస్మాదుపాధ్యాయస్యపార్శ్వపరివర్తినౌభవావః।

---

*అపరాద్ధా - అతిక్రాంతా

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Mélukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

(ఇతినిష్క్రాంతౌ । విష్కంభకః)

(తతఃప్రవిశతికంచుకీ)

కంచుకీ

ప॥ సర్వఃకల్యేవయసియతతేలబ్ధుమర్ధాన్కుటుంబీ,
పశ్చాత్పుత్రైరుపహితభరఃకల్పతేవిశ్రమాయ।
అస్మాకంతుప్రతిదినమియంసాదయంతీప్రతిష్ఠాం
సేవాకాకుఃపరిణతిరభూత్, స్త్రీషుష్టోఽధికారః॥

ఆదిష్టోస్మిసనియమయాకాశీరాజవృత్త్యాఃయథాప్రతసంపాదనాయ మయామానముత్పాద్యనివృణీకాముఖేనపూర్వంయాచితోమహారాజఃతదేవం మద్వచనాద్విజ్ఞాపయేతి : యావదహమవసితసంధ్యాకార్యంమహారాజంపశ్యామి (పరిక్రమ్యావలోక్యచ) రమణీయఃకిలదివసావసానవృత్తాంతోరాజవేశ్మనః।

పఃఉత్కీర్ణాఇవవాసయష్టిషునిశానిద్రాలసాబర్హిణో
ధూపైర్జాలవినిస్సృతైర్వడభయస్సందిగ్ధపారావతాః।
ఆచారప్రయతస్సపుష్పబలిషుస్థానేషుచార్చ్యస్త్రీః
సంధ్యావంగళదీపికావిభజతేశుద్ధాంతవృద్ధోజనః॥

(అవలోక్య)। అయే । ఇతఏవప్రస్థితోదేవః। యఏషః

ప॥ పరిజనవనితాకరార్పితాభిః
పరివృతఏషవిధాతిదీపికాభిః।
గిరిరివగతిమానపక్షసాదా
దనుతటపుష్పితకర్ణికారయష్టిః॥

యావదేనమవలోకనమార్గేప్రతిపాలయామి।

విష్కంభకలక్షణంయథాదర్పణే వృత్తవర్తిష్యమానానాంకథాంశానాం నిదర్శకః। సంక్షిప్తార్థస్తువిష్కంభ ఆదావంకస్యదర్శితః॥

కంచుకిలక్షణంయథా—ఆతఃపురచరోవృద్ధోవిప్రోగుణగణాన్వితః । సర్వకార్యార్థకుశలఃకంచుకీత్యభిధీయతే॥

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

(తతఃప్రవిశతియథానిర్దిష్టస్సపరివారోరాజావిదూషకశ్చ)

రాజా. (ఆత్మగతమ్)

ప॥ కార్యాంతరితోత్కంఠందినంమయానీతమనతిక్రమ్యైవ।
అవినోదదీర్ఘయామాకథంనురాత్రిర్గమయితవ్యా॥

కంచుకీ। (ఉపగమ్య) జయతిజయతిదేవ దేవ దేవీవిజ్ఞాపయతి మణిహర్మ్యపృష్ఠే సుదర్శనశ్చంద్రః, తత్రసన్నిహితేన దేవేనప్రతిపాలనీయః, యావచ్చంద్రరోహిణీయోగః।

రాజా। విజ్ఞాప్యతాందేవీ, యతే స్తవచ్చందఇతి।
కంచుకీ। తథా (ఇతినిష్క్రమ్యతిష్ఠతి)

* రాజా। వయస్య కిమువరమూర్ధతఏవదేవ్యావ్రతనిమిత్తోయమారంభస్స్యాత్?

విదూ।తక్కేమి, సంజాదపచ్చాత్తావా అత్తభోదీ వదవ్వదేసేణ తత్తభవదో పణిపాదలజ్జుణం పమజ్జిదుకామత్తి।

రా। తర్కయామి, సంజాతపశ్చాత్తాపాఅత్రభవతీప్రేషితవ్యపదేశేనతత్రభవతఃప్రణిపాతలజ్జు నంప్రమార్ష్టుకామేతి।

రాజా। ఉపపన్నంభవానాహ।

ప॥ అవధూతప్రణిపాతాఃపశ్చాత్సంతప్యమానమనసోహి।
వివిధైరనుతప్యంతేదయితానునయైర్మనస్వినస్స్త్రియః॥

తదాజేశయమణిహర్మ్యపృష్ఠస్యమార్గమ్।

విదూ। ఇదో ఇదో ఏసు భవం, ఇమిణా గంగాతరంగసిసిరేణ ఫలిహమణిసిలాసోవాణేణ ఆరోహదు భవం సవ్వదారమణీయం మణిహమ్మదళం।

రా। ఇతఇతఏతుభవాన్ అమునాగంగాతరంగశిశిరేణ స్ఫటికమణిశిలాసోపానేనారోహతుభవాన్ సర్వదారమణీయంమణిహర్మ్యతలం।

---

*పరమార్థతః—యాథార్థ్యతః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

(రాజాఆరోహతి। సర్వేసోపానారోహణంనాటయంతి)

విదూ। (నిరూప్య) పచ్చాసణ్ణేణ చందేణ హొదవ్వం, జధా తిమిరేణ రేచీఅమాణం పువ్వదిసాముహం ఆలోహీఅప్పహందీసది।

* ఛా। ప్రత్యాసన్నేనచంద్రేణభవితవ్యంయథాతిమిరేణరిచ్యమానంపూర్వాబ్ముఖమాలోహితప్రభందృశ్యతే।

రాజా। సమ్యగ్భవాన్మన్యతే।

ప॥ ఉదయగూఢశశాంకమరీచిభి ర్హృతమసిదూరతరంప్రతిసారితే।
అలకసంయమనాదివలోచనేహరతిమేహరివాహనదిఙ్ముఖమ్ ॥

విదూ। హీహీ, భో భో, ఏసో ఖండమోదఅసరిసో ఉదిదో రాఅ ఓసధీణం।

* ఛా। భో భో ఏషఖండమోదకసదృశ ఉదితోరాజాఓషధీనాం।

రాజా। (సస్మితమ్) సర్వత్రౌదరికస్యాభ్యవహార్యమేవవిషయః(ప్రకాశమివిప్రణమ్య) బుధకరాజ।

ప॥ రుచిమావహతేనతాంక్రియాయైసుధయాతర్పయతేపిత్ర్యాక్షురాంశ్చ।
తమసాంనిశిమూర్ధ్నాంనిహంత్రేహరచూడానిహితాత్మనేనమస్తే॥

విదూ। భో బమ్హణసంకామిదక్ఖిణేణ పిదామహేణ అబ్భణుణ్ణాదోసి, ఆసణగదోహొహి తేణ అహంపి సుహాసీణోహొమి।

ఛా। భోబ్రాహ్మణసంక్రామితాత్మదక్షిణేనపితామహేనాభ్యనుజ్ఞాతోసి, ఆసనగతోభవ తేనఅహమపిసుఖాసీనోభవామి।

రాజా। (విదూషకవచనంపరిగృహ్యోపవిష్టః। పరిజనాకవిలోక్య) అనభివ్యక్తాశ్చంద్రికాయాందీపికాఃపునరుక్తాఃతద్విశామ్యంతుభవత్యాః।

పరిజనాః। జం దేవో ఆణవేది।

ఛ్చా। యద్దేవఆజ్ఞాపయతి।

---

* రిచ్యమానం - పరిముచ్యమానం.

* నవోదితచంద్రస్యాలోహితప్రభత్వాత్ ఖండమోదకేనసాదృశ్యంసుసంగతమ్.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

(ఇతినిష్క్రాంతాః)

రాజా। (చంద్రమాలోక్యవిదూషకంప్రతి) వయస్య పరం మహాంత్రాచాగమనం దేవ్యాః తద్విపిత్తే కథయామి స్వామవస్థామ్।

విదూ। భో ణదీసది జ్జేవ సా ఉవ్వసీకెంతు తాపీ తారిసం అణురాఅం పేక్ఖిఅ సక్ఖం క్ఖు ఆసాబంధేణ అత్తాణఅంధారిదుం।

చ్చా। భోనదృశ్యశతపీవసాఉర్వశీ కింతుతస్యాస్తాదృశమనురాగంప్రేక్ష్య శక్యంఖల్వాశాబంధేనాత్మానంధారయితుం।

రాజా। ఏవమేతత్ బలవాన్మనసోభితాపః పునః,

ప॥ నద్యాస్తీవప్రవాహోవిషమశిలాసంకటశ్చిత్తవేగః।
విఘ్నితసమాగమసుఖోమనసిక్రియాస్త్వనుగుణోభవతి॥

విదూ। జధా పరిహీఅమాణేహిం అంగేహిం సోహసి, తధాఅచ్చరేహిం సమాగమం దేపేక్ఖామి।

ఛా। యథాపరిహీయమాణైరంగైఃశోభసేతథాఅప్సరోభిఃసమాగమంతేపేక్షే।

రాజా। (నిమిత్తంసూచయన్)

ప॥ వచోభిరాశాజనయన్భవానివగురుర్వ్యథమ్।
అయంమాంస్పందితైర్బాహురాశ్వాసయతిదక్షిణః॥

విదూ। ణ అణ్ణధా బ్భమ్హణవఅణంభోది।

ఛా। నాన్యథాబ్రాహ్మణవచనంభవతి।

(రాజానప్రత్యాశంతిష్ఠతి)

(తతఃప్రవిశత్యాకాశయానేనకృతాభిసరణవేషా
ఉర్వశీచిత్రలేఖాచ)

ఉర్వ। (ఆత్మానంవిలోక్య) సహీ! రుచ్చది మే అఅం మోత్తాహరణభూసిదో నీలమణిపరిగ్గహో ఆహీసారి ఆఏసో?

ఛా। సఖి! రోచతేమేఅయంముక్తాభరణభూషితోనీలమణిపరిగ్రహోభిసారికావేశః।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

చిత్ర। ణత్థి వాఆ విహవో పసంసిదుం ; ఇదం తుచింతేమి, అవి ణామ అహంజ్జేవ పురూరవా భవేయంత్తి।

ఛా। నాస్తివాగ్విభవఃప్రశంసితుం; ఇదంతుచింతయామి, అపినామాహమేవపురూరవాభవేయమితి।

ఉర్వ। సహి ! అసమత్థా ఖ్ఖు అహం, తుమం, ఆణేహి తంసిద్ధం; ణేహిమంవా తస్స నుహఅస్స వసదిం।

ఛా। సఖి! అసమర్థాఖల్వహం, త్వమానయతంశీఘ్రం, నయమాంవా తస్యానుభగస్యవసతిమ్।

చిత్ర। ణం పలిబిమ్బిఅం విఅ జామిణీజఉణాఏ కేలాససిహరం సస్స రీఅం జే పిఅతమస్స భవనముపగదమ్హా।

ఛా। ననుప్రతిబింబితమివయామినీయమునాయాం కైలాసశిఖరంసశ్రీకం తేప్రియతమస్య భవనముపగతేస్వః।

ఉర్వ। తేణ హి పభావేణ జాణాహి, కహిం సో మమ హిఅఅచోరో, కింవా అణుచిట్ఠది త్తి।

ఛా। తేనహి ప్రభావేణ జానీహి కుత్రసమమ హృదయచౌరః, కింవానతిష్ఠతీతి।

చిత్ర। (ఆత్మగతమ్) భోదు; క్రీడిస్సం దావఏదాఏ సహ (ప్రకాశం) హళా ! దిట్ఠో మఏ ఉఅహొఆలక్ఖమే అవఆసే మణోరహలద్ధం పిఅసమాగమసుహం అణుభవంతో చిట్ఠది।

ఛా। భవతు, క్రీడిష్యామితావదేతయా సహ। అయి ! దృష్టోమయా ఉపభోగక్షమేవకాశేమనోరథలబ్ధ ప్రియాసమాగమసుఖమనుభవం స్తిష్ఠతి।

ఉర్వ। అవేహి, హిఅఅం ణ మే పత్తిఅది। హళా చిత్తలేహే ! హిఅఏ కాడణకిమ్పి జప్పేసి; పిఅసమాగమస్స అగ్గదో జ్జేవ అణేణ మే అవహరిదం హిఅఅం।

ఛా। అవేహి। హృదయంనమేప్రత్యేతి ; అయిచిత్రలేఖే ! హృదయేకృత్వాకిమపిజల్పసి; ప్రియసమాగమస్యాగ్రతఏవానేనమేఽపహృతంహృదయమ్।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

చిత్ర । ఏసో మణిహమ్మప్పాసాదగదో వ అస్సమే త్తసహాఓ రాఏసీ; తా ఉపసప్పమ్మ।

ఛా। ఏవమణిహర్మ్యప్రాసాదగతోవయస్యమాత్రసహాయో రాజర్షిః; తస్మాదుపసర్పావః।

(ఉభేఅవతరతః)

రాజా। వయస్య ! రజన్యాంవిజృంభతేమదనబాధా।

ఊర్వ। అభిణ్ణత్తేణ ఇమిణా వీ అణేణ ఆకంపిదం మేహిఅఅ; అంతర హిదా సుణమ్హ సే ఆలావం, జావ ణోసంసఅచ్ఛేఓ భోది।

ఛా। అభిన్నార్థేనా నేనవచనేనాకంపితంమేహృదయం; అంతర్హితేశృణుతోస్యాలాపంయావదావయోస్సంశయచ్ఛేదోభవతి।

చిత్ర। జం జే రోఅది।

ఛా। య త్తేరోచతే।

విదూ। ణం ఇమే అమిఅగబ్భా సేవీయంతు చందవాదా।

ఛా। నన్వేమేమృతగర్భాస్సేవ్యంతాంచంద్రపాదాః।

రాజా। వయస్య ! ఏవమాదిభిరనుపక్రమ్యాయమాతంకః।

ప॥ కనుమశయనఃనప్రత్యగ్రగంధచంద్రమరీచయో,
నచమలయజాసర్వాంగీనం, నవామణియష్టయః।
మనసిజరుజంసావాదివ్యామమాలనుహోహితుం
రహసిలఘయేచారభ్ధావాతదాశ్రయణీకథా॥

ఊర్వ। హిఅఅ! జం దాణిం సి మం ఉజ్ఝియ ఇదో సంకంతం తస్స ఫలం తుప్ప ఉఅలద్ధం?

ఛా। హృదయ ! యదిదానీమసిమామ్ముజ్ఝిత్వాఇతస్సంక్రాంతం; తస్యఫలంత్వయోపలబ్ధం।

విదూ। ఆం; భో ! అహమ్పి జదా సిహారిణీం రసాలం అణలహేం, తదా తం జ్జేవ చింతయంతో ఆసాదేమి సుహం।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ఛా। భో! అహమపియదాశిఖరిణీంరసాలంచనలభే. తదాతదేవచింత యన్నాసాదయామిమముఖమ్।

రాజా। సంపద్యతేపునర్భవతః।

విదూ। తుమంపి తం అణిరేణ పావిహిసి।

ఛా। త్వమపిత్వామచిరేణప్రాప్స్యసి।

రాజా। సఖే! ఏవంమన్యే।

చిత్ర। సుణ అసంతుష్టో!

ఛా। కృణఅసంతుష్టో।

విదూ। కథం విఅ।

ఛా। కథమివ।

రాజా।

ప॥ ఇదంతయారథక్షోభాదంగేనాంగంనిపీడితమ్।
ఏకంకృతిశరీరేస్మిన్ శేషమంగంభువోభరః॥

ఉర్వ। కిం చాణిం అవరం విలంబిస్సం (సహసోపగమ్య) హళా చిత్త లేహే అగ్గదో వి మహ ట్ఠిచాఏ ఉచాసీణో మహారాఓ।

ఛా। కిమిదానీమపరంవిలంబిష్యే। అయిచిత్రలేఖే అగ్రతోపిమమస్థితా యాఉదాసీనోమహారాజః।

చిత్ర। (సస్మితం) అణ అదితువరిదే అసంక్ఖిత్తతిరక్కరిణీ అసి।

ఛా। అయిఅతిత్వరితే అసంక్షిప్తతిరస్కరిణ్యసి।

(నేపథ్యే) ఇదో ఇదో భట్టిణీ।

చ్ఛా। ఇతఇతోభట్టిసి।

(సర్వేకర్ణందదతిః ఉర్వశీసహసఖ్యావివర్ణా)

విదూ। అవిదఅవిద,భో ఉవట్ఠిదాదేఈ;తాముద్దిదముహోహోహీ।

చ్ఛా। అవిదఅవిదేతిసంభ్రమే।భో ఉపస్థితాదేవీ,తన్ముదితమనోభవ।

రాజా। భవానపిసంవృతాకారమాస్తామ్।

ఉర్వ। హళా ఏత్థకింకరణిజ్జమ్?

చ్ఛా। అయి అత్రకింకరణీయమ్?

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

చిత్ర। అలం ఆవేపేణ, ఆంతరిదా దాణిం సితుమం; విహీదణిఅవ్వా వారా అమహిసీ దీసది; తా ఏసాణచిరం చిట్ఠిస్సది త్తి।

చ్ఛా అలమావేగేన,ఆంతరితేదానీమసిత్వం। విహితనియమవ్యాపారా చమహిషీదృశ్యతే తదేషానచిరంస్థాస్యతీతి।

(తతఃప్రవిశతిధృతోపహారపరిజనా దేవీ)

దేవీ। (చంద్రమాలోక్య) ఏసో రోహిణీజోపేణ ఆహిఅం సోహది భఅవం మిఅలాఞ్ఛణో।

చ్ఛా। ఏషరోహిణ్యోగేనాధికఃశోభతేభగవాన్మృగలాఞ్ఛనః।

శేటీ। ణం సంపజ్జిస్సది భట్టిణీసహిదస్స భట్టిణోవిసేసరమణీఅదా।

చ్ఛా। ననుసంపత్స్యతేభట్టిసీసహితస్యభర్తుర్విశేషరమణీయతా।

(ఇతిపరిక్రామతః)

విదూ। భోణం ఆణామి, సోత్థిఆణిఅంపిదేది; అధవాభవంతం అంతరేణచందవదవ్వవదేసేణ ముక్కరోసా ఆజ్జమే అచ్ఛీణంసుహదంసణాదేఈ।

చ్ఛా। భోనజానామి, స్వస్తివాచనికమపిదదాతి అధవాభవంతమంతరేణ చంద్రవ్రతవ్యపదేశేనముక్తరోషాఅద్యమేఅక్ష్ణోఃశుభదర్శనాదేవీ।

రాజా। (సస్మితమ్) ఉభయథాపిభవతోఽయత్తుపక్షాదభిహితం, తన్మాంప్రతియాతి యదత్రభవతీ।

ప॥ సితాంశుకా, మంగళసూత్రభూషణా,
విచిత్రదూర్వాంకురలాంఛితాలకా।
వ్రతోపదేశోజ్ఝితగర్వవృత్తినా
మమప్రసన్నావపుషైవలభ్యతే॥

దేవీ। (ఉపగమ్య) జఅదు జఅదు అజ్జఉత్తో।

చ్ఛా। జయతుజయతుఆర్యపుత్రః।

పరిజనః। జఅదు జఅదుదేవో।

ఛా। జయతుజయతుదేవః।

విదూ। సోత్థిభోదీవీ।

చ్ఛా। స్వస్తిభవత్యై।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

రాజా। దేవి స్వాగతం (హస్తేగృహీత్వోపవేశయతి)

ఉర్వ। ట్ఠాణే ఇమం హి జేఈసద్దేణ ఉచ్చరీఅది నకిం పి పరిహీఅది సచీదో ఓజస్సిదాఏ।

చ్చ। స్థానేఇయంహిజేవీ శబ్దేనోచ్చార్యతే నకిమపిపరిహీయతే శచీత ఓజస్వితయా ।

చిత్ర। అత్థి అవరం ముహం మంతిదుం జే।

చ్చ। అస్త్యపరంముఖంమంత్రయితుం తే।

జేవీ। అజ్జఉత్తంపురీకదుఅ కోవి వదవిసేసో మఏసంపాదసీఓ తాముహుత్తలు ఉఅరోధో సహీఅదు।

చ్చ। ఆర్యపుత్రంపురః కృత్వాకోపివ్రత విశేషోమయాసంపాదనీయః తన్ముహూర్తకముపరోధఃసహ్యతామ్।

రాజా। మాణవక అనుగ్రహఃఖిలూపరోధః।

విదూ। ఈదిసో ణం సోత్థివాఅణం కరంతో, మమబహుసో ఉఅరోధో భోదు ।

చ్చ।ఈదృశోనానుస్వస్తివాచనంకుర్వతోమమబహుశఉపరోధోభవతు।

రాజా। కింనామధేయమేతద్దేవ్యావ్రతమ్।

(దేవీనివృణీకామవలోకయతి)

చేటీ। భట్టాపిఅప్పసాదణం ణామ।

చ్చ। భర్తృప్రియప్రసాదనంనామ।

రాజా। (దేవీంవిలోక్య)

ప॥ అనేనకల్యాణిమృణాళకోమలం
వ్రతేనగాత్రంగ్లపయస్యకారణమ్।
ప్రసాదమూకాఙ్క్షతియస్తవోత్సుకః
సకింత్వయాదాసజనఃప్రసాద్యతే॥

ఉర్వ। (సవైలక్ష్యస్మితమ్) మహంతో ఖ్ఖు ఇమస్సింపదస్స బహుమాణో।

చ్చ। మహాన్ఖలుఅస్యామేతస్యబహుమానః।

చిత్ర। అయిముద్ధే అణ్ణసంకన్తప్పేమాణో ణాఅరాఅహిఅం దక్ఖిణాహోంతి ।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

చ్చా। అయిముగ్ధే అన్య సంక్రాంత ప్రేమాణో నాగరాఽధికం దక్షిణాభవంతి।

దేవీ। ఇమస్స వదస్స అలం పహుఓ, జం ఏత్తిఅబాధిదోఅజ్జఉత్తో ।
చ్చా। అస్యవ్రతస్యాయంప్రభావో, యదేతావద్బాధితఆర్యపుత్రః ।
విమా। విరమదు భవం ణ జుత్తం బ ధుహాసిదం పచ్చక్ఖాదం ।
చ్చా। విరమతుభవాక్ నయుక్తంబంధుభాషితంప్రత్యాఖ్యాతుం ।
దేవీ। దారిఅఓఆణేధఉఅహారఅం,జావహమ్మగదేభందవాదేఅచ్చేవి।

చ్చా। చారికా ఆనయతోపహారకం,యావద్ధర్మ్యగతాఁశ్చంద్రపాదానచఁయామి ।

పరిజనః। జం దేఈ ఆణవేది ఏసో ఉఅహారో।
చ్చా। యద్దేవీఆజ్ఞాపయతిఏషఉపహారః ।
దేవీ। ఉవణేధ (నాట్యేనకుసుమాదిభిశ్చంద్రపాదానభ్యర్చ్య) హంజే ఇమేహిం ఉవహారేహిం మోదఏహిం ఆజ్జమాణవఅం కఞ్చుకం ఆఅచ్చేధ।

చ్చా। ఉపనయత। అయి ఏభిరుపహారైర్మోదకైరార్యమాణవకంకంచుకినంచార్చయతి।

పరిజనః।జందేఈఆణవేదిఆజ్జమాణవఅఇదండవవాదిదంసోత్థివాఆణేఅం।
చ్చా । యద్దేవీఆజ్ఞాపయతి ఆర్యమాణవక ఇదముపపాదితం స్వస్తివాచనికమ్ ।

ఏదూ। (మోదకశరావంగృహీత్వా) సోత్థి భోదీఏ బహుఫలో ఏసో వదో భోదు।

చ్చా। స్వస్తిభవత్యై బహుఫలమేతద్వ్రతంభవతు।
చేటీ। అజ్జ కఞ్చుఇ ఇదం తుహ।
చ్చా। అయికంచుకిక ఇదంతవ।
కంచుకీ। (గృహీత్వా) స్వస్తిదేవ్యై।
దేవీ। అజ్జఉత్త ఇదోదావ।
చ్చా। ఆర్యపుత్రఇతస్తావత్ ।
రాజా। అయమస్మి।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

దేవీ। (రాజ్ఞీపూజామభినీయ, ప్రాంజలిఃప్రణమ్యచ) ఏసా దేవదామి హుణం రోహిణీమిఅలఞ్ఛణం సక్ఖీకటుఅ అజ్జఉత్తం పుసాదేమి అజ్జపహుదిఅ జ్జఉత్తో జం ఇత్థిఅంకామేది, జా ఆఅజ్జఉత్తసమాగమపణఇణీతాఏ సహఅప్ప లిబంధేణ వత్తిదవ్వం।

చ్ఛా। ఏసా దేవతామిధునం రోహిణీమృగలాంఛనంసాక్షీకృత్యఆర్యపు త్రంప్రసాదయామి అద్యప్రభృతిఆర్యపుత్రోయాంస్త్రీయంకామయతే, యాచ ఆర్యపుత్రసమాగమప్రణయినీ, తయాసహఃఅప్రతిబంధేనవర్తితవ్యమ్।

ఉర్వ। అమ్మహే ణంఅణామి కింపరం సేవఅణం; మమఉణ విస్సాసవి సదం హిఅఅం సంవుత్తం।

చ్ఛా। ఆశ్చర్యం, నజానేకింపరమస్యావచనమ్ మమపునర్విశ్వాసవిషదం హృదయంసంవృత్తం।

చిత్ర। సహి మహాణుభావాఏ పదివ్వదాఏ అబ్భణుణ్ణాదో ఆణంతరా ఓ దే పిఅసమాగమో భవిస్సది త్తి।

చ్ఛా। సఖిమహానుభావయాపతివ్రతయా అభ్యనుజ్ఞాతోనంతరాయస్తే ప్రియసమాగమోభవిష్యతీతి।

విదూ। (అపవార్య) ఛిన్నహత్థస్స పురదోవఖ్ఖోపలాణిదేభణది, గచ్ఛధ మ్మోభవిస్సది త్తి। (ప్రకాశమ్) భోది కిఉడుచాసీణోతత్థభవం।

చ్ఛా। ఛిన్నహస్తస్యపురతోవఖ్యేపలాయితోభణతి, గచ్ఛధర్మోభవిష్య తీతి।భవతి కిముదాసీనస్తత్రభవాన్।

చేవీ। మూఢ అహంక్ఖుఅ త్తణో సుహావసాణ్ణేణ అజ్జఉత్తస్స సుహంతి చ్ఛామి ఏత్తిఏణ చింతేహిదావపిఓణవే త్తి।

చ్ఛా। మూఢ అహంఖల్వాత్మనఃసుఖావసానేన ఆర్యపుత్రస్యసుఖమి చ్ఛామి ఏతన్మాత్రేణచింతయతావత్ ప్రియోనవేతి।

రాజా।

పా॥ దాతుమసహనేప్రభవస్యస్యస్యైకర్తుమేవవాదాసమ్।
నాహంపున స్తథాత్వయియథాహిమాంశంకసేభీరు॥

దేవీ। భోదు యథానిర్దిష్టం సమ్పాదితం పిఅప్పసాదణవ్వదం తావీధప రిఆణాగచ్ఛమ్హా।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ఛా। భవతు; యథానిర్దిష్టంసంపాదితంప్రియప్రసాదనవ్రతం; తస్మా జేతపరిజనాః। గచ్ఛామః।

రాజా। నఖలుప్రసాదితమపిప్రతివిహాయగవ్యతే।

దేవీ। అజ్జఉత్త! అలజ్జిదవుణ్ణో సవ్వదం ణిఅమో।

ఛా। ఆర్యపుత్ర! అలంఘితపుణ్యస్యాంప్రతంనియమః।

(ఇతినపరిజనానిష్క్రాంతా)

ఉర్వ। హలా! పిఅకలత్తో రాఏసీ; ణఉణ హిఅఅం ణిఅత్తా ఇదుం సక్కణోమి।

ఛా। అయిప్రియకళత్రోరాజర్షిః; నపునర్హృదయం నివర్తయితుం శక్నోమి।

చిత్ర। కథం స్థిరాసో ణిఅత్తీఅది?

ఛా। కథంస్థిరాశానివర్త్యతే?

రాజా। (ఆసనమపసృత్య) వయస్య! దూరంగతాదేవీ।

విదూ। భణ వీసత్థో, జం సి వత్తుకామో; అసాజ్ఝో త్తి పరిచ్ఛిదిఅ ఆసురో విఅ వేజ్జేణ అణిరేణ ముక్కో తత్థభోదీఏ భవం।

ఛా। భణవిశ్వస్తో, యదసివక్తుకామః; అసాధ్యఇతిపరిచ్ఛిద్యాతురఇవ వైద్యేనఅచిరేణముక్తస్తత్రభవత్యాభవాన్।

రాజా। అపినామోర్వశీ?

ఉర్వ। (ఆత్మగతం) అజ్జకదత్థా భవే।

ఛా। అద్యకృతార్థాభవేత్, । ఉర్వశీతిశేషః।

రాజా।

ప॥ గూఢంనూపుర - శబ్దమాత్రమపిమేకాంతంశ్రుతాపాతయేత్
పశ్చాచ్చేత్యశనైఃకరోత్పలవృతేకుర్వీతవాలోచనే।
హర్మ్యేఽస్మిన్నవతీర్యసాధ్వసవశాన్మన్దాయమానాబలా
దాసీమేతపచాత్పదంచతురయాసఖ్యాముమోపాంతికమ్॥

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

చిత్ర। హళా ఉర్వసి! ఇదందావ సేమణోరహంసంపాడేహి।

ఛా। అయిఉర్వశీ! ఇమంతావదస్యనూనోరథంసంపాదయ।

ఉర్వ। (నసాధ్వసమ్) కీడిస్సం దావ।

ఛా। క్రీడిష్యామితావత్।

(ఇతిపృష్ఠేనాగత్యరాజ్ఞోలోచనేసంవృణోతి। చిత్రలేఖావిదూషకం సంజ్ఞాంలంభయతి)

రాజా। (స్పర్శంరూపయిత్వా) సఖే! నఖలునారాయణోరుసంభవా వరోరుః?

విదూ। కథం భవం అవగచ్ఛది?

ఛా। కథంభవానవగచ్ఛతి।

రాజా। కిమత్రజ్ఞేయమ్?

పు॥ అన్యత్కథమివవులత్కైః కలితంమమగాత్రకంకరస్పర్శాత్।
నోచ్ఛ్వసితితపనకిరణైశ్చంద్రస్యైవాంనుభిఃకుముదమ్॥

ఉర్వ। అమ్మహే! వజ్జలేవఘుడిదం విఅమే హత్థజుఅలంణ సమత్థాఅ్హి అవణేదుం।

ఛా। ఆశ్చర్యం వజ్రలేపఘటితమివమే హస్తయుగళం నసమర్థాస్మి అపనేతుమ్।

(ఇతిముకుళితాపీచత్రుటోహస్తావపనీయససాధ్వసాతిష్ఠతి। కథంచిదుపసృత్య) జఅదు జఅదు మహారాఓ।

ఛా। జయతుజయతుమహారాజః।

చిత్ర। సుహం దే వలస్సస్స।

ఛా। సుఖంతేవయస్యస్య।

రాజా। నస్వేతదుపపన్నం।

ఉర్వ। హళా! దేఈఏ దిణ్ణో మహారాఓ; అదో సేప్పణయవదీ విఅ సరీరసంగదమ్హి; ణ ఖ్ఖు మం వురోభాఇణి త్తిసమత్థేసి।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ఛా। అయి దేవ్యాదత్తోమహారాజః ; అతోస్య ప్రణయవతీవ శరీరసంగతాస్మి ; మాఖలుమాంపురోభాగినీతిసమర్థయ।

విదూ। కథం ఇధజ్జేవ తుష్ణీం అత్థం ఇదో సూరో ?

ఛా। కథమిహైవయువయోరస్తమితస్సూర్యః ?

రాజా। (ఊర్వశీమవలోక్య)

ప॥ దేవ్యాదత్తఇతియదివ్యాపారంవ్రజసిమేశరీరేస్మిన్।
ప్రథమంకస్యానుమతేచోరితమయి ! మేత్వయావ్యాదయమ్ ॥

చిత్ర। వయస్స ! నిరుత్తరాఏసా ; మమసంపదం విణ్ణవిఅం సుణీఅదు।

ఛా। వయస్య! నిరుత్తరాఏషా; మమసాంప్రతంవిజ్ఞప్తిఃశ్రోయతాం।

రాజా। అవహితోస్మి।

చిత్ర। వసంతానంతరం ఉణ్ణసమఏభవం సుజ్జో ఏవ ఉవలద్ధవ్వో; తా జధా ఇమం పిఅసహీ సగ్గస్సణ ఉక్కణ్ఠేది, తధా వయస్సేణ కాదవ్వం।

ఛా।వసంతానంతరంఉష్ణసమయేభగవాన్సూర్యోమయోపచరితవ్యః; తస్మాద్యథాఇయంప్రియసఖీస్వర్గస్యనోత్కంఠతేతథావయస్యేనకర్తవ్యమ్।

విదూ। కింవా సగ్గే సుమరిదవ్వం, ణతత్థ ఖాయీఅది, ణ వాపీఅది, కేవలమణిమిసేహిం అచ్ఛీహిం మీణదా అవలంబీఅది।

ఛా। కింవాస్వర్గేస్మర్తవ్యం, నతత్రఖాద్యతే, నవాపీయతే, కేవలమనిమిషైరక్షిభిర్మీనతావలంబ్యతే।

రాజా।

వయస్య॥ ప॥ అనిర్దేశ్యసుఖంస్వర్గంకథంవిస్మారయిష్యతే।
అనన్యనారీసామాన్యోదాసశ్చాయంపురూరవాః॥

చిత్ర। అణుగ్గహీదమ్హి। హళా ఉవ్వసి అకాదరాభవిఅవిసజ్జేహిమం।

ఛా। అనుగృహీతాస్మి,అయిఉర్వశి అకాతరాభూత్వావిసర్జయమాం।

ఊర్వ। చిత్రలేఖాంపరిష్వజ్యనకరుణమ్) సహి మా క్ఖు మంనిసుమరేసి।

ఛా। సఖి మాఖలుమాంవిస్మరిష్యసి।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

చిత్ర। (సస్మితమ్) వఅస్యేనసంగతాత్వంమయా ఏవంయాచితవ్యా।

చా। వయస్యేనసంగతాత్వంమయా ఏవంయాచితవ్యా।

(ఇతిరాజానం ప్రణమ్యనిష్క్రాంతా)

విదూ। దిట్ఠిఆ మణోరహసిద్ధీఏ పఢ్ఢదుభవం।

చ్చా। దిష్ట్యామనోరథసిద్ధ్యానర్ధతాంభవాక్।

రాజా। ఇయంతావన్మనోరథసిద్ధింపశ్య।

ప॥ సామంతమౌళిమణిరంజితపాదపీఠ
మేకాతపత్రమవనేర్నతథాప్రభుత్వమ్।
అన్యాస్యస్పృహే చరణయోరహమద్యకాంత
మాజ్ఞాకరత్వమధిగమ్యయథాకృతార్థః॥

ఉర్వ। ణత్థిమే వాఆవిహవో అదో అవరం మంతిదుం।

చ్చా। నాస్తిమేవాచావిభవోతోపరంమంత్రయితుమ్।

రాజా। (ఉర్వశీంహస్తేనావలంబ్య) అహో అవిరుద్ధసంవర్ధనమేతది దానీమిప్సితలంభానామ్।

యతః॥ ప॥ పాదాస్తవీవశశినస్పృహయంతిగాత్రం,
వాణాస్తవీవమదనస్యమనోనుకూలాః।
సంరంభరుత్తమివసుందరి యద్యదాసీత్,
త్వత్సంగమేనమమతత్తదివానవీతమ్॥

ఉర్వ। అవరద్ధామ్హి చిరఆరిఆ మహారాఅస్స।

చ్చా। అపరాద్ధాస్మిచిరకారికామహారాజస్య।

రాజా। సుందరి మామైవమ్।

ప॥ యచ్చోపనతందుఃఖంనుఖంతద్ధిరసాంతరమ్।
నిర్వాణాయతరుచ్ఛాయాతత్తస్యహివిశేషతః॥

విదూ। భోది సేవిదా పదోసరమణీఆ చందపాదా; సమఓ దేగేహ్ప్పవేసస్స।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

చ్చా। భవతి సేవితాః ప్రదోషరమణీయాశ్చంద్రపాదాః ; సమయస్తే గృహప్రవేశస్య ।

రాజా। తేనహి సఖ్యామార్గమాదేశయ।

విదూ। ఇదోఇదోభోదీ।

చ్చా। ఇతఇతోభవతీ।

(ఇతిపరిక్రామితి)

రాజా। సుందరి ఇయమిదానీంమే ప్రార్థనా।

ఉర్వ। కేరిసీ సా।

చ్చా। కీదృశీసా।

రాజా॥ ప॥ అనధిగతమనోరథస్యపూర్వం
శతగుణితేవగతామమత్రియామా।
యదితుతవసమాగమేతృదైవ
ప్రసరతినుభు తతఃకృతీభవేయమ్॥

(ఇతి నిష్క్రాంతాః.)

ఇతితృతీయోంకః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

శ్రీ ర స్తు.

విక్రమోర్వశీయనాటకే - చతుర్థోంకః.

—(నేపథ్యేసహజన్యాచిత్రలేఖయోఃప్రావేశిక్యాక్షిప్తికా)—

ప॥ పిఅసహి-విఓఅ-విమఢా సహిసహిఆ వాఉలా సముల్ల సఇ।
సూరకర-పస్సవిఅసిఅ-తామరసే సరవరుస్సంగే॥

ఛా॥ ప్రియసఖి-వియోగ-విమనాఃసఖీసహితాహ్యాకులాసముల్ల సతి।
సూర్యకరస్పర్శవికసితతామరసేసరోవరోత్సంగే ॥

(తతఃప్రవిశతిసహజన్యాచిత్రలేఖాచ)

చిత్ర। (ప్రవేశాంతరేద్విపదికయాదిశోవలోక్య)

ప॥ సహఅరి-దుక్ఖాలిద్ధఅ। సరవరఅమ్మి సిణేద్ధఅం।
వాహేఊ-వగ్గిఅ-ణఅణఅం తమ్మఇ హంసీజుఅలఅం ॥

ఛ్చా॥ సహచరీదుఃఖాలీఢకంసరోవరేస్నిగ్ధకం।
భాస్పావల్గితనయనకంతామ్యతిహంసీయుగళకమ్॥

సహ। (సఖేదమ్) సహి చిత్తలేహే! మిలాఅమాణసఅవత్తకసణా
దే ముహచ్ఛాఅ హిఅఅస్స అసుత్థిదం సూఏది; తాకధేహి సే అణిస్విదకా
రణం, జేణ దే సమాణదుక్ఖా హోమి।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

చ్చా। సఖిచిత్రలేఖే! మ్లాయచ్ఛతపత్రకృష్ణా తేమముఖచ్ఛాయాహృదయస్యానుష్ఠతాంసూచయతి; తత్కథయమేఅనిర్వృతికారణంయేనతేసమానదుఃఖాభవామి।

చిత్ర। సహి! అచ్ఛరావావారపజ్జాఏణ తత్థభఅదో సుజ్జస్స ఉఅత్తాణే వట్టంతీ పిఅసహీఏ విణా వస్సంతసమఓ ఆఅదో త్తి, వల్లిఅం ఉక్కంఠిదోమ్హి।

చ్చా। సఖి! అప్సరోవ్యాపారపర్యాయేణ తత్రభవతఃసూర్యస్యోపస్థానే వర్తమానా, ప్రియసఖ్యా వినావర్షత్సమయఆగతఇతి, బలవదుత్కంఠితాస్మి।

సహ। సహి! ఆణామి ఓ అణ్ణోణ్ణగదం పేమ్మం; తదో తదో?

చ్చా। సఖి జానామియువయోరన్యోన్యగతంప్రేమ; తత్తతఃకిం

చిత్ర। తదో ఇమేసుం దిఅసేసుం కో ణు హి వుత్తంతో వట్టది? త్తి ప్పణిధాణట్ఠిచాఏ మఏ అచ్ఛాహిదం ఉఅలద్ధం।

చ్చా। తతఏషుదివసేషుకోనుహివృత్తాంతోవర్తతే? ఇతిప్రణిధానస్థితయామయాఆత్యాహితముపలబ్ధమ్।

సహ। కేరిసంతం।

చ్చా। కీదృశంతత్।

చిత్ర। (సకరుణమ్) ఉవ్వసీ కిల తం రాఏసిం లచ్ఛీసణాహంగేణ్హోఅమచ్ఛేసుం నివేసిదరజ్జధురం కేలాస-సిహరుద్దేసే గంధమాదణవణం విహరిదుంగదా।

చ్చా। ఉర్వశీకిలతంరాజర్షింలక్ష్మీసనాథం గృహీత్వాఅమాత్యేషునివేశితరాజ్యధురంకైలాసశిఖరోద్దేశేగంధమాదనవనంవిహర్తుంగతా।

సహ। (సశ్లాఘమ్) సహి సో సంభోఓ జో తారిసేసుం పదేసేసుం; తదో తదో।

చ్చా। సఖి ససంభోగఃస, యఃతాదృశేషు ప్రదేశేషు తత్తతఃకిం।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

చిత్ర! తదో తహిం మందాఖిణీతీరే సికతాపవ్వదేహిం కీలమాణా ఉదలవతీ ణామ విజ్జా హదచారిఆ తేణ రాఏసిణా ఖణం ణిజ్ఝాఇద త్తి కదుఅ ఈవిదా మే పిఅసహీ ఉవ్వసీ।

చ్చా! తత స్తత్రమందాకినీతీరేసి కతాపర్వతైఃక్రీడంతీ ఉదకవతీనామవి ద్యాధరచారికా తేన రాజర్షిణాఽణం నిధ్యాతేతికృత్వాకుపితామే ప్రియసఖీ ఉర్వశీ ।

సహ । ఆసహణా ఖ్లు సా దురారూఢోఅ సేప్ప ణఓ తా భవిదవ్వ చా ఏత్థబలవదీ తదో తదో

చ్చా । ఆసహనాఖలుసా దూరారూఢశ్చాస్యాఃప్రణయః తస్మాద్భవి తవ్యతాత్రబలవతీ। తత స్తతఃశ

చిత్ర। తదో సా భత్తుణో అణుణఅం అప్పలివజ్జమాణా గురుసావస మ్మూఢహిఆఅ విసుమరిద-దేవదా-ణిఅమా కణ్ణఆఅణపరిహారణీఅం కుమార వణం పవిట్టా పవేసాణంతరం అకాణణోవంతవ త్తిలదాభావేణ పరిణదం సేరూవం ।

చ్చా! తతఃసాభర్తు రనునయమ ప్రతిపద్యమానా గురుశాపసమ్మూఢ హృదయావిస్మృతదేవతానియమా కన్యకాజనపరిహారణీయం కుమారవనంప్ర విష్టా ప్రవేశానంతరంచకాననోపాంతవర్తిలతాభావేనపరిణతమస్యారూపమ్।

సహ। (సశోకమ్) సవ్వధా ణత్థి విహీణో అలంఘణీ అంణామ, జేణ తారిసస్స రూవస్స అణ్ణారిసో జ్జేవ పరిణామో సంవుత్తో తదో తదో

చ్చా! సర్వథానాస్తివిధేరలంఘనీయంనామ, యేనతాదృశస్య రూప స్యాన్యాదృశఏవపరిణామస్సంవృత్తః తత స్తతః।

చిత్ర। తదో సోవి తస్సింజ్జేవ కాణణే పిఅసహీం అణ్ణేసఅంతో ఉమ్మత్తీభూదో ఇదో ఉవ్వసీ తదో ఉవ్వసీ త్తి కదుఅ ఆహారత్తాఇం అదివాహేది (నభసోఽవలోక్య) ఏదిణా ఉణ నివ్విదాణం పి ఉక్కంఠాఆరిణా మే హిఅఏణ అప్పదీఆరో భవిస్సది త్తి తక్కేమి।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

చ్ఛా। తతస్సోపితస్మి స్నేవకాననేప్రియసఖీ మన్వివ్యన్నున్న త్తీభూతః ఇకఉర్వశీశతఉర్వశీతికృత్వాఅహోరాత్రానతివాహయతి। ఏతేనవుసర్నిర్వ్వ తానామపి ఉత్కంఠాకారిణామేఘోదయేనా ప్రతీకారో భవిష్యతీతి తర్క యామి ।

* (అత్రాంతరేజంభలికా)

ప॥ సహఅరి-దుక్ఖాలిద్ధం సరవరఅమ్మి సినిద్ధం।
అవిరల-వాహజలోణ్ణం తమ్మఇ హంసీజులఅం॥

చ్ఛా॥ సహచరీదుఃఖాలీఢకంసరోవరేస్నిగ్ధకమ్।
అవిరళబాష్పజలోష్ణకంతావ్యతిహంసీయుగళకమ్॥

సహా। సహీ అత్థి కోవి సమాగమోవాఓ ।

చ్ఛా। సఖి అస్తికోపిసమాగమోపాయః ।

చిత్ర। గోరీచరణ- రాఅసంభవం సంగమణిం వజ్జిఅఉదోసీ సమా గమోవాఓ ।

చ్ఛా। గౌరీచరణరాగసంభవం సంగమణిం వర్జయిత్వాకుతోస్యాస్స మాగమోపాయః

సహా। ణ ఈదిసా అకిదివిసేసా చిరం దుఃఖభాఇణోహోంతి ; తా అవస్సం కోవి అణుగ్గహణిమి త్తభూఓ సమాగమోవాఓ భవిస్సది త్తి తక్కేమి (ప్రాచీందిశంవిలోక్య) తా ఏహి ఉఅఅహిఅవస్స భఅవదో సుజ్జస్స ఉవ త్థాణం కరేమ్హ।

ఛా। నేదృశాఆకృతివిశేషాశ్చిరందుఃఖభాగినోభవంతి ; తదవశ్యంకోపి అనుగ్రహనిమి త్తభూతఃసమాగమోపాయోభవిష్యతీతితర్కయామి ; తదేహి ఉదయాధిపస్యభగవతస్సూర్యస్యోపస్థానంకుర్వ్వః।

* (అత్రాంతరేఖండధారా)

---

* జంభలికాలక్షణంయథాభరతః॥ ,,షడ్ధాద్విపదికాగీతిఃసైవజంభలికోచ్యతే,,

* ఖండధారాః—తల్లక్షణంయథాభరతః ॥ చతుర్దశకలాయుక్తైశ్చతుర్భిశ్చరణైరిహ। ఖండాఖ్యాద్విపదీగీతిఃఖండధారాపిసాభవేత్॥

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ప॥ చింతాదుమ్మిఅమూణసిఆసహఅరి- దంసణలాలసిఆ।
విఆసిఅ- కమల- మణోహరపీవిహరఇహంసిసరవరుపీ।

ఛా॥ ప॥ చింతాదూనమూనసికాసహచరీదర్శనలాలసికా।
వికసితకమలమనోహరేవిహరతిహంసీసరోవరే॥

(ఇతినిష్క్రాన్తే। ప్రవేశకః)

(నేపథ్యేవురూరవసఃప్రావేశిక్యాఖ్యాస్తికాచ)

ప॥ గహణం గఇన్దగాఏహూ పిఅ- విరహుమ్మాఅ- పఅలిఅ- విఆరో।
విసఇతరు- తుసుమ- కిసలఅ- భూసిఅ- ణిఅదేహ- పచ్ఛారో॥

ఛా॥ ప॥ గహనంగజేంద్రనాథః ప్రియావిరహోన్మాదప్రకటితవికారః।
శవితితరుతుసుమకిసలయభూషితనిజదేహప్రాగ్భారః॥

(తతఃప్రవిశత్యాకాశబద్ధలక్ష్యోన్మాదోరాజా)

రాజా। (సక్రోధం) ఆదురాత్మక రక్షః ! తిష్ఠతిష్ఠ, మమప్రియతమామాదాయక్వగచ్ఛసి? (విలోక్య) కథంశైల శిఖరాద్గగనముపేత్య భాస్వాన్మామధివహతి।

(ఇతిలోష్టం గృహీత్వాహంతుంధావతి, అనంతరే ద్విపదికయాదిశోఽవలోక్య)

ప॥ హీలఆహిఅ- పిఅదుక్ఖఓ సరవరుపీ ధుఅపక్ఖఓ।
బాహోవగ్గిఅ- ణఅణఓ తమ్మఈ హంసజాఅణఓ॥

చ్ఛా॥ ప॥ హృదయాహితప్రియాదుఃఖకఃసరోవరేధుతపక్షకః।
బాష్పవల్గితనయనకస్తాప్యతిహంసయువకః॥

(విభావ్యసకరుణమ్) కథమ్.

ప॥ నవజలధరస్సన్నద్ధోఽయం, నదృప్తనిశాచరః,
సురధనురిదందూరాకృష్టం, ననామశరాసనమ్।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

అయమపిపటుర్ధారాసారో, నబాణపరంపరా,
కనకనికషస్నిగ్ధావిద్యుత్, ప్రియామమనోర్వశీ ॥

(ఇతిమూర్ఛితఃపతతి। పునర్ద్విపదికయోత్థాయనిశ్వస్య)

ప॥ మళిజాణిఅం, మిఅళోఅణిం ణిసిఅరు కోవి హరఇ।
జావ ణఅణవతలి- సామల ధారాహరు వరిసేఇ॥

ఛాఽ॥ ప॥ మయాజ్ఞాతం, మృగలోచనేనిశాచరఃకోపిహరతి।
యావన్ననవతటిచ్ఛ్యామలోధారాధరోవర్షతి॥

(ఇతిసకరుణంవిచింత్య) తత్కథలుక్ష్వనుగతాస్యాత్ ?
క్వాపి।
ప॥ తిష్ఠేత్కోపనశాత్ప్రభావపిహితా ? దీర్ఘంనసాతుష్యతి;
స్వర్గాయోత్పతితాభవేత్ ?, మయిపునర్భావార్ద్రమస్యామనః॥

(సరోషమ్)
తాంహర్తుంవిబుధద్విషోపిహినమేశక్తాఃపురోవర్తినీమ్ ;
సాచాత్యంతమగోచరంనయనయోర్యాతేతికోఽయంవిధిః ॥

(ద్విపదికయాదిశోఽవలోక్యనిశ్వస్యసాస్రం) అహహా !
అపరావృత్తభాగధేయానాందుఃఖంసుఖానుబద్ధమేవ ।
కుతుః ।
ప॥ఆయమేకపదేతయావియోగఃప్రియయాచోపనతస్సుదుస్సహోమే।
నవవారిధరోదయాదహోభిర్భవితవ్యంచనిరాతపత్వరమ్యైఃఽ॥

(అనంతరంచర్చరీ)

ప॥ జలహర ! సంహరఏహి కోవ మఇ ఆణత్తఓ,
అవిరళ- ధారాసారాక్వంత- దిసాముహఓ।
ఏ ! మఇ పుహవి భమంతే జఇ పిఅ పేక్ఖిహిమి,
తవ్వేజ్జం జుకరీహిస్సి, తం తు సహీహిమి ॥

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

చ్ఛా॥ ప॥ జలధర ! సంహరఅత్రకోపంమయా అజ్ఞప్తకః,
అవరశ్ధారాసారాక్రాంతఽఙ్ముఖిః।
అయే ! అహంపృథివీంభర్తుమన్యదిప్రియాంప్రేషిష్యే,
తదాయద్యత్కరివ్యసితత్తత్సహిష్యే॥

(చర్చరికయావిచింత్య)

వృథాఖలుమయామనసఃసంతాపవృద్ధిరుపేక్ష్యతే। యదామునయోఽప్యేవంవ్యాహరంతి 'రాజాకాలస్యకారణమ్' ఇతి । తత్కిమహమేనంజలధరసమయంప్రత్యాదిశామి।

(విహస్యఉత్థాయ, యదామునయోఽప్యేవంవ్యాహరంతీతిపునఃపఠిత్వా) భవతుప్రత్యాదిశామి ।

(అనంతరేచర్చరీ)

ప॥ గన్ధమ్మాఇఅ- మహుఅర- గీఏహిం
వజ్జంతేహింపరహుఅదూరేహిం ।
పసరిఅ- పవణువ్వేల్లి అ- పల్లవ- ణిఅరూ
సులలిఅ- వివిహపఆరేహింణచ్చఇకప్పఅరూ॥

చ్ఛా॥ గంధోన్మాదితమధుకరగీతైర్వాద్యమానైఃపరభృతతూర్యైఃప్రసృతపవనోద్వేల్లితపల్లవనికరఃసులలితవివిధప్రకారేణనృత్యతికల్పతరు

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ధర్మశ్చేదాస్పటు తరగిరోవందినో నీలకంఠా
ధారాసారోప నయనపరానైగ మాశ్చంబువాహాః॥

(పునశ్చర్చరీ) భవతుః కింపరిచ్ఛదశ్లాఘయా। యావదస్మిన్కాననే ప్రియాంప్రణష్టామన్వేషయామి॥

(పాతస్యాంతరేభిన్నకః)

ప॥ దణ్డరహితోఽహమం రుహీఽ
విరహాణుగఽ పరిమంథరఽ।
గిరికాణణఏకసుముజ్జలఏ
గఅజూహవఈ ఉఅ రీఁణగఈ॥

ఛా॥ ప॥ దయితారహితోధికందుః భిళోవిరహానుగతః పరిమంథరకః।
గిరికాననకేకసుమోజ్జ్వలకేగజయాథపతిః పశ్యతీణగతిః॥

(అనంతరేద్విపదికయాపరిక్రమ్యావలోక్యచ, సహర్షమ్)

హంతహంత! వ్యవసితస్యమే సంవర్ధనంవృత్తమ్।
ప॥ ఆరక్తకోటిభిరియంకసుమైర్నవ కందళీమలినగైర్భుః।
కోపాదంతర్భాపేప్సుస్మరయతిమాంలోచనేతస్యాః॥
ఇళోగతేతికథంమయాళలితత్రభవతీసూచయితవ్యాఃయతః,
ప॥ పద్భ్యాంస్పృశేద్వసుమతీయదిసాసుగాత్రీ
మేఘాభివృష్టసికతాసువనస్థలీషు।
పశ్చాన్నతాగురునితంబతయాతతోఽస్యాః
దృశ్యేతచారుపదపద్ధతిరలక్తకాంకా॥

(ద్విపదికయాపరిక్రమ్యావలోక్యచ) హంతహంతః ఉపలబ్ధముపలక్షణం, యేనతస్యాఃకోపనాయాఃసరసమున్నీయతేమార్గః।

ప॥ వృతోష్ణరాగైర్నయనోదబిందుభి
ర్నిమగ్ననాభేర్నిపతద్భిరజ్ఞితమ్।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

చ్యుతంరుషాభిన్నగతేరసంశయం
శుకోదరశ్యామమిదం హ్రస్తనాంశుకమ్॥
భవత్వాచాస్యేతావత్ (పరిక్రమ్యావిభావ్యచసాశ్రమమ్) । కథంసేం
ద్రగోపం శాద్వలమిదంస్థానం! తత్కుతోఽస్మిన్నపినేప్రియా ప్రవృత్తిమాగమ
యేయమ్॥ (విలోక్య) అయమాసారోచ్ఛలితశైలతటస్థలీపాషాణమధరూఢః।
ప॥ ఆలోకయతిపయోదాన్ప్రబలపురోవాతనర్తితశిఖండః!
కేకాగర్భేణశిఖీదూరోన్నమితేనకంఠేన॥
భవతు, యావదేనంపృచ్ఛామి।

* (అనంతరేఖండకః)

ప॥ సంపత్తవిసూరణఓ, తురిఅంపరవారణఓ!
పిఅఅమదంసణలాలసఓగఅవరుఽమ్హిఅ- మాణసఓ॥
ఛా॥ ప॥ సంప్రాప్తవిసూరణకస్తరితంపరవారణకః।
ప్రియతమాదర్శనలాలసకోగజవరోవిస్మితమానసకః॥

(తేనఖండకాంతరేచర్చరీ)

ప॥ వరహిణపబ్భ! పఇఅబ్భత్తెమిఽ ఆఅచ్ఛుహి మే తా,
ఏత్థ అరణ్ణే భమంతే జఇ పఇ దిట్టో సా మహుకంతా।
జేసమ్మఇ మిఅంకసరిసేవఅణే, హంసగఈ,
ఏచిఛ్ఛే జాణీ హిసి, ఆలక్ఖిఉ తుజ్ఝు మఈ॥
ఛా॥ ప॥ బర్హిణప్రభో! త్వామభ్యర్థయే, ఆచక్ష్వమేతత్
అత్రారణ్యేభ్రమతాయదిత్వయాదృష్టాసామమకాంతా।
నిశామయ, మృగాంకసదృశంవదనంహంసగతిః
ఏతచ్చిహ్నంజ్ఞాస్యసిఽ ఆఖ్యాతంతుభ్యామయా॥

---

* ఖండకలక్షణంయథాభరతః ॥ పూర్వంచతురశీతిభరట్టైర్వింశతిభిఃపరమ్। మాత్రాభిర్వియస్యార్ధంఖండకస్యప్రకీర్తితః॥

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

(చర్చరికయోపవిశ్య అంజలింబధ్వా)

ప॥ నీలకంఠ! మమోత్కంఠా, వనేఽస్మిన్వనితాత్వయా।
దీర్ఘాపాంగాసితాపాంగ! దృష్టాదృష్టిర్మమాభవేత్॥

(చర్చరికయావిలోక్య) కథమదత్తైవప్రతిపచనంనర్తితుమారబ్ధా।

(పునశ్చర్చరీ)

తత్కింనఖలుప్రహర్షకారణమస్య ; ఆఃజ్ఞాతమ్।

ప॥ మృదుపవనవిధినోన్మిత్రియాయాఃప్రణాశాత్
ఘనరుచిరకలాపోనిస్సపత్నోద్యజాతః।
రతివిగళితబంధేకేశపాశేనుకేశ్యాః
సతికుసుమసనాథేకంరరేదేవబర్హా॥

భవతు, వరవ్యసననుఖతంనపునరేనంపృచ్ఛామి।

(ద్విపదికయాదిశోఽవలోక్య)

అయే ! ఇయమాంతపాంతసంభుక్తమదాజంబూవిటపమధ్యాస్తేప రభృతా, విహగేషుపండితైషాజాతిఃస యావదేనాంపృచ్ఛామి।

* (అక్రాంతరేఖురకః)

ప॥ విజ్జారుర- కాణణలీణఓ
దుక్ఖవిణిగ్గఅబాహుప్పీడఓ।
దూరోసారిఅ-హిఅఆణందఓ
అంబరమాణేణ భమఇ గఇందఓ॥

ప॥ విద్యాధరకాననలీనకోదుఃఖవినిర్గతబాష్పోత్పీడకః।
దూరోత్సారితవృద్ధయానందకోఽభ్రమాణేనభ్రమతిగజేంద్రకః॥

---

* ఖురకోనృత్యవిశేషః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

(ఖురకానంతరేచర్చరీ)

ప॥ పరహుఅ మహుర- పలావిణికంతీ
ణందణవణ- సచ్ఛంద- భమంతీ।
జణి పణి పిఅఅమ సా మహు డిట్ఠా,
తా ఆలక్ఖహి మహు పరవుట్టా॥

ప॥ పరభృతేమధురప్రలాపిని! కాంతానందనవనేస్వచ్ఛందంభ్రమంతీ।
యదిత్వయాప్రియతమాసామమదృష్టా,తదాచక్ష్వమహ్యంపరవుష్టే॥

(ఏతదేవనాట్యేనాభినయతి)

భవతి।

ప॥ త్వాంకామినోమదనదూతిముదాహరంతి,
మానాపమానజనితంత్వమసోఢుమంత్రమ్।
తామానయప్రియతమాంమమవాసమీపం
మాంవానయాశు, వృథుభాషిణి। యత్రకాంతా॥

(వామేకేనకించిద్వలిత్వాఆకాశే) కిమూహభవతీ కథంత్వామేవమనురక్తమపహాయగతేతి।

(అగ్రతోవలోక్య) భవతి।

ప॥ కుపితానతుకోపకారణంసకృదప్యాత్మగతంస్మరామ్యహమ్।
ప్రభుతారమణేషయోషితాంనహిభావస్ఖలితాన్యపేక్షతే॥

(ససంభ్రమముపసృత్య,అనంతరంజానుభ్యాంస్థిత్వా,కుపితేతిపఠిత్వా,విలోక్యచ)

కథంకథా విచ్ఛేద కారిణీ స్వకార్యేవ్యాసక్తా। అథవాసుముఖప్రియమిదముచ్యతే।

ప॥ మహదపిపరదుఃఖంశీతలంసమ్యగాహుః
ప్రణయమగణయిత్వాయన్మమాపట్గతస్య।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

అధరమివమదాం ధాపాతుమేషా ప్రవృత్తా
ఫలమభినవపాకం రాజజంబూద్రుమస్య॥

తదేవంగతేపిప్రియేవమేమంజు స్వనేతినమేకోపోస్యామ్; సుఖమాస్తాం భవతీ; సాధయామస్తావత్।

(ఉత్థాయద్విపదికయాపరిక్రమ్యావలోక్యచ)

అయే! దక్షిణేనవనధారంప్రియాచరణవిక్షేపశంసీనూపురశబ్దః। యావదేనమనుగచ్ఛామి।

(కతిపయపదాని గత్వా)

ప॥ పిఅఅను- విరహ- కిలామిలవఅణఓ,
అవిరళ- వాహజలాఉల- ణఅణఓ।
దుస్సహదుక్ఖ- విసంథుల- గమణఓ
పసరిఅ- ఊరుతావ- దీవిఅ- అంగఓ।
అహిఅం దుమ్మిఅ- మాణసఓ దరిఅం గఓ
కాణణే పరిభమఇ గఇందఓ॥

ఛా॥ ప॥ ప్రియతమావిరహక్లాంతవదనకోఽవిరళబాష్పజలాకులనయనకః।
దుస్సహదుఃఖవిసంష్ఠులగమనకః, ప్రసృతోరుతాపదీపితాంగకః।
అధికందూనమానసకోదరితంగతఃకాననేపరిభ్రమతిగజేంద్రక॥

(అనంతరేద్విపదికయాదిశోఽవలోక్య)

ప॥ పిఅకరిణీ- ఏచ్ఛేఇఅఓ, గురుసోఅణలదీవఅఓ।
వాహజలాఉల- లోఅణఓ, కరివరభమఇసమాఉలఓ॥

ఛా॥ ప॥ ప్రియకరిణీవిచ్ఛేదితకోగురుశోకానలదీపితకః।
బాష్పజలాకులలోచనకఃకరివరోభ్రమతిసమాకులకః॥

(సకరుణం) హాధిక్కష్టమ్।

ప॥ మేఘశ్యామాదిశోదృష్ట్వామానసోత్సుకచేతసా।
కూజితంరాజహంసేనతేదంనూపురశింజితమ్॥

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

(ఇతిపఠిత్వోత్థాయ)

భవతు, యావదేతేమానసోత్సుకాఃపతత్రిణః సరసోఽస్మానాహ్వయంతి, తావదేతేభ్యఃప్రియాప్రవృత్తిమాగమయేయమ్।

* (వలంతికయోపసృత్యజానుభ్యాంస్థిత్వా)

హంహోజలవిహంగమరాజ!

ప॥ పశ్చాత్సరఃప్రతిగమిష్యసిమానసంత్వం
పాథేయముత్సృజవిసంగ్రహణాయభూయః।
మాంతావదుద్ధరశుచోదయితాప్రవృత్త్యా,
స్వార్థాత్సతాంగురుతరాప్రణయిక్రియైవ॥

(తిర్యగవలోక్య)

అయే! యథాఽన్ముఖమాలోకయతి, తథావ్యక్తం, ప్రవాసీత్సుకమనసామయానదృష్టేత్యాహ।

(ఉపవిశ్యచవర్చరీ)

అరేరేహంసాః! కింగోఽజ్జఇ?

చ్చా॥ అరేరేహంసాః! కింగోఽస్యతే?

(ఇతినర్తిత్వాఽఽత్థాయ)

ప॥ యదిహంసగతానతేనతథ్యా
సరసోరోధసిదృక్పథంప్రియామే।
మదఖేలపదంకథంనుతస్యాఃసకలంచౌరగతంత్వయాగృహీతమ్॥

గఇఅణుసారే మఇ లక్ఖిజ్జఇ।

చ్చా॥ గత్యానుసారేణమయాలక్ష్యతే॥

(చర్చరికయోపసృత్యాంజలింబద్ధ్వా)

ప॥ హంస! ప్రియచ్ఛమేకాంతాంగతిరస్యాస్త్వయాహృతా।
విధావిధైకదేశేనదేయంయదభియుజ్యతే॥

---

* వలంతికా- గీతివిశేషః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

(పునశ్చర్చరీ)

ప॥ కణి పణి సిక్ఖిఅ ఏ గళలాలస ! ।
సా పణి దిట్టీ జహణభరాలస॥

చ్ఛా॥ ప॥ కుత్రత్వయాశిక్షితమేతత్ గతిలాలస।
సాత్వయాదృష్టాజఘనభరాలసా॥

పునశ్చర్చరీ। సానునయంహంస ! ప్రయచ్ఛేత్యాదిపఠిత్వా, పునశ్చర్చరికయాసాక్షేపంహంసప్రయచ్ఛేత్యాదిపఠిత్వా, ద్విపదికయానిరూప్య) ఏవమస్మైయానశాసీరాజేశ్వరతిభయాదుత్పతితః ;

యావదన్యమవకాశమవగాహిష్యే।

(ద్విపదికయా పరిక్రమ్యావలోక్యచ)

అయే ! ప్రియాసహాయ- శ్చక్రవాక- స్తిష్ఠతి; యావదేనంగచ్ఛామి॥

* (అనంతరేకుటిలికా)

ప॥ మమ్మర- రణిఅ- మణోహారఏ,

* (మందఘటీ)

కుసుమిఅ- తరువర- పల్లవిఏ।

(చర్చరీ)

దళిఅవిరహుమ్మాళిఅఓ
కాణణేభమళిగఇందఓ ॥

చ్ఛా॥ ప॥ మర్మరరణిత - మనోహారకేకుసుమితతరువర - పల్లవితే ।
దయితా - విరహోన్మాదితకరికాననేభ్రమలిగజేంద్రకః॥

(ద్విలయాంతరేచర్చరీ)

ప॥ గోరోఅణా- కుంకుమవణ్ణా చక్కా భణఇ మఇ।
మహుమాసర కీలంతీ ధణిఆ ణ దిట్టీ పఇ॥

చ్ఛా॥ ప॥ గోరోచనాకుంకుమవర్ణచక్ర ! భణమామ్ ।
మధుమాసరేక్రీడంతీధన్యానదృష్టాత్వయా ॥

---

* కుటిలికా- నాట్యవిశేషః. * మందఘటీ- నాట్యవిశేషః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

(చర్చాకయోపసృత్యజానుభ్యాంస్థిత్వా)

ప॥ రథాంగనామక సంత్యక్తోరథాంగశ్రోణిబింబయా।
అయంత్వాంపృచ్ఛతిరథీమనోరథశతైర్వృతః॥

అయంకఃకఇత్యాహ; నకిలవిదితోఽహమస్య।

ప॥ సూర్యాచంద్రమసౌయస్యమాతామహపితామహౌ।
స్వయంవృతఃపతిర్ద్వాభ్యామూర్వశ్యాచభువాచయః॥

కథ తూష్ణీమేవాస్తే, భవతు, ఉపాలభేతావదేనమ్।

(జానుభ్యాంస్థిత్వా)

తస్యాక్రుతావదాత్మానుమానేనవర్తిష్యే। కుత

ప॥ సరసినళినీపత్రేణాపిస్వమావృతవిగ్రహం
ననుసహచరీందూరేమత్వావిదాపిసముత్సుకః।
ఇతిచభవతోజాయాస్నేహోత్పృథక్స్థితిభీరుతా,
మయిచవిధురేభావఃకోఽయంప్రవృత్తిపరాఙ్ముఖః॥

(ఉపవిశ్య) సర్వథామదీయానాం భాగ్యవిపర్యయాణామయంప్రభావః। యావదస్యామవకాశమవగాహిష్యే।

(ద్విపదికయాపరిక్రమ్యావలోక్యచ) అయే

ప॥ ఇదంచరణద్విగుణంపద్మమంతఃక్వణితషట్పదమ్।
మయాదృష్టాధరంతస్యాస్సస్మితాకరమివాననమ్॥

ఇతోగతస్యానుశయోమాభూదిత్యస్మిన్నపి కమలశయేభ్రమరే ప్రణయంకరిష్యే।

(* అస్యానంతరే అర్ధద్విపదురస్కికః)

ప॥ ఏక్క-క్కమ- వడ్డిఅ- గురుఅర- పేమ్మరసే
సరేహంసజుఆణంకీలఇ కామవసే।

---

* అర్ధద్విపదురస్కికః—నాట్యవిశేషః- తముక్తంయథా ॥ ఆసైన్యవచేచ్చరణయోరంతరంస్యాద్వ్యదంగులమ్। విశ్వస్తిమాత్రమథవానంద్యావర్తంతదుచ్యతే॥ ఆసైన్యవనంద్యావర్తమిత్యపరంనామ.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

చ్చా॥ ప॥ ఏకక్రమనవర్ధితగరుతరప్రేమరసః
సరసిహంసయువకఃక్రీడతికామవశః ॥

(చతురస్రేణోపవిశ్యఅంజలింబధ్వా)

ప॥ మధుకరమదిరాక్ష్యాశ్చంసతస్యాఃప్రవృత్తిం ;
వరతనురథవాసౌనైవదృష్టాత్వయామే ।
యదిసురభిమవాప్స్యస్తన్ముఖోచ్ఛ్వాసగంధం
తవరతిరభవిష్యత్ పుండరీకేకిమస్మిన్ ॥

(ఇతిద్విపదికయాపరిక్రమ్యావలోక్యచ)

అయే కరిణీసహాయోనాగాధిరాజోనీపసంధనివణ్ణస్థితఃయావదే
నంగచ్ఛామి ।

(కుటిలికా)

ప॥ కరిణీవిరహసంతావిఅఓ

(మందఘటీ)

కాణణమీగంధుద్ధుఅమహుఅరఓ॥

చ్చా॥ ప॥ కరిణీవిరహసంతాపితకఃకాననేగంధోద్ధతమధుకరకఃకా॥
(అతోంతరేవిలోక్య) అథవానతావదయముపసర్పణకాలఃకా।
ప్ర॥ అయమచిరోద్గతపల్లవముపనీతంప్రియతమాగ్రహస్తేన।
అభిలషతుతావదాసవసురభిరసంసల్లకీభంగమ్॥
(స్థానకేనావలోక్య) అయే కృతాహారకఃసంవృత్తఃభవతు సమీ
పమస్యగత్వాపృచ్ఛామి।

(అనంతరేచర్చరీ)

ప॥ హళిపళి భుచ్ఛిమి, ఆలక్ఖహి గఅవరు
లలిఅపహారేణ ణాసిఅతరుఅరు।
దూరవినిజ్జలససహారకంతీ
దిట్ఠీ పిఅ పళిసమ్ముహంతీ॥

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ఛా॥ ప॥ అహం త్వాంపృచ్ఛామి, ఆచక్ష్వగజవర
లలితప్రహారేణనాశితతరువర।
మూరవినిర్జితశశధరకాంతిర్దృష్టా
ప్రియాత్వయాసమ్మోహయంతీ॥

(పదద్వయంపురతఉపసృత్య)

ప॥ మదకల! యువతిశశికలా, గజయూథష్ఠ యూథికాశవలకేశీ।
స్థిరయావనాస్థితా తేదూరాలోకేసుఖాలోకా॥

(సహర్షమాకర్ణ్య)

అహహ! అనేనప్రియోపలబ్ధి శంసినామంద్రకంఠగర్జి తేన సమాశ్వాసి తోఽస్మి। సాధర్మ్యాద్భూయసీమేత్వయిప్రీతిః।

కథంఖితి

ప॥ మామాహుఃకృతిపీభుజావథిపతినాగాధిరాజోభవాన్
అన్యచ్చిన్నపృథుప్రవృత్తిభవతోదానంసమానంమమ।
స్త్రీరత్నేషుమమోర్వశీప్రియతమాయూథేతవేయంవశా;
సర్వంమామనుతేప్రియావిరహజాంత్వంతుమ్యథాంమానుభూ॥

సుఖమాస్తాంభవాన్।

(ద్విపదికయాపరిక్రమ్యావలోక్యచ)

అయే, అయమసౌసురభికందరోనామవిశేషరమణీయకసానుమాన్, ప్రియశ్చాప్సరసాం; అపినామసుతనురస్యోపత్యకాయామువలభ్యేత॥

(పరిక్రమ్యావలోక్యచ)

కథమంధకారః! భవతుపిద్యుత్ప్రకాశేనావలోకయామి। కథంమదీయైర్దురితపరిణామైర్మే ఘోదయోపిశతహ్రదాశూన్యఃసంవృత్తః; తథాపిశిలోచ్చయమేనమదృష్ట్వానివర్తిష్యే॥

* (అనంతరేఖండికా)

---

* ఖండికా - రాగవిశేషః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri

ప॥ ఖరఖుర- దారిఅ- మేఇణిఓ వణగహణే అవిఅల్లు।
పరిసప్పఇ పేచ్ఛహ లీణో ణిఅకజ్జుజ్జుఅ కోల్లు॥

ఛా॥ ప॥ ఖరఖురదారితమేదినీకోవనగహనేఽవిచలః।
పరిసర్పతిపశ్యతలీనోనిజకార్యోద్యుక్తకోలః॥

ప॥ అపివనాంతరమల్పభుజాంతరా
శ్రయతిపర్వతః పర్వసుసన్నతా।
ఇయమనంగపరిగ్రహమంగళా
పృథునితంబనితంబవతీతవ॥

కథంతూష్ణీమేవాస్తే? శంకే, విప్రకర్షాన్నశృణోతి; భవతు, సమీపమ
స్యగత్వాపృచ్ఛామి।

(అనంతరేచర్చరీ)

ప॥ ఫలిఅ- సిలాఅల- ణిమ్మల- ణిజ్ఝురః
బహువిఅకుసుమేవిరఇఅ- సేఅరు! ।
కిణ్ణర- మహురుగ్గిఅ- మణోహరు
జేచ్ఛావహి మహు విఅఅమ మహీఅరుః ॥

ఛా॥ ప॥ స్ఫటికశిలాతలనిర్మలనిర్ఝర
బహువిధకుసుమైర్విరచితశేఖర।
కిన్నరమధురోద్గీతమనోహర
దర్శయమమప్రియతమామహీధర॥

(చర్చరీకయోపసృత్యాంజలింబద్ధ్వా)

ప॥ సర్వఋతుభృతాంనాథఃదృష్ట్వానర్వాంగసుందరీ।
రమారమ్యేవనాంతేస్మికమయావిరహితాత్వయా॥

(తథైవప్రతిశబ్దంశృణోతి, ఆకర్ణ్యసహర్షం)

కథంయథాక్రమందృష్టేత్యాహ; భవతు, అవలోకయామి।

(దిశోఽవలోక్యసఖేదమ్)

కథంమమైవాయంకంధరాంతరవిసర్పీప్రతిశబ్దః

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

(ఇతిమూర్ఛతి। ఉత్థాయోపవిశ్యసవిషాదమ్)

అహహ శ్రాంతోస్మి; యావదస్యాగిరినద్యా స్త్రీరేవరంగ వాతహ
స్తేవిష్యే।

(ద్విపదికయాపరిక్రమ్యావలోక్యచ)

ఇమాంసవాంబు కలుషాంస్రోతోవ హాంపశ్యతామయార తిరుపల
భ్యతేకుతః।

ప॥ తరంగభ్రూభంగాత్రుభితవిహగశ్రేణిరసనా
వికర్షంతీఫేనంవసనమివసంరంభశిథిలమ్।
యథాజిహ్మంయాతిస్ఖలితమభిసంధాయబహుణో,
నదీభావేనేయంధ్రువమసహమానాపరిణతా॥

భవతు, ప్రసాదయామితావచేనామ్।

ప॥ పసిఅ, పిఅఅమ సుందరిపి ణఏ
ఖుహిఅ- కరుణ- విహంగమపీణఏ।
సురసరితీర- సహూసుఅ- ఏణఏ
అవిడలయుంకారిఅపీణఏ॥

ఛా॥ ప॥ ప్రసీద, ప్రియతమేసుందరికేనది
క్షుభితకరుణవిహంగమకేనత్యా।
సురసరి త్తీరసముత్సుకైణకే,
అలికులయుంకారిలేపీనయా॥

(తేనకుటిలికాంతరేవర్చరీ)

ప॥ పుప్ఫదిసా- పవణాహఅ- కల్లోలుగ్గఅచాహుబ్బి,
మేహంగేణచ్ఛఇసలిలిఅంజలణిహిణావాబ్బి।
హంసరహంగసంఖకుంకుమకఅభరణా,
కరి- మఅరాఉల- కసణ- కమల- కఆవరణా।
వేలా- సలిలుప్పేల్లిఅ- హత్థదిణ్ణతాలా,
ఓత్థరఇ దసదిస రుంధేఇ ణవమేహఆలా॥

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ఘా॥ ప॥ పూర్వదిక్ప్రవనాహత- కల్లోలోద్గత- బాహుకో,
మేఘాంగైర్మృత్యతిసలలితంజలనిధినాథకః;
హంసరథాంగశంఖకుంకుమకృతాభరణః,
కరిమకరాకులకృష్ణకమలకృతావరణః।
వేలాసలిలోద్వేల్లితహస్తదత్తతాలః
అవస్ఫూర్జాతిదశదిశోరుద్ధ్వానవమేఘకాలః॥

(చర్చరికయోపసృత్యజానుభ్యాంస్థిత్వా)

ప॥ త్వయినిబద్ధరతౌ ప్రియవాదిని
ప్రణయభంగపరాఙ్ముఖచేతసి।
కమపరాధలవంమయిపశ్యసి
త్యజసిమానిని। దాసజనంయతః॥

కథంతూష్ణీమేవాస్తే! అథవా, పరమార్థతఃసరిదియం, నోర్వశీ; ఆ న్యథా, కథంపురూరవసమపహాయసమ్మద్రాభిసారిణీభవేత్! అనిర్వేదప్రా ప్తాణిశ్రేయాంసి; భవతు, తమేనోద్దేశంగచ్ఛామి, యత్రమేనయనయోఃసా నునయనాతిరోహితా। (పరిక్రమ్యావలోక్యచ) ఇమంతావల్లీయాప్రపృ త్తమేసారంగమాసీనమభ్యర్థయేత్।

ప॥ అభినవతుసుమస్తవకితతరువరస్యపరిసరే
మదకలకోకిలకూజితమధుపఝుంకారమనోహరే।
నందనవిపినేనిజకరిణీవిరహానలేనసంతప్తో
విచరతిగజాధిపతిరైరావతనామా॥

*(గళితకఃజానుభ్యాంస్థిత్వా)

ప॥ కృష్ణసారచ్ఛవిర్యోయందృశ్యతేకాననశ్రియా।
నవశష్పావలోకాయకథాతుఇవపాతితః॥

---

* గళితకః - నాట్యవిశేషః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

(విలోక్య)

ప॥ అయమంతికమాయాంతీంశిశునా స్తనపాయినా।
అనన్యదృష్టిస్తామేవమృగీంరుద్ధాంనిరీక్షతే॥

(చర్చరీ)

ప॥ సురసుందరీ జఘనభారాలస పీనుత్తుంగఘనస్తనీ,
స్థిరయౌవనా తనుశరీరీ హంసగతి।
గగనోజ్జ్వలకాననేమృగలోచనాభ్రమంతీ
దృష్టాత్వయా?, తద్విరహసముద్రాంతరాదుత్తారయమామ్॥

ఛా॥ ప॥ సురసుందరీజఘనభారాలసాపీనోత్తుంగఘనస్తనీ,
స్థిరయౌవనాతనుశరీరాహంసగతిః!
గగనోజ్జ్వలకాననేమృగలోచనాభ్రమంతీ
దృష్టాత్వయా?, తద్విరహసముద్రాంతరాదుత్తారయమామ్॥

(ఉపసృత్యాంజలింబద్ధ్వా) హంహోహారిణీపతే!
ప॥ అపిదృష్టవానసి? మమప్రియాంవనే,
కథయామితేతదుపలక్షణం, శృణు।
పృథులోచనాసహచరీయతైవతే,
సుభగాతథైవశిలుసాపివీక్ష్యతే॥

(విలోక్య)

కథమనాదృత్యమద్వచనంకశ్రాభిముఖంస్థితః!; సర్వథాఽపపద్యతే
పరిభవాస్పదం విధివిపర్యయః। యావదన్యమవకాశమవగాహిష్యే॥

(పరిక్రమ్యావలోక్యచ)

హంత! దృష్టమపలక్షణం తస్యామార్గస్య।
ప॥ రక్తకదంబకోయంప్రియయాఘుర్ణాంతేశంసియస్యేదమ్।
కుసుమమసమగ్రకేసర-విసమమపికృతంశిఖాభరణమ్॥

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

(పరిక్రమ్యావలోక్యచ)

తటిత్ప్రనుఖలుశిలాభేదగతనిశాంతరక్తఖివమవలోక్యతే ;

ప॥ ప్రభాలేపీ, నాయంహరితగజస్యాఖిపలవః;
స్ఫులింగస్స్యాదగ్నేర్గహనమభివృష్టంపునరిదమ్।
అయే ! రక్తాశోకస్తబకసమరాగోమణిరయం,
యముద్ధర్తుంపూషాహ్యవసితభివాలంబితకరః ॥
భవత్వాదాస్యేతావత్ ।

(గ్రహణంనాటయతి)

ప॥ పణ ఖిణేబద్ధాసాఖిఅఓ
వాంహాఉలణిఅణఅణఓ।
గఅవఖి గహణే దుపిఆఓ
పరిభమఖి కిలామిఅ-వఅణఓ॥

ఛా॥ ప॥ ప్రణయినిబద్ధాశార్ది తకోపాస్సాకులనిజనయనకః।
గజపతిర్గహనేదుఃఖితకఃపరిభ్రమతిక్లాంతవదనకః॥

(ద్విపదికయోపసృత్యగృహీత్వాత్మగతమ్)

ప॥ మందారవుమైరధివాసితాయాం
యస్యాశ్శిఖాయామయమర్పణీయః।
సైవప్రియాసఃప్రతిదుర్లభామే
మైవైనమశ్రూపహతంకరోమి॥

(ఇత్యుత్సృజతి)

(నేపథ్యేవత్స ! గృహ్యతాం, వత్స ! గృహ్యతామ్)

ప॥ సంగమనీయోమణిరహసైలసుతాచరణరాగయోనిరయమ్।
ఆవహతిధార్యమాణఃసంగమమాశుప్రియజనేన॥

రాజా। (ఊర్ధ్వమవలోక్య) కోమామనుశాస్తి ? (విలోక్య) కథం భగవాన్మృగరాజధారీ భగవతా అనుగృహీతోహమ్ అమునోపదేశేన।

(మణిమాదాయ) హంహోసంగమమణే

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

పు॥ తయావిముక్తస్యనిమగ్నమధ్యయా
భవిష్యసిత్వంయదిసంగమాయమే।
తతఃకరిష్యామిభవంతమాత్మనః
శిఖామణింబాలమివేందుమీశ్వరః॥

(పరిక్రమ్యావలోక్యచ) తత్కిం ఖలు కుసుమరహితాపి లతామిమాం పశ్యతామయారతిరుపలభ్యతే? అథవాస్థానేమమమనోరమతే; ఇయంహి,

పు॥ తన్వీమేఘజలార్ద్రపల్లవతయాధౌతాధరేవాశ్రుభిః,
శూన్యేవాభరణైఃస్వకాలవిరహాద్విశ్రాంతపుష్పోద్గమా।
చింతామూనమివాస్థితామధులిహోంశైర్వినాలక్ష్యతే,
చండీమామవధూయపాదపతితంయాతాప్రసాద్యేవసా॥

యావదస్యాం ప్రియానుకారిణ్యాం లతాయాం పరిష్వంగ ప్రణయి భవామి।

పు॥ లపే పేక్ష విణ్ణహిఅపే భవామి,
జఇ విహిజోపే పుణు తహిం పావిమి
తా రణ్ణేవి ణ కరేమి ణిబ్భంతీ
పుణు ణఇ మేల్లఇ తాహా కఅంతీ॥

ఛా॥ పు॥ లతేప్రేతుస్వవిన్నహృదయోభవామి,
యదివిధియోగేనపునస్త్వాంప్రాప్నోమి।
తదారణ్యేపినకరోమినిర్భ్రాంతిం,
పునర్నహిప్రవేశయామితాంక్షతాంతామ్॥

(ఇతిచర్చరికయోపసృత్యలతామాలింగతి। తతస్తృతీయస్థానమాక్రమ్యోర్వశ్యా వ్రపవిష్టోర్వశీ)

రాజా। (నిమీలితాక్షీ స్పర్శంనాటయిత్వా) అయే ఉర్వశీగాత్రస్పర్శాదివనిర్వృతంమేహృదయం; నపునరస్తివిశ్వాసః। కుతః?

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

పు॥ సమర్థయేయత్పృథమంప్రియాంప్రతి
తృణేనతన్మేపరివర్తతేఽన్యథా।
అతోవినిద్రేసహసావిలోచనే
కరోమినస్పృశ్యవిభావితప్రియః॥

(శనైరున్మీల్యచక్షుషీ) కథంసత్యమేవోర్వశీ। (ఇతిమూర్ఛితఃపతతి)

ఊర్వ। సమస్ససదు సమస్ససదు మహారాఓ।

ఛా। సమాశ్వసితుసమాశ్వసితుమహారాజః।

రాజా। (సంజ్ఞాంలబ్ధ్వా) ప్రియే! అద్యజీవితం।

పు॥ త్వద్వియోగభవేచండిమయాతమసిమజ్జతా।
దిష్ట్యాప్రత్యుపలబ్ధాసిచేతనేవగతాసునా॥

ఊర్వ। మరిసదు మహారాఓ, జం ణఏ కోవవసంగదాఏ అవత్థంతరం పావిదో మహారాఓ।

ఛా। మర్షయతుమహారాజోయన్మయాకోపవశంగతయాఅవస్థాంతరం ప్రాపితోమహారాజః॥

రాజా। నాహంప్రసాదయితవ్యస్త్వయా, త్వద్దర్శనేనప్రసన్నోమేసభాహ్యంతరాత్మా; తత్కథయ, కథమియంతంకాలంమయావిరహితాస్థితాసీః

(అనంతరంచర్చరీ)

పు॥ మోరాపరహుఅహంసరహంగం
అళిగఅపవ్వఅసరిఅకరంగమ్।
తణ్ణుహకారణరణ్ణభమంతే
ణోణహువుచ్ఛిలమణీరోఅంతే॥

ఛ్ఛా॥ పు॥ మయూరపరభృతహంసరథాంగమ్,
అళిగభపర్వతసరిత్తుకరంగమ్।
తవకారణాదరణ్యేభ్రమతా
కోస్ఖలుపృష్టోమయారుదతా॥

ఊర్వ। ఏవ్వం అంతక్కరణ పచ్చక్ఖీకిదవుత్తంతో మహారాఏ।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

చ్చా। ఏవమంతఃకరణప్రత్యక్షీకృతవృత్తాంతోమహారాజః।

రాజా। ప్రియేఅంతఃకరణమితినఖల్వవగచ్ఛామి।

ఉర్వ। సుణాదు మహారాఓ! వురా భఅవదా మహాసేణేణసాసదం కుమారవ్వదం గేణ్హిఅ,అలం సలలకలుసోఆమ గంధమాదనకచ్ఛో, అజ్ఝాసిదో, కిదా అత్థిదీ।

చ్చా। శృణోతుమహారాజః, వురాభగవతామహాసేనేనశాశ్వతం కుమారవ్రతం గృహీత్వాఅయంసకలకలుషోనామగంధమాదనకచ్ఛోఽధ్యాసితఃకృతాచస్థితిః।

రాజా। కీదృశీ?

ఉర్వ। జాకిల ఇత్థిఆ ఇమం పదేసం ఆగమిస్సది సాలదాభాఏ పరిణదరూఆ భవిస్సది;గోరీచరణరాఅసంభవంమణిం విజ్జుఅలదాభాఅంణ ముంచిస్సదిత్తి। తదో అహం గురుసావ - సంమూఢహిఅఆ విణుమరిద దేవదా- ణీఅ మా అమ్హకాజణ- పరిహరణీఅం కుమారవణం పవిట్ఠా; పవేసాణంతరం అకాణణోవంతవత్తిణా లదాభాఏణ పరిణదం మేరూఅమ్॥

చ్చా॥ యాకిలస్త్రీఇమం ప్రదేశమాగమివ్యతిసాలతాభావేపరిణతరూపాభవివ్యతి; గౌరీచరణరాగసంభవంమణింవర్జయిత్వాచలతాభావం నమోక్ష్యతీతి। తతోహంగురుశాపసమ్మూఢహృదయావిస్మృతదేవతానియమా, కన్యకాజనపరిహరణీయం కుమారవనంప్రవిష్టా; ప్రవేశానంతరంచకాననోపాంతవర్తినాలతాభావేనపరిణతంమేరూపమ్।

రాజా। ప్రియేసర్వముపపన్నమ్।

ప॥ రతిఖేదసుప్తమపిమాంశయనేయామన్యసేప్రవాసగతమ్।
సాత్వమిహైతదవస్థంకథంసహేథాశ్చిరవియోగమ్॥

ఇదంచైతత్ యథాకథితంసంగమనిమిత్తంవనరుపలబ్ధప్రభావమస్మాభిః।

(ఇతిమణిందర్శయతి)

ఉర। కధం అమ్హో సంగమణీఓ అలం మణీ, అదోజ్జేవ, మహారాఏణ అలింగిదజ్జేవ పఢిదిత్థమ్హి సంవుత్తా।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

చ్చా। కథం ఆశ్చర్యం సంగమనీయోయంమణిః అతఏవమహారాజేనా లింగితైవప్రకృతిస్థాస్మిసంవృత్తా।

రాజా। (లలాటేమణింసన్నివేశ్య)।

ప॥ స్ఫురతావిచ్ఛురితమిదంరాగేణమణేర్లలాటనిహితస్య।
శ్రియముద్వహతిముఖంతేబాలాతపరక్తకమలస్య॥

ఉర్వ। పిఅంవద ! మహంతో క్ఖు కాలోఅమ్హాణం పఢిట్ఠాణదో నిగ్గదాణం; కదాఇ అసూఇస్సంతి పఢిదీఓ; తా ఏహి గచ్ఛ్హ్హా॥

చ్చా। ప్రియంవద ! మహాన్కలుకాలఆవయోఃప్రతిష్ఠానాత్ నిర్గతయోఃకదాచిదసూయిష్యంతిప్రకృతయః; తదేహిగచ్ఛావః।

రాజా। యదాహభవతీ। (ఇత్యుత్తిష్ఠతః)

ఉర్వ। అధ, కథం ఉణ మహారాఓ గంతుంఇచ్ఛది?

చ్చా। అథ, కథంపునర్మహారాజోగంతుమిచ్ఛతి?

రాజా।

ప॥ అచిరప్రభావిలసితైఃపతాకినా
సురకార్ముకాభినవచిత్రశోభినా।
గమితేనఖేలగమనేవిమానతాం
నయమాంనవేనవసతింపయోముచా॥

ప॥ పావిఅ- సహఅరి- సంగఓవులఅ- వసాహిఅ- అంగఓ!
స్నేచ్ఛాపత్త- విమాణఓ విహారఇ హంస- జుఅణఓ॥

ఛా॥ ప॥ ప్రాప్తప్రసవరీసంగకీవులకప్రసాధితాంగకీ।
స్వేచ్ఛప్రాప్తవిమానకోవిహరతిహంసయువకీ॥

(ఇతిఖండధారయానిష్క్రాంతౌ)

ఇతి చతుర్థోంకః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ఓం నమస్తు.

విక్రమోర్వశీయనాటకే - పంచమోంకః.

(తతఃప్రవిశతివ్యాష్టోవిదూషకః)

విదూ। హీ హీ భో భో దిట్టిఆ చిరస్స కాలస్స ఉవ్వహీ సహాఓ తత్థభవం రాఅ ణందణవణప్పముహేసుం పదేసేసుం విసారిఅ పడిణిఉత్తో ణ అరం దాణిం సకజ్జాణుసాసణే పఢది మండలం అణురజ్జఅంతో రజ్జంకరేది । ఆం,సంతాణఅంవజ్జిఅ ణ సే కింపి సోఅణీఅం అజ్జ దిధివిసేసో త్తి భఅవదీణం గంగాజఉణాణం సలిలేసుంజేఈవీ సహ కిదాహీసేఓ సంపదం ఉఅఆరిఅం పవిట్టో తా జావ అలంకరణీఅమాణస్స అంగాణులే అణమల్లదాఈ భాదుఓ హెమామి ।

చ్చా। హీహీ (ఇత్యాశ్చర్యే) భోభోదిష్ట్యాచిరస్యకాలస్యఉర్వశీసహాయస్తత్రభవాన్ రాజానందనవనప్రముఖేషు ప్రదేశేషువిహృత్యప్రతినివృత్తోనగరమ్। ఇదానీంస్వకార్యానుశాసనేప్రకృతిమండలమనురంజయన్ రాజ్యంకరోతిఆం, సంతానకంవర్జయిత్వానాన్యకిమపిశోభనీయం అద్యతిథివిశేషఇతిభగవత్యోర్గంగాయమునయోస్సలిలేషుదేవ్యాసవాకృతాభిషేకఃసాంప్రతముపకారికాంప్రవిష్టఃతదాభవదలంక్రియమాణస్యాంగానులేపనమాల్యభాగీభూతాభవామి ।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

(నేపథ్యే) హద్ధీ హద్ధీ ఏసో జలంతర త్తతాలవేంతపిధాణం ణిక్ఖివి అ ణీఅమాణో అచ్ఛరా విరహిదేణ మఉలిరఅణదాయే పఓఇదో మణీ ఆమి స సంకిణా గిద్ధేణ ఆక్ఖిత్తో।

ఛా॥ హాధిక్ హాధిక్! ఏషజ్వలక్కర క్తతాళవృంతపిధానం నిక్షిప్యనీయ మానోప సరోవిరహితేనమాళి రత్నతాయాంప్రయోజితోమణి రామిషశంకి నాసృధ్రేణాపిత్రస్తః।

విదూ। (ఆకర్ణ్య) అచ్చాహిదం! పరమబహుమదో ఖ్ఖుసోవఅస్సస్స సంగమణ్ణీఓ ణామచూడామణ్ణీ; అదోక్ఖు అసమత్తణేవచ్ఛే జ్జేవ తత్తభవంఆ సణాదో జ్జేవ ఉత్థిదో; తా పాసపలివత్తీహిమి।

ఛా। అత్యాహితం, పరమబహుమతః ఖలుసఖయస్యస్యసంగమనీయో నామచూడామణిః; అతఃఖలు అసమాప్తనేపథ్యేవ తత్రభవాక్ ఆసనాచ్చేవ ఉత్థితః; తత్పార్శ్వపరివర్తీభవామి।

(ఇతినిష్క్రాంతః; ప్రవేశకః)

(తతఃప్రవిశతిరాజాసూతశ్చకంచుకిరేచకాపరిజనశ్చ)

రాజా! రేచక! రేచక!

ప॥ ఆత్మనోవధమాహర్తాక్వాసావిహగతస్కరః।
యేనతత్ప్రథమంస్తేయంగోప్తు రేవగృహేకృతమ్॥

కిరాత। ఏసో అగ్గమహాలగ్గహేమసూత్తేణ మణిణాఅణురజ్జుఅంతో విఅ ఆఆసం పరిబ్భమది।

ఛా। ఏషోగ్రమఖలగ్నహేమసూత్రేణమణినాఅను రంజయన్నివాకా శంపరిభ్రమతి।

రాజా। పశ్యామ్యేనం।

ప॥ అసౌముఖాలంచితహేమసూత్రం
భిభ్రన్మణింమండలశీఘ్రచారః।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

అలాతచక్రప్రతిమంవిహంగ
స్తద్రాగలేఖావలయంతనోతి॥

కథయ, కింఖల్వ్రతకర్తవ్యమ్?।

విదూ। భో। అలం ఏత్థ ఘిణాఏ; ఏసో అవరాహీసాసణిఓ।

చ్చా। భో। అలమత్రఘృణయా, విషోపరాధీశాసనీయః।

రాజా। సమ్యగాహభవాన్। ధనుర్ధనుస్తావత్।

పరిజనః। జంభట్టా ఆణవేది।

చ్చా। యచ్ఛర్తాఆజ్ఞాపయతి।

(ఇతినిష్క్రాంతః)

రాజా। నదృశ్యతేహివిహగాధమః।

విదూ। ఇదో ఇదో దక్షిణంతరేణ చలిదో స ఉణవాదాసో।

చ్చా। ఇతఇతోదక్షిణాంతరేణచలితఃశకునవాతాశః।

రాజా। (దృష్ట్వా) ఇదానీమ్।

ప॥ ప్రభాపల్లవితేనాసాకరోతిమణినాఖగః।
అశోకస్తబకేనేవదిఙ్ముఖస్యావతంసకమ్॥

యవనీ। (ధనుర్హస్తాప్రవిశ్య) భట్టా! ఏదం ససరం చావమ్।

చ్చా। భత్తుః ఇదంసశరంచాపమ్।

రాజా। కిమిదానీంధనుషా; బాణపథాతీతఃక్రవ్యభోజనః।
తథాహి

ప॥ ఆభాతిమణివిశేషోదూరమిదానీంపతత్రిణానీతః।
నక్తమివలోహితాంగఃపరుషఘనచ్ఛేదసంపృక్తః॥

ఆర్యతాళవ్య?

కంచుకీ। ఆజ్ఞాపయతుదేవః।

రాజా। మద్వచనాదుచ్యంతాం నాగరికాః సాయంనివాసవృక్షాగ్రేని
చీయతాంవిహగాధమః।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

కంచు। యథాజ్ఞాపయతి దేవః। (ఇతినిష్క్రాంతః)

విదూ । భో విసమేఅదు భవం సవ్వదం కహిం గదో మణికుంభీలఓ భవదో సాసణాదో ముళ్ళిస్సది

భోవిశ్రామ్యతుభవాకసాంప్రతమ్ కుత్రగతోమణికుంభిలకోభవతఃశాసనాన్ముక్ష్యతి

(ఇత్యుపవిశతః)

రాజా। వయస్య

ప॥ రత్నమితినమేతస్మిక్షణాత్ప్రియాసోవిహంగమాక్షిప్తే।
ప్రియయాతేనాస్మిసఖే సంగమనీయేనసంగమితేః॥

కంచుకీ। (ప్రవిశ్య) జయతిజయతిదేవః।

ప॥ అనేనన్నిన్నతనుస్సబధ్యోరోషేణతేమార్గణశాంగతేన।
ప్రాప్తాపరాధోచితమంతరీక్షాత్సచూళిరత్నఃపతితఃపతత్రీ॥

(సర్వేవిస్మయంరూపయంతి)

కంచు। అభిప్రాయోళితోయంమణిఃకస్మైప్రదీయతామ్।

రాజా। రేచక గచ్ఛ కోశపేటకేస్థాపయైనమ్।

కిరాతః। జం భట్టా ఆణవేది।

చ్ఛా। యద్భర్తాఆజ్ఞాపయతి।

(ఇతిమణిమాదాయనిష్క్రాంతః)

రాజా। (తాళవ్యంప్రతి) ఆర్య జానాతిభవాకస్యాయంబాణఇతి

కంచు। నామాంకితోదృశ్యతే నాత్రమేవర్ణవిభావనసహాదృష్టిః।

రాజా। తదుపక్లేషయశరంయావన్నిరూపయామి।

విదూ। కింభవంవిఆరేది

చ్ఛా। కింభవాన్విచారయతి।

రాజా। శృణుతావత్పరిహర్తుర్నామాక్షరాణి।

విదూ। అవహేదోమ్మి।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

చ్చా। అవహితోస్మి।

రాజా। వాచయతి।

ప॥ ఉర్వశీసంభవస్యాయమైళసూనోర్ధనుష్మతః।
కుమారస్యాయుషోబాణస్సంహర్తాద్విషదాయుషామ్॥

విదూ। దిట్టిఆసంతాణేణ వడ్ఢదిభవమ్।

చ్చా। దిష్ట్యాసంతానేనవర్ధతేభవాన్।

రాజా। కథమేతత్ సఖే అస్యాత్రనైమేయసత్రాదవియుక్తోహమూర్వశ్యా నకదాచిదపితత్రభవతీ గర్భావిర్భూతదోహదావ్యుపలక్షితా కుతఏవప్రసూతిః కింతు,

ప॥ ఆనీలచూచుకాగ్రంలవలీఫలపాండురాననచ్ఛాయమ్।
కతిచిదహానిశరీరంశ్లథవలయమివాభవత్తస్యాః॥

విదూ। మా భవం మాణుసీధమ్మం ఉవ్వసీఏ సంభావేదు; పభావగూఢాఇం దేవచరిదాణిమ్।

ఛా। మాభవాన్ మానుషీధర్మమూర్వశ్యాఃసంభావయతు। ప్రభావగూఢానిదేవచరితాని।

రాజా। అస్తుతావదేవం; యథాహభవాన్।వుత్రసంవరణేకిమివక్షారణంతస్యాః?

విదూ। మా వుద్ధిమంరాఅ పరిహరిస్సదిత్తి।

ఛా। మావృద్ధానూంరాజాపరిహరిష్యతీతి॥

రాజా। కృతంపరిహాసేన; చింత్యతామ్।

విదూ। కోదేవ్వ రహస్సాణిం చింతిస్సది।

కంచుకీ। (ప్రవిశ్య) జయతిజయతిదేవః, ఏషాఖలుచ్యవనాశ్రమాద్భార్గవీకుమారమాదాయాయాతాతాపసీదేవంద్రష్టుమిచ్ఛతి।

రాజా। ఉభయమప్యవిలంబంప్రవేశయ।

కంచుకీ। తథా (ఇతినిర్గత్యతాపసీసహితంకుమారమాదాయప్రవిష్టః)

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

విదూ। ణం క్ఖు ఏసో ఖత్తిఅ కుమారో ఉస్స ణామంకిదోగిద్ధళక్ఖవేహీ ణారాఓ ఉలలద్ధో। తథాహి భవదోబహు అణుకరేది।

ఛా। ననుఖల్వేషకుత్రియకుమారః ; యస్యనామాంకితోగృధ్రోలక్ష్యవేదీనారాచఉపలబ్ధః ; తథాహి భవతోబహూఅనుకరోతి।

రాజా। ఏవమేతత్।

ప॥ బాష్పాయతేనపతితామమదృష్టిరస్మిన్
వాత్సల్యబంధిహృదయంమనసఃప్రసాదః।
సంజాతవేపథుభిరుజ్ఝితధైర్యవృత్త
మిచ్ఛామిచైనమదయంపరిరబ్ధుమంగైః॥

కంచుకీ। ఏవంస్త్రీయతాం (తాపసీకుమారౌయథోచితంస్థితౌ)

రాజా। (ఉపసృత్య) భగవతి ! అభివాదయే।

తాప। మహారాజ ! సోమవంసం ధారయంతో హోహి। (ఆత్మగతమ్) భో ! ఇమిణా అకధి దోవి విణ్ణాదోజ్జేవ ఇమస్సరాఏసిణో అత్తణో ఓరసో సంబంధో ! (ప్రకాశం) జాద। పణమ గురుమ్।

ఛా। మహారాజ ! సోమవంశంధారయస్వ। భో ! అనేనఅకధితోపి విజ్ఞాత ఏవాస్య రాజర్షేరాత్మనఔరసః సంబంధః। జాత ! ప్రణమ గురుమ్।

(కుమారోబాష్పగర్భమంజలింబద్ధాప్రణమతి)

రాజా। వత్సఆయుష్మాన్భవ।

కుమా। (స్పర్శంరూపయిత్వాస్వగతమ్)

ప॥ యదిహార్దమిదంశ్రుత్వాపితామమాయం, సుతోమమేతి।
ఉత్సంగేవృద్ధానాంగురుషుభవేత్కోదృనఃస్నేహః॥

రాజా। భగవతి కిమాగమనప్రయోజనమ్।

తాప। సుణాదుమహారాఓ ; ఏసో దీహఉ ఉవ్వసీఏ జాదమేత్తో జ్జేవ కింపి ణిమిత్తం పేక్ఖిఅ మమ హత్థేణ్ణాసీకిదో జధా ఖత్తిఅస్సకు లీణఅస్స

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

జాదకమ్మాదివిధానం, తం సే తత్తభవదా చవణేణ సవ్వం అణుట్ఠీదం దణేం గహిదవిజ్జో ధణువ్వేవీ అవిణీదో।

ఛా। శృణోతుమహారాజఃఏషదీర్ఘాయురుర్వశ్యాజాతమాత్రఏవ, కిమపినిమిత్తంప్రేష్యమచహస్తేన్యాసీకృతఃయథాతృతీయస్యకులీనకస్యజాతకర్మాదివిధానం, తదస్యతత్రభవతాచ్యవనేనసర్వమనుష్ఠితమ్ । ఇదానీంగృహీతవిద్యోధనుర్వేదేచవినీతఃl

రాజా। సనాథఃఖలుసంవృత్తఃl

తాప। అజ్జవుప్పఫలసమిత్తుకాసణిమిత్తం ఇసికుమారఏహిం సహగదేణ ఇమిణా అస్సమవాసవిరుద్ధంసమాచరిదం।

ఛా। అద్యవుష్పఫలసమిత్కుశనిమిత్తంఋషికుమారకైఃసహగతేనానేనఆశ్రమవాసవిరుద్ధం సమాచరితం।

విధూ। కథంవిఅ ?

ఛా। కథమివ।

తాప। గహిదామిసో కిల గిద్ధో అస్సమపాదవసిహరేణిలీఅమాణోలక్ఖీకిదోబాణస్స।

ఛా। గృహీతామిషఃకిలగృధ్రఆశ్రమపాదపశిఖరేనిలీయమానోలక్ష్యీకృతోబాణస్య।

రాజా। తతస్తతఃకిం ?

తాప। తదోఉఅలద్ధవుత్తంతేణభఅవదా అహంసమాదిట్టా। ణిప్పాదేహి ఏదం ఉవ్వసీహత్థే ణ్ణాసంత్తి ; తాఇచ్ఛామి ఉవ్వసీం పేక్ఖిదుం।

ఛా। తతఉపలబ్ధవృత్తాంతేనభగవతాఅహంసమాదిష్టా, నిష్పాదయైతముర్వశీహస్తేన్యాసమితి తదిచ్ఛామిఉర్వశీంప్రేక్షితుం।

రాజా। ఆసనమనుగృహ్యతాంభవతీ।

(ప్రవిశ్యోపవిశతయోరాసనయోరుపవిష్టా)

ఆర్యతాళవ్య ఉర్వశీఉచ్యతామ్।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

కంచు। తథా (ఇతినిష్క్రాన్తాః)

రాజా। ఏహ్యేహివత్స

ప॥ సర్వాంగీనస్య స్పర్శస్సుతస్యకిల తేనమామపనతేన।
ప్రహ్లాదయస్వతావచ్చంద్రకరశ్చంద్రకాంతమివ॥

తాప। జాద ణందేహి పిదరం।

ఛా। జాతనందయపితరమ్।

(కుమారోరాజానముపసర్పతి)

రాజా। (ఆలింగ్య) వత్స ? ప్రియసఖంబ్రాహ్మణమనిశంకితో భవందస్వ

విదూ। కింత్తి మేసంకది ? అస్సమవాసపరిచిదాఏదస్ససాహామిఅ।

ఛా। కిమితిమాంశంకతే ? ఆశ్రమవాసపరిచితాఏతస్యశాఖామృగాः।

కుమా। (సస్మితమ్) తాత వందే।

విదూ। సోత్థి భోదు చేవడ్ఢదుభవం।

ఛా। స్వస్తిభవతుతే, వర్ధతాంభవాన్।

(తతఃప్రవిశతిఉర్వశీకంచుకీచ)

కంచుకీ। ఇతఇతోభవతీ।

ఉర్వశీ। (ప్రవిశ్యావలోక్యచ) కో ణు ఖ్ఖు ఏసోకణఅపీతోవవిత్థో, మహారాఏణ సంజమీఅమాణసిహండఓ చిట్ఠది ? (తాపసీందృష్ట్వా) అమ్మా హేసచ్చవదీ సహిదోపత్తఓ మే ఆవూ మహంతో ఖ్ఖు సంవుత్తో।

ఛా। కోనుఖల్వేషకనకపీఠోపవిష్టోమహారాజేనసంయమ్యమానశిఖండకస్థిష్యతి ? అహోసత్యవతీసహితఃపుత్రకోమేఆయుషి మహాన్ఖలుసంవృత్తఃి-

రాజా। (విలోక్య) వత్స

ప॥ ఇయంతేజననీప్రాప్తా, త్వదాలోకనతత్పరా।
స్నేహప్రస్రవసిర్చిన్నముద్వహంతీస్తనాంశుకమ్॥

తాప। జాద ఏహి, పచ్చువగచ్ఛ మాదరం।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ఛా। జాత ఏహి ప్రత్యుపగచ్ఛమాతరమ్।

(ఇతికుమారేణసహఉర్వశీముపసర్పతి)

ఉర్వ। అజ్జే పాదవందణంకరేమి।

ఛా। ఆర్యే పాదవందనంకరోమి

తాప। వచ్ఛే భత్తుణో మహుమదా హోహి।

ఛా। వత్సే భర్తుర్బహుమతా భవ।

కుమా। ఆర్యేఅభివాదయే।

ఉర్వ। వచ్ఛ పిదరం ఆరాధఅంతో హోహి।

ఛా। వత్స పితరమారాధయన్భవ।

(రాజానంప్రతి) జలదు జలదు మహారాఓ।

చ్ఛా। జయతుజయతుమహారాజః।

రాజా। స్వగతంపుత్రవత్త్వే ఇతఆస్యతామ్।

ఉర్వ। అజ్జా ఉఅవిసధ।

చ్ఛా।ఆర్యా ఉపవిశత।

(సర్వేతథేత్యుపవిష్టాః)

తాప। వచ్ఛే గహిదవిజ్జో సంపఅం ఆవుధకవఅహారో సంవుత్తో ఏసో, భత్తుణో దే సమక్ఖం నివ్వాదిదో మఏ తుఅ హత్థే నిక్ఖేవో తా విసజ్జిదుం అత్తాణంఇచ్ఛామి ఉఅరుజ్ఝిదిమే అస్సమవాసధమ్మో।

చ్ఛా। వత్సే గృహీతవిద్యఃసాంప్రతంఆయుధకవచధరఃసంవృత్తఏషఃభర్తుస్తేసమక్షం నిష్పాదితోమయాతవహస్తేనిక్షేపఃతద్విసర్జితమాత్మానమిచ్ఛామి, ఉపరుద్ధ్యతేమేఆశ్రమవాసధర్మఃి।

ఉర్వ। కామంచిరస్స పేక్ఖిఅ విరహుక్కంఠిదమ్హి ణఉణ ధమ్మావరోహే వట్టిదుం, గచ్ఛదు అజ్జా వుణోవి దంసణస్స।

చ్ఛా। కామంచిరస్యప్రేక్ష్యవిరహోత్కంఠితాస్మి నవునర్ధర్మావరోధే వర్తితుం, గచ్ఛతుఆర్యాపునరపిదర్శనాయ।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

రాజా।ఆర్యే ! తత్రభవతేచ్యవనాయమమప్రణామమావేదయిష్యసి।

తాప। ఏవ్వం భోస్।

కుమా। ఆర్యే ! సత్యమేవనివర్తనంఇతోమామపినేతుమర్హసి।

రాజా । చరితంత్వయాపూర్వస్మిన్నాశ్రమపదే, ద్వితీయమధ్యాసితుంసమయఃి।

తాప। జాద ! గురుణో వఅణం అణుచిట్ఠ।

ఛా। జాత ! గురోర్వచనమనుతిష్ఠ।

కుమా। తేనహి।

ప॥ యస్యుష్ణవాన్మదంకేశిఖండకంచూయనోపలబ్ధసుఖఃి।
తంమేజాతకలాపంప్రేషయశిఖికంతకంశిఖినమ్॥

తాప। ఏవ్వంకరేమి।

ఊర్వ। భఅవది ! పాదవందణంకరేమి।

ఛా। భగవతి ! పాదవందనంకరోమి।

రాజా। భగవతిప్రణమామి।

తాప। సోత్థిసవ్వాణం।

ఛా। స్వస్తిసర్వేషామ్।

(ఇతినిష్క్రాంతాఃి)

రాజా। సుందరి !

ప॥ అద్యాహంపుత్రిణామగ్ర్యస్యుత్రేణతవామునా।
పౌలోమీసంభవేనేవజయంతేనపురందరఃి॥

(ఊర్వశీస్మృత్వారోదితి)

విదూ।భో ! కిం ణు క్ఖు సంపదం దతత్థభోదీ అస్సుముహీసంవుత్తా ?

ఛా । భోకిన్నుఖలుసాంప్రతంతత్రభవతీఅశ్రుముఖీసంవృత్తా

రాజా॥ ప॥ కింసుందరిప్రరుదితాసిమోపనీతే
వంశస్థితేరధిగమాత్స్ఖరతిప్రమోదే।
పీనస్తనోపరినిపాతిభిరశ్రుబిందుఃి
ముక్తావళీవిరచనంపురుక్తమస్యాఃి॥

ఊర్వ। సుణాదుమహారాఓ ; పభుణం పుత్తదసణసమత్థిణేణఅణం
దేణ విసుమరిదమ్హి దాణింమహేందసంకిత్తణేణసఅవధీయమహిఅవీణసుమరిదీ।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ఛా। శృణోతుమహారాజః ; ప్రథమంపుత్రదర్శనసముత్థితేనానందేనవిప్లవితాస్మి ; ఇదానీంమహేంద్ర సంకీర్తనేనసోవధిర్మమహృదయేనస్మృతః।

రాజా। కథ్యతామ్।

ఉర్వ। సుణాదు మహారాఓ ; పురా మహారాఅగహిదహిఅఆగురుసావసంయూఢామహేంద్రేణఅవధింకదుఅ అభ్యణుజ్ఞాదా।

ఛా। శృణోతుమహారాజః ; పురామహారాజగృహీతహృదయాగురుశాపసంయూఢామహేంద్రేణావధింకృత్వాభ్యనుజ్ఞాతా।

రాజా। కథయ కిమితి।

ఉర్వ। జదో సో మమ పిఅసహీ రాఏసీ తఇ సముప్పణ్ణస్స పుత్తఅస్స ముహం పేక్ఖది , తదో మమ సమీవం తవీ ఆఅంతవ్వం త్తి। తదో మఏ మహారాఅపిఓఅభిరుదాఏ చిరఆలసంగమణిమిత్తం భఅవదో చవణస్స అస్స మపదే పుత్తఓ అజ్జాఏ సచ్చవదీఏ హత్థే అప్పదా ణిక్ఖిత్తో ; అజ్జఉణ పిదుసోఆరాహణసమత్థోసంవుత్తో త్తి కాఉణ నిప్పాదిదో ఏసో దీహఉ। ఏత్తిఓ మేమహారాఏణ సహసంవాసో।

ఛా। యదాసమమప్రియసఖోరాజర్షిస్వయంసముత్పన్నస్యపుత్రకస్యముఖం ప్రేక్షతే, తదావమసమీపంత్వయా ఆగంతవ్యమితి । తతోమయా మహారాజవియోగభీరుతయాచిరకాలసంగమనిమిత్తంభగవతశ్చ్యవనస్యాశ్రమపదేపుత్రక ఆర్యాయాః సత్యవత్యాహస్తేఆత్మానామీక్షితుః ; అద్యపునఃపితురారాధనసమర్థఃసంవృత్తఇతికృత్వానిష్పాదితఏవందీక్షాయుః। ఏతావానేవమే మహారాజేనసహసంవాసః।

(సర్వేవిషాదంనాటయంతి। రాజామోహముపగచ్ఛతి)

సర్వే। ఆఃసమస్ససదు సమస్ససదు మహారాఓ।

ఛా। సమాశ్వసితుసమాశ్వసితుమహాజః।

కంచు। సమాశ్వసితుమహారాజః।

విదూ। అవ్వమ్హణ్ణం అవ్వమ్హణ్ణం।

ఛా। అబ్రహ్మణ్యం అబ్రహ్మణ్యమ్।

రాజా। (సమాశ్యస్య) అహో ! సుఖప్రతిబంధితాదైవస్య।

పు॥ ఆశ్వాసితస్యమమనామసుతోపలబ్ధ్యా
సద్యస్త్వయాసహసృశోదరి విప్రయోగః।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

వ్యావర్తితాతపరుజఃప్రథనాంబువృష్ట్యా
వృక్షస్యవై ద్యుతఇవాగ్నిరుపస్థితోయమ్॥

విదూ। అలం సో అత్థో అణత్థాణుబంధఓ త్తి తక్కేమి అత్తభవం దేవరాఓ సలంఅణుగ్గాహఇదవ్వో।

ఛా । అయంసో ర్థో నర్థానుబంధకఇతితర్కయామిఅత్రభవాన్దేవ రాజిస్వయమనుగ్రాహయితవ్యః।

ఉర్వ। హా హదమ్హి మందభాగిణీ ; కదవిణఅస్స తణఅస్స లంభాణంతరం సగ్గారోహణేణ అవసిద - కజ్జాంవిఘ్ణఓఅ - ముహీంమంమహారాఓ సమత్థఇస్సది।

ఛా। హహతాస్మిమందభాగినీ, కృతవినయస్యతనయస్యలంభానంతరం స్వర్గారోహణే నావసితకార్యాం విప్రయోగముఖీం మాంమహారాజః సమర్థయిష్యతి।

రాజా। సుందరి మామైవం।

ప॥ నహిసులభనియోగాకర్తుమాత్మప్రియాణి
ప్రభవతిపరవత్తా ; శాసనేస్థితభర్తుః।
అహమపితవసూనావద్య విన్యస్యరాజ్యం
విచరితమృగయూథాన్యాశ్రయిష్యేవనాని॥

కుమారః। నార్హసితాతోమే హోష్ఠధారితాయాం ధురిదవ్యంనియోజయితుమ్।

రాజా। అపివస్స మామైవమ్।

ప॥ శమయతిగజానన్యాన్గంధద్విపఃకలభోఽసిక
ప్రభవతితరాంవేగోదగ్నంభుజంగశిశోర్విషమ్।
భువమధిపతిర్బాలావప్తోస్యలంపరిరక్షితుం
నఖలువయసా, జాత్యైవాయంస్వకార్యసహోగుణః॥

ఆర్యతాళవ్య
కంచు। ఆజ్ఞాపయతుదేవః।
రాజా । మద్వచనాదమాత్యపర్వతంబ్రూహి, సంభ్రియతామాయుష్మతోరాజ్యాభిషేకః।
(కంచుకీదుఃఖేననిష్క్రాంతః । సర్వేదృష్టివిభూతంరూపయంతి)

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

రాజా। (ఆకాశమవలోక్య) కుతోనుఖలు, భోఃవిద్యుత్సమ్పాతశఃి।

(నిపుణమవలోక్య)

అయే। భగవాన్నారదఃి।

ప॥ గోరోచనానికషపింగజటాకలాపఃి

సంలక్ష్యతేశశికలామలవీతసూత్రఃి।

ముక్తానుణాతిశయసంభృతమండనశ్రీ

హైమప్రరోహఇవజంగమకల్పవృక్షఃి॥

అర్ఘో ఽర్ఘస్తావత్।

ఊర్వ। ఇదంభఆవదో అర్ఘ్యం।

ఛా। ఇదంభగతో ఽర్ఘ్యమ్।

నారదఃి। (ప్రవిశ్య) విజయతాంవిజయతాంమధ్యమలోకపాలఃి

రాజా।భగవక్ అభివాదయే।

ఊర్వ। పణమామి।

ఛా। ప్రణమామి।

నారదఃి। అవిరహితౌదంపతీభూయాస్తామ్।

రాజా। (జనాంతికం) అపినామైవంస్యాత్ ; (ప్రకాశమ్) ఔర్వశేయఃివుత్రోవఃిప్రణమతి।

నారదఃి। ఆయుష్మానాస్తామయమ్।

రాజా। అనుంవిష్టరోగృహ్యతామ్।

(సర్వేఉపవిశంతి)

రాజా। (సవినయం) భగవక్ కిమాగమనప్రయోజనమ్।

నారదఃి। రాజక్ శ్రూయతాంమహేంద్రసందేశఃి।

రాజా। అవహితోఽస్మి।

నారదఃి।ప్రభావదర్శీమఘవావనగమనాయకృతబుద్ధింభవంతమనుశాస్తి।

రాజా। కిమాజ్ఞాపయతిఃి।

నారదఃి। త్రికాలదర్శిభిరాదిష్టఃి సురాసురవిమర్దోభావీ భవాంశ్చ సంయుగీనఃి సహాయఃి తేనత్వయాశస్త్రన్యాసఃిక్రర్తవ్యఃి ఇయంచఉర్వశీ యావదాయుష్తేసహధర్మచారిణీభవతు।

ఊర్వ। అమ్మో ! సల్లం విఅ హిఅఅదో అవణీదం !।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ఛా। ఆశ్చర్యం, శల్యమివహృదయాదపనీతమ్।
రాజా। పరమనుగృహీతోస్మిపరమేశ్వరేణ।
నారదః। యుక్తమ్।
ప॥ తవకార్యమసాకుర్వాత్త్వంచతస్యేష్టకార్యకృత్।
సూర్యస్సంవర్ధయత్యగ్నిమగ్నిస్సూర్యంస్వతేజసా ॥
(ఆకాశమవలోక్య) రంభే! ఉపనీయతామంత్రేణసంభృతఃకుమారస్యాభిషేకః।
రంభా। (ప్రవిశ్య) అయం సే అహిసేకసంభారో।
ఛా। అయమస్యాభిషేకసంభారః।
నారదః। ఉపవేశ్యతామయమాయుష్మాన్భద్రపీఠే।
(రంభాకుమారంభద్రపీఠేఉపవేశయతి)
నారదః। (కుమారస్యశిరసికలశమావర్జ్య) రంభే నిర్వర్త్యతామస్య శేషోవిధిః।
రంభా। (యథోక్తంనిర్వర్త్య) వచ్ఛ! పణమ భఅవదం పిదరోఅ।
ఛా। వత్స! ప్రణమభగవంతంపితరౌచ।
(కుమారఃసర్వాన్ప్రణమతి)
నారదః। స్వస్తిభవతే।
రాజా। వంశవర్ధనోభవ।
ఊర్వ। పిదుణో దే వఅణాణి హోంతు।
ఛా। పితుస్తేవచనానిభవంతు।
(నేపథ్యేతాశికధ్వనిమ్)
ప్రథమః। విజయతాంవిజయతాంయువరాజః।
ప॥ అమరమునిరివాత్రిస్సృష్టః, రత్నేరివేందు
ర్బుధఇవశశిరాంశోర్వైధవశ్చేవదేవః।
తవపితురనురూపస్త్వంగుణైర్లోకకాంతై
రతిశయినిసమాప్తావంశఏవాశిషస్తే॥
ద్వితీయః।
ప॥ తవపితరిపురస్తాచ్చక్రభాజాస్థితేయం
స్థితిమతిచవిభక్తాత్వయ్యనాకల్పకైర్యే।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

అధికతరమిదానీం రాజతే రాజలక్ష్మీ
ర్హిమవతిజలధారాచ్ఛన్న ప్రతీరేవగంగా॥

రంభా। దిట్ఠిఆ సహీ పుత్త అస్స జుఅరాఅసిరీం పేక్ఖిఅ భత్తుణోవిర హేణవట్టది।

ఛా। దిష్ట్యాసఖీపుత్రకస్యయువరాజశ్రియంప్రేక్ష్యభర్తుర్విరహేనవర్తతే।

ఊర్వ। సాహారణో జ్జేవ ణో అబ్భుదఓ।

ఛా। సాధారణఏవనోభ్యుదయః।

(కుమారంహస్తేగృహీత్వా)

జాద ! జేట్ఠమాదరంవందేహి।

ఛా. జాతశ్రేష్ఠమాతరంవందస్వ।

రాజా। ఇష్టః సముపేవతత్రభవత్యాఃసమీపంయాస్యామస్తావత్।

నారదః॥ స॥ ఆయుష్మోయావరాజ్యశ్రీఃస్మారయత్యాత్మజస్యతే।
అభియుక్తంమహాసేనంసైనాపత్యేమరుత్వతా॥

రాజా। అనుగృహీతోస్మిమఘవతా।

నారదః। భోరాజన్ కిమేతేభూయఃప్రియంకరోతుపాకశాసనఃఇ।

రాజా। అతఃపరమపిప్రియమస్తియది, భగవాన్పాకశాసనఃప్రసాదంకరోతుతతఃఇ।

(భరతవాక్యం)

ప॥ పరస్పరవిరోధిన్యోరేకసంశ్రయదుర్లభమ్।
సుగతంశ్రీసరస్వత్యోర్భూయాదుద్భూతయేసతామ్॥

అపిచ।

ప॥ సర్వస్తరతుదుర్గాణిసర్వోభద్రాణిపశ్యతు।
సర్వఃకామానవాప్నోతుసర్వస్సర్వత్రనందతు॥

(ఇతినిష్క్రాంతాస్సర్వే)

ఇతిశ్రీమహాకవికాళిదాసవిరచితే
విక్రమోర్వశీయనాటకేపంచమోంకః
సమాప్తోయంగ్రంథః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation, Kolkata. Digitization: eGangotri

© Bhagavan Ramanuja National Research Institute of Vedic Culture Collection